

Stella Hyväkkä

AMMATTINA ONLYFANS

Modernien seksityöntekijöiden esittäminen mediassa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Pro gradu -tutkielma

Toukokuu 2024

TIIVISTELMÄ

Stella Hyväkkä: Ammattina Onlyfans – modernien seksityöntekijöiden esittäminen mediassa
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Journalistiikan maisteriohjelma
Toukokuu 2024

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen, millaista julkista keskustelua suomalaiset uutis- ja viihdemediat rakentavat verkkovälitteisestä, alustatyön piiriin lukeutuvasta Onlyfans-seksityöstä. Analyysissäni tarkastelen journalismin Onlyfans-juttujen rakentamaa julkista keskustelua kahden toisiinsa kytkeytyvän teeman kautta: miten Onlyfansia kuvataan suhteessa alustatalouteen sekä seksuaalimoraaliin.

Tutkimusmenetelmänä on laadullinen sisällönanalyysi, ja analyysiäni ohjaavaksi työkaluksi olen valinnut Daniel Hallinin (1984) teorian julkisen keskustelun rakentumisesta konsensuksen, legitiimin kiistan ja poikkeavuuden kehistä. Empiirisenä aineistona tutkimuksessani toimii 91 eri kotimaisten uutis- ja viihdemedioiden henkilöpainotteista Onlyfans-juttua, jotka on julkaistu vuosina 2021–2023.

Analyysin perusteella julkinen keskustelu Onlyfans-seksityöstä heijastelee liberaalia ideologiaa, jossa kehon ja seksuaalisuuden kapitalisointi digitaalisen alustan kautta nähdään yksilövapauksien ja ammatinharjoittamisen vapauden nimissä jokaiselle suotavana oikeutena. Poikkeavina julkisuudessa näyttäytyvät voimaantuvien Onlyfans-menestyjien vastakohtat eli anonyymeina pysyttelevien seksityöntekijöiden joukko, joille kehon ja seksuaalisuuden kapitalisointi Onlyfansin välityksellä näyttäytyy voimakkaan stigmatisoivana. Keskustelussa syrjäin jää myös näkemys Onlyfans-seksityöstä pakon edessä valittuna ammattina ja Onlyfans-seksitekiäjäistä riiston ja rikosten uhreina.

Julkisuudessa kiistelyä käydään siitä, kuinka vapaa toimija Onlyfans-seksityöntekijä on kapitalististen alustatalousmarkkinoiden, seksikauppaan nivoutuvien patriarkaattisten valtasuhteiden ja sosiaalista eriarvoisuutta luovan seksuaalinormiston kudelmassa – siis toisin sanoen missä määrin Onlyfans-seksityöntekijä on itsenäinen voimaantuja ja missä määrin taas taloudelliselle epätasa-arvolle, hyväksikäytölle ja stigmalle altis uhri.

Journalistisen kulttuurin edistämistätiö Jokes on tukenut pro gradu -tutkielman tekemistä 950 euron opiskelijastipendillä.

Avainsanat: seksityö, Onlyfans, alustatalous, digitaalinen seksityö, seksuaalimoraali, normit, julkinen keskustelu

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	DIGITAALINEN JA ALUSTOITUNUT SEKSITYÖ	4
	2.1 Seksityötä koskevat käsitteet	4
	2.2 Digitaalinen seksityö	5
	2.3 Onlyfans seksityön modernina muotona	8
	2.4 Alustatyö uutena työllistymisen tapana	11
	2.4.1 Vapaus alustalla	12
	2.4.2 Alustatyö ja mahdollisuuksien tasa-arvo	14
3	SEKSI, KULTTUURI JA MEDIA	17
	3.1 Seksityön erityispiirteet nykypäivänä	17
	3.2 Alistavaa vai vapauttavaa? Politisoitunut debatti seksityöstä	19
	3.3 Hyvä paha seksi: seksin sosiaalinen kontrolli	21
	3.3.1 Pornoistuminen: kun seksistä tuli arkipäivästä	23
	3.3.2 Media seksuaalinormien neuvottelijana	25
4	JOURNALISMI JULKISEN KESKUSTELUN JÄRJESTÄJÄNÄ	29
	4.1 Julkisuuden kehät	30
5	TUTKIMUSASETELMA	32
	5.1 Aineisto	33
	5.2 Tutkimusmenetelmä	36
6	ANALYYSIN TULOKSET	38
	6.1 Julkinen keskustelu alustataloudesta	38
	6.1.1 Konsensus	38
	6.1.2 Legitiimi kiista	41
	6.1.3 Poikkeavuuden alue	45
	6.2 Julkinen keskustelu seksuaalimoraalista	49
	6.2.1 Konsensus	49
	6.2.2 Legitiimi kiista	52
	6.2.3 Poikkeavuuden alue	60
7	YHTEENVETO JA POHDINTA	64
	7.1 Johtopäätökset	67
	LÄHTEET	71
	LIITE 1: AINEISTO	77

1 JOHDANTO

"Henna, 35, tienaa lähes 4000 euroa kuussa paljastavilla kuvilla – näin entinen "hiljainen hissukka" päätyi tekemään työkseen Onlyfansia" ¹ (Me Naiset, 12.7.2022)

"Onlyfans-tähti Crista Jaatinen, 23, tienaa joka kuukausi viisimeroisia summia pornolla – kipinä ammattiin syttyi jo nuorena" ² (Iltalehti, 23.7.2022)

"Viivi, 21, tekee avoimesti pornoa OnlyFansiin ja tienaa tonneja – näin hänen äitinsä reagoi rajuun videoon: "Järkyttävää" ³ (MTV Uutiset, 5.1.2023)

"Onlyfans-tähti Mirella tienaa 4000 euroa kuukaudessa: "Monen mielestä tämä on liikaista" ⁴ (Seiska, 26.3.2023)

Eroottisesta sisällöstä tunnetun sosiaalisen median alusta Onlyfansin suosio on kääntynyt 2020-luvulla nopeaan kasvuun. Koronapandemian myötä alustan käyttäjämäärä kuusinkertaistui. Vuonna 2022 kerätyn datan perusteella Onlyfansissa on vähintään yli 170 miljoonaa käyttäjää⁵. Sisällöntuottajia on noin kaksi miljoonaa, ja palveluun liittyy päivittäin arviolta puoli miljoonaa uutta käyttäjää.

Onlyfans on saavuttanut kiistatta jalansijan yhtenä modernin seksityön muotona. Sisällöntuottajien ja fanien eli sisällön tilaajien väliseen vaihdantasuhteeseen perustuva sosiaalisen median palvelu on noussut nopeasti myös median kiinnostuksen kohteeksi, ja prameileviin Onlyfans-menestystarinoihin voikin törmätä tänä päivänä mediassa tuon tuosta. Erityisesti median huomio vaikuttaisi kohdistuvan siihen, millaisia summia itsenäisesti yrittäjänä harjoitettavalla modernilla verkkovälitteisellä seksityöllä voi tienata. Onlyfans-juttujen otsikoissa komeilevat niin tosi-tv:stä ja viihdealalta tutut jättituloja tahkoavat tähdet kuin myös tavalliset naiset, jotka ovat löytäneet seksuaalissävytteisen sisällön tuottamisesta Onlyfansiin paitsi kannattavan tulonlähteen, myös kutsumusammatin ja henkilökohtaisen voimaantumisen keinon.

¹ <https://www.is.fi/menaiset/tyo-ja-raha/art-2000008931863.html> Luettu 20.10.2023.

² <https://www.iltalehti.fi/viihdeuutiset/a/69e71401-598f-4b5d-bbdf-80045e424590> Luettu 20.10.2023.

³ <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/viivi-21-tekee-avoimesti-pornoa-onlyfansiin-ja-tienaa-tonneja-nain-hanen-aitinsa-reagoi-raluun-videoon-jarkyttavaa/8595934#gs.767gbj> Luettu 20.10.2023.

⁴ <https://www.seiska.fi/kotimaa/onlyfans-tahti-mirella-tienaa-4-000-euroa-kuukaudessa-monen-mielestata-ma-on-liikaista/122630> Luettu 20.10.2023.

⁵ <https://onlyfans.fi/opas/tulot/> Luettu 25.10.2023.

Iltaapäivälehtien ja keltaisen lehdistön Onlyfans-utisoinnissa viljelemä menestyspuhe näyttäytyy ristiriitaisena suhteessa siihen, miten kiistanalaisesti seksityöhön on suhtauduttu julkisessa keskustelussa. Ilmiönä seksityö on ollut kautta linjan moraalisesti hyvin latautunut ja asenneilmapiiri vahvasti yleisten seksuaali- ja sukupuolinormien sävyttämä (Ahtiainen 2021, 287; Skaffari 2010, 14). Seksityön nähdään rikkovan muun muassa sallitun seksuaalikäyttäytymisen, tavoiteltavan naiseuden ja hyväksyttävän työn määreitä (Ahtiainen 2021, 308). Rahaa vasten tarjottavan seksin on nähty olevan vastoin ideaaleja hyvästä, kelvollisesta ja luonnollisesta seksistä (ks. Rubin 1999). Normista poikkeavuutensa vuoksi kaupalliseen seksiin, varsinkin seksin omaehtoiseen myymiseen, liittyy paljon stigmaa. Seksityöntekijä nähdään sosiaalisesta normista poikkeavana yksilönä, ja voi joutua tästä johtuen yhteisön hylkimäksi ja syrjimäksi (Goffman 1986, 9; Kontula 2008, 66). Seksityön stigma heijastuu usein myös julkiseen keskusteluun, jossa seksityöntekijät mielletään karkeasti joko passiiviseksi hyväksikäytön uhreiksi tai huono-osaisuuden tai päihde- tai mielenterveysongelmien pakottamina seksityön pariin hakeutuneiksi traagisiksi tapauksiksi (Häkkinen 1995; Kontula 2008; Skaffari 2010).

Nuivaan asenneilmapiiriin ja moraalisiin arvotuksiin peilattuna median Onlyfans-menestystarinat vaikuttavat sangen ristiriitaisilta. Onlyfansissa on yhtä lailla kyse paheellisena pidetystä seksin ja seksuaalisuuden kapitalisoinnista: vaihdantasuhteessa ovat raha ja seksi, joskaan ei suoranaisesti fyysisesti yhdyntänä vaan esimerkiksi seksuaalissävytteisten valokuvien tai pornografisen sisällön muodossa. Seksin ja rahan yhteen liittämisen häpeällisyyden, paheksuttavuuden ja likaisuuden alleviivaamisen sijaan media tuntuu painottavan ensisijaisesti toisenlaista viestiä: Seksityö on oikea ammatti, jossa työskentely voi olla yksilölle aidosti nautinnollista ja omia intohimoja ruokkivaa, ja jonka turvin voi pärjätä taloudellisesti tai jopa rikastua. Seksityöhön liitettyä stigmaa ja paheksuntaa ei sivuuteta täysin, mutta yhteiskunnassa syrjään jääneen outolinnun tai kärsivän, huono-osaisen uhrin positioon asettamisen sijaan Onlyfans-tähdet tunnutaan esittävän pääasiallisesti omista valinnoistaan vastuuta kantavina itsenäisinä ammatinharjoittajia. Ylpeästi omilla kasvoillaan puhuvien Onlyfans-menestysjien väitetään paitsi murtavan seksityön stigmaa, toimivan myös naisten seksuaalisen vapautumisen sanansaattajina ja uusliberaalin yrittäjyyden ja vapauden ihanteiden ilmentyminä.

Edellä esittämäni havainnot herättävät väistämättä kysymyksen siitä, mistä yksilön menestystä ja vapautta suitsuttava näkökulma seksityöhön oikein kumpuaa: Heijasteleeko myötämielinen puhetapa laajempaa asenteiden vapaamielistymistä yhteiskunnassa vai onko Onlyfans-seksityössä kyse vain yksittäisestä, moraalisesti oikeampana pidetystä seksityön muodosta? Jos näin on, mikä tekee Onlyfans-seksityöstä yhteiskunnan silmissä muuta seksityötä kelvollisempaa? Asettuuko journalismi puolustamaan naisten vapautta omaan kehoonsa vai pikemminkin taloudellista liberalismia – vai kenties molempia samanaikaisesti? Mielenkiintoni kohdistuu myös siihen, onko menestystarinoiden ohella mediasta löydettävissä muita kriittisempiä näkökulmia Onlyfans-seksityöhön. Muun muassa näiden kysymysten motivoimana kiinnostuin tarkastelemaan pro gradu -tutkielmassani journalismin julkisuuteen luomaa kuvaa Onlyfans-välitteisestä seksityöstä.

Seksityön kiistanalainen ja stigmatisoitu luonne yhdistettynä taloudelliseen vapauteen ja yksilön autonomiaan perustuvaan alustatalouteen tekevät Onlyfansista hedelmällisen tutkimuskohteen. Tutkielmassa katseeni suuntautuu modernin Onlyfans-seksityön mediaesityksiin ja näiden tuottamiin laajempiin merkityksiin julkisessa keskustelussa. Analysoin median Onlyfans-juttujen kautta rakentuvaa julkista keskustelua kahden tutkimuskysymyksen avulla: 1) Millaista julkista keskustelua Onlyfans-jutut rakentavat alustataloudesta ja 2) Miten Onlyfans-jutut neuvottelevat seksuaalimoraaleista julkisuudessa?

Tutkimuskysymysten pohjalta voidaan päätyä pohtimaan, millä tavoin alustavälitteistä seksityötä käsittelevät jutut muovaavat seksityötä koskevia yleisiä oletuksia, käsityksiä ja asenteita. Missä määrin jutuista välittyy seksityötä leimaava stigma ja moralisointi, ja mikä on niiden suhde rahaa ja yksilön vapautta painottavaan diskurssiin? Entä millaisia ongelmia ja jännitteitä Onlyfans-tähtien menestys- ja voimaantumistarinoihin nivoutuu – tulisiko median esityksiin suhtautua ihannoiden vai varauksella? Muun muassa näihin kysymyksiin pyrin löytämään vastauksia pro gradu -tutkielmassani.

2 DIGITAALINEN JA ALUSTOITUNUT SEKSITYÖ

Tässä luvussa taustoitan keskeisiä kehityskulkuja verkkovälitteisen ja alustamuotoisen Onlyfans-seksityön synnyn taustalla. Ennen kuin käsittelen digitalisaation ja alustatalouden vaikutuksia seksityöhön, perustelen ensin lyhyesti tutkielmassa käyttämiäni seksityötä koskevia käsitteitä. Tästä siirryn seksityön digitalisaatioon (luku 2.2) ja siitä Onlyfans-palvelun ja Onlyfans-seksityön erityispiirteiden käsittelyyn (luku 2.3). Lopuksi tarkastelen Onlyfansia osana alustataloutta (luku 2.4). Tarkastelen kriittisesti alustan ja työntekijän välistä suhdetta analysoiden vallan ja rahan jakautumista alustalla alaluvuissa 2.4.1 ja 2.4.2.

2.1 Seksityötä koskevat käsitteet

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa prostituutio on ollut pitkään keskeinen käsite ja nimitys kaupalliselle seksille. Käsitteenä prostituutio on kuitenkin ongelmallinen, sillä sana on kokonaisvaltaisesti leimaava (Kontula 2008, 34; Skaffari 2010, 39) ja pitää sisällään negatiivissävytteisiä konnotaatioita toiminnan moraalittomuudesta ja kunniantomuudesta. Käsite on epätarkoituksenmukainen myös siksi, että se niputtaa yhteen toisistaan irrallisia toimijoita ja ilmiöitä: ihmiskaupan uhrin, kaltoin kohdellut nuoret naiset ja itsenäiset seksialan yrittäjät (Forsström 2019, 42). Termi ”prostituoitu” on yhtä lailla haasteellinen, sillä se kuvaa seksin myyjän toiminnan kohteena olevana objektina ja tulee näin toisintaneeksi kielen tasolla valtasuhdetta, jossa seksityöntekijä on aina alisteinen (Kontula 2008, 34; Weitzer 2018, 721). Kapeutensa ja leimaavuutensa vuoksi vältän termien ”prostituutio” tai ”prostituoitu” käyttöä tässä pro gradu -tutkielmassa. Kuitenkin osassa tutkielmani lähdekirjallisuudesta käytetään prostituution käsitettä esimerkiksi pakkoon ja vapaaehtoisuuteen perustuvan toiminnan erottelemiseksi. Tarpeen vaatiessa käytän näihin lähteisiin viitatessani samaa käsitettä kuin lähdeviittauksessa.

Neutraalimpi, seksityötutkimuksen nykylinjauksen mukainen ja seksiaalla työskentelevien itsensä suosima käsitevalinta on termi seksityö (engl. *sex work*), jonka amerikkalainen seksityöntekijä ja aktivisti Carol Leigh kehitti 1970- ja 1980-luvun vaihteessa esineellistävän ja stigmatisoivan kielen purkamiseksi (Leigh 1997). Termi korostaa yksilön aktiivista toimijuutta sekä kaupallisen seksin yhteyttä tulonhankintaan, jättäen tilaa myös yksilön muille

identiteeteille ja persoonallisuuden osille (Skaffari 2010, 40). Seksityön ja seksityöntekijän käsitteet ovat relevantimpia tutkimusaiheeni kannalta, sillä ne linjaavat osaltaan sitä, millä tavoin tutkimukseni asettuu osaksi aiempaa seksityötutkimusta. Valintani käyttää termiä seksityö sisältää implisiittisen ajatuksen ihmiskaupasta ja seksityöstä kahtena toisistaan irrallisena asiana. Tutkielmassa lähtöoletuksenani on, että Onlyfansissa seksityötä harjoittavat eivät ole passiivisia objekteja vaan aktiivisia, omasta tahdostaan toimivia toimijoita, joille virtuaalinen seksityö tuo aidosti nautintoa ja parhaimmassa tapauksessa myös elannon.

2.2 Digitaalinen seksityö

Kiihtynyt yhteiskunnan teknologisoituminen ja digitalisaatio ovat muovanneet perustavanlaatuisesti koko yhteiskuntaa, eikä seksityö ole tästä kehityksestä irrallinen. Perinteisen määritelmän mukaan seksityöksi on käsitetty erilaiset fyysiseen kontaktiin perustuvat maksulliset seksuaaliaktit ja -palvelut, kuten seksin tai seksuaalisten palveluiden myyminen, intiimihieronta sekä seuralais-, fetissi- ja BDSM-palvelut. Seksityöksi luokitellaan myös vain vähäistä tai ei lainkaan fyysistä kontaktia sisältävä asiakkaan kiihottaminen, kuten esimerkiksi stripteasetanssi.

Teknologisoitumisen myötä seksityön kirjo on laajentunut, ja seksityön käsite on saanut uusia merkityksiä (Sanders ym. 2018). Erilaiset digitaaliset alustat, kuten sosiaalisen median alustat sekä erilaiset verkkosivustot ja foorumit, ovat tarjonneet täysin uusia toimintaympäristöjä seksipalvelujen tarjoamiselle (emt., 1–2, 24–40). Sanders ja kumppanit (2018) kutsuvat tätä kaupallisen seksin uutta muotoa epäsuoraksi verkkovälitteiseksi seksityöksi. Käsitteen alle lukeutuvat esimerkiksi webbikameraesitykset, seksuaalissävytteinen viestittely asiakkaan kanssa sekä valokuvien ja (porno)videoiden myyminen käyttäjälähtöisen sisällön jakeluun keskittyneillä alustoilla, kuten esimerkiksi sosiaalisen median alusta Onlyfansissa.

Internetistä on tullut elinehto myös monille fyysisiä palveluja tarjoaville seksityöntekijöille (Cunningham ym. 2018, 49; Sanders ym. 2018). Lehti-ilmoittelun tai katumarkkinoinnin sijaan pääasiallisena seksipalveluiden markkinoinnin kanavana toimivat erilaiset verkkoalustat ja sosiaalisen median alustat. Usein seksityöntekijät tarjoavat seksipalveluja sekä epäsuorasti

internetin välityksellä että kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa (Sanders ym. 2018, 17–18). Digiympäristöt näyttäisivät paitsi helpottaneen oman työn markkinointia, myös monipuolistaneen seksityöntekijöiden ansaintamahdollisuuksia.

Seksityön siirtymä kaduilta internetiin on tehnyt kaupallisesta seksistä piilotetumpaa sekä tehnyt sen kuluttamisesta helpompaa ja yksityisempää (Karkulehto 2011; McCluskey 2023; Sanders ym. 2018). Tekijöille seksityö internetissä on turvallisempaa, koska he voivat helpommin valikoida asiakkaitaan (Campbell ym. 2019). Fyysinen etäisyys asiakkaisiin on lisännyt myös seksityöhön ryhtymisen houkuttelevuutta (Hamilton ym. 2023). Digitalisaatio on myös edesauttanut seksityöntekijöiden keskinäistä verkostoitumista sekä tiedon ja vertaiskokemusten vaihtamista (Forsström 2019; Sanders ym. 2018, 51, 40).

Seksityöntekijöiden keskinäinen järjestäytyminen on osaltaan vahvistanut seksityön ammatillistumista ja parantanut joiltakin osin seksityöntekijöiden yhteiskunnallista asemaa (Kontula 2008). Verkkovälitteisen seksityön eduksi on katsottu myös sen tuottama aito nautinto: siinä missä erinäisten kyselytutkimusten valossa seksi asiakkaan kanssa on seksityöntekijöiden mukaan harvoin vastavuoroisesti tyydyttävää, online-ympäristön takaama turva ja fyysinen etäisyys asiakkaaseen – tai kuten Angela Jones (2016) luonnehtii, ”psykologinen muuri” – edesauttaa seksityöntekijöiden aidon seksuaalisen nautinnon kokemista.

Verkkovälitteisyyden tarjoamat edut vaikuttaisivat madaltaneen kynnystä seksityöhön ryhtymiselle ja houkutelleen alalle uusia työntekijöitä. Sandersin ja kumppanien (2018) tutkimuksessa valtaosa haastatelluista seksityöntekijöistä totesi, ettei tekisi seksityötä verkon ulkopuolella. Tätä mieltä oli peräti 90 prosenttia webbikamera- ja puhelinseksiä myyvistä seksityöntekijöistä (emt., 75). Hamiltonin ja kumppanien (2023) tutkimuksessa keskeisiksi perusteiksi Onlyfans-seksityöhön ryhtymiselle nousivat verkkovälitteisyyden takaama turva fyysiseltä uhalta sekä mahdollisuus hallita omaa työtä ja vetää omia rajoja. Onlyfans-seksityön mielekkyyttä perusteltiin myös alustan sisällöntuottajien yksityisyyden suojelemiseen tähtäävillä ominaisuuksilla, kuten hakukone-etsinnän puuttumisella (Hamilton ym. 2023, 9–10).

Vaikka digitalisaation voidaan nähdä parantaneen seksityön laatua ja seksityöntekijöiden ansaintamahdollisuuksia sekä vähentäneen fyysisen väkivallan uhkaa ja muita riskejä, verkkovälitteisyys ei tee seksityöntekijöistä täysin immuuneja työn varjopuolille. Näitä ovat muun muassa verkkohäirintä, yksityisyyden suojan loukkaamisen uhka esimerkiksi tiedon kalastelun muodossa sekä luvaton sisällön nauhoittaminen ja uudelleenjakelu (ks. Jones 2016). Strippiklubeilla, bordelleissa ja muissa fyysisissä tiloissa työskentelevät seksityöntekijät ovat myös joissain määrin kolmansien osapuolten, kuten turvamiesten, suojelun alaisia. Verkkoympäristössä häirinnältä suojautuminen ja sen kitkeminen sen sijaan jää usein yksinomaan seksityöntekijän itsensä vastuulle (Jones 2016).

Verkkovälitteisyys ei siis ole parantanut juurikaan seksityöntekijöiden oikeuksia tai lainsuojaa vaan jopa luonut uusia ongelmia. Seksityöntekijöiden käyttäjätilejä saatetaan poistaa tai niiden näkyvyyttä saatetaan rajoittaa (*“shadow banning”*) ja sisältöjä moderoida (Swords, Laing ja Cook 2021, 287). Huolimatta verkkoympäristön lisäämästä autonomian kokemuksesta, online-seksityöntekijät ovat aina jossain määrin toimialustansa ja kolmansien osapuolten monitoroinnin rajoittamia. Väärinkäytösten sattuessa seksityöntekijät ovat internetissä yhtä lailla vailla lainsäädännöllistä tai viranomaisten suomaan turvaa kuin sen ulkopuolellakin.

Digivälitteinen seksityö – olkoonkin luonteeltaan epäsuoraa tai vähintäänkin työntekijän ja asiakkaan fyysisen kohtaamisen poissulkevaa – ei myöskään näyttäisi poistavan täysin seksityöhön liitettyä voimakasta stigmaa. Stutz ja muut (2023) havaitsivat yhdysvaltalaisen Onlyfans-seksityöntekijöiden kokevan leimaamista arjessa, ihmissuhteissa ja yhteiskunnan suhtautumisessa. Yksi tyypillinen esimerkki uudenlaisista marginalisoinnin tavoista on väittää virtuaalista seksityötä helpoksi työksi. Tällöin seksityöntekijän moniulotteista työpanosta, asiakaskohtaamisiin sisältyvää emotionaalista työtä ja oman työn markkinoinnin eteen tehtyjä ponnisteluja ei huomioida eikä arvosteta (emt., 11–13). Vähättelevä asenne kiistää seksityön legitimitetin ja palauttaa ammattikuntaa marginaaliin.

2.3 Onlyfans seksityön modernina muotona

Sosiaalisen median alusta Onlyfans perustettiin Iso-Britanniassa vuonna 2016. Kyseessä on tilauspohjainen palvelu, jossa sisällöntuottajat tarjoavat tilaajilleen maksua vastaan kuvia, videoita sekä kahdenkeskistä viestittelyä ja muita asiakkaiden toiveisiin räätälöityjä lisäpalveluita. Alustalle sisältöä voi tuottaa lähes mistä tahansa aiheesta vain, mutta pääasiallisesti Onlyfans tunnetaan seksuaalisesta ja eroottisesta sisällöstään. Onlyfansia voidaan tarkastella epäsuorana verkkovälitteisenä seksityönä (ks. Sanders ym. 2018). Maksua vastaan Onlyfans-tilaaja saa seksuaalista stimulaatiota esimerkiksi video- ja kuvamateriaalin tai webbikameraesityksen muodossa. Lisämaksusta sisällöntuottajat voivat viestitellä tilaajiensa kanssa ja toteuttaa heidän sisältötoiveitaan tuottamalla yksinomaan heille personoitua seksuaalisesti stimuloivaa sisältöä.

Onlyfansin läpimurto paikantuu kevääseen 2020 koronapandemian alkuaikaan, jolloin erilaiset digitaaliset työn muodot yleistyivät muutoinkin kertaheitolla (McCluskey 2023). Kun pandemian vuoksi fyysisiä kohtaamisia rajoitettiin, seksityöntekijät siirtyivät paikkailemaan ansionmenetyksiään virtuaalimaailmaan (Rouse ja Salter 2021; Watson ym. 2021; Hamilton ym. 2023). Tämä toimi ponnahduslautana alustatalousyhtiöille, ja keväällä 2020 rekisteröityneiden sisällöntuottajien määrä Onlyfansissa kasvoi jopa 75 prosenttiyksiköllä (Rouse ja Salter 2021, 1). Tällä hetkellä Onlyfans on yksi Euroopan suurimmista kasvuyrityksistä⁶ ja nopeimmin kasvavimmista tilauspohjaisista sosiaalisen median alustoista (Hamilton ym., 2023). Alustajan käyttäjäkunnan on arvioitu kasvavan päivittäin puolella miljoonalla. Vuoden 2022 alussa Onlyfansissa oli arviolta noin 170 miljoonaa käyttäjää ja 1,5 miljoonaa sisällöntuottajaa⁷.

Suhteessa muihin sosiaalisen median alustoihin Onlyfansin ei ole kasvanut yhtä räjähdysmäisesti. Esimerkiksi samalla tavoin koronapandemian aikana pinnalle nousutta Tiktokia käyttää tällä hetkellä arvioiden mukaan reilu miljardi ihmistä. Yhtä kaikki Onlyfansin merkitys alustana on suuri, sillä se on toistaiseksi ainut eroottisen sisällön salliva sosiaalisen

⁶ <https://www.capetownetc.com/news/onlyfans-ranks-as-one-of-europes-fastest-growing-companies/> Luettu 23.10.2023.

⁷ <https://onlyfans.fi/opas/tulot/> Luettu 25.10.2023.

median alusta. Tämä on edellyttänyt sitä, että Onlyfansissa ikäraja on 18, kun taas esimerkiksi Instagram-käyttäjätilin perustamisen ikäraja on 13. Instagramin ja Facebookin omistama yhtiö Meta perustelee käyttöehdoissaan tiukempia rajoituksia sillä, että osa käyttäjäkunnasta ”voi olla herkkiä tämänkaltaiselle [alastomuutta ja seksuaalista toimintaa kuvaavalle] sisällölle”⁸.

Enemmistö Onlyfansin käyttäjistä on alle 35-vuotiaita⁹ ja pääosin valkoisia, naimisissa olevia miehiä (Litam ym. 2022). Sisällöntuottajista puolestaan arviolta 70 prosenttia on naisia.¹⁰ Suomalaisten sisällöntuottajien ja käyttäjien määrää ei ole tiettävästi erikseen kartoitettu. Nopeaan, alinomaa jatkuvaan kasvuunsa nähden Onlyfansia on ylipäättään tutkittu tähän mennessä melko vähän, ja aihetta käsitteleviä tutkimuksia on alettu julkaista vasta hiljattain. Akateeminen tutkimus on kohdistunut muun muassa Onlyfansin vaikutuksiin sivuston käyttäjien seksielämään (Lippman, Lawlor ja Leister 2023), sisällöntuottajien motiiveihin ryhtyä verkkovälitteiseen seksityöhön (Hamilton ym. 2023) sekä julkisuuden henkilöiden harjoittamaan Onlyfans-sisällöntuotantoon (McCluskey 2023). Pro gradu -tutkielmassani olen kiinnostunut kaupallista seksiä mullistaneelle modernille Onlyfans-seksityölle annettuja merkityksiä julkisuudessa.

Seksityön muotona itsetuotetun pornografisen materiaalin myyminen Onlyfansissa on luonteeltaan hyvin erityislaatuista. Onlyfansissa erityisen mullistavaa on se, miten alusta on tarjonnut naisille väylän kapitalisoida oma kehonsa ja seksuaalisuutensa täysin uudella tapaa (Hamilton ym. 2023, 9). Onlyfansin ansiosta yksilön on mahdollista kaupallistaa jo mahdollinen olemassa oleva seksuaalinen kuvamateriaali ja muu sisältö ja muuttaa yhteiskunnassamme vallitseva miehisen katseen ja halun kohteena olo rahan lähteeksi. Passiivisten objektien sijaan naiset ottavat ikään kuin aktiivisen toimijan roolin. Onlyfans-seksityön voikin nähdä haastavan sukupuolittunutta asetelmaa, joissa karrikoiden miehen tehtävänä on katsoa ja hallita katseellaan ja naisen tehtävänä taas asettua tämän miehisen katseen ja halun passiiviseksi kohteeksi (ks. Butler 1997, Hall 1999).

⁸https://transparency.fb.com/fi-fi/policies/community-standards/adult-nudity-sexual-activity/?source=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fcommunitystandards%2Fadult_nudity_sexual_activi ty Luettu 19.1.2024

⁹ <https://www.usesignhouse.com/blog/onlyfans-users#what-does-the-average-onlyfans-user-look-like> Luettu 19.1.2024.

¹⁰ <https://gitnux.org/onlyfans-gender-statistics/> Luettu 19.1.2024.

Sukupuolten välisten valtasuhteiden voi tulkita horjuvan, kun sukupuolittuneet katse- ja halupositiot ja miehisen halun kohteena olo käännetään kaupankäynnin välineeksi. Vaikka ammatissaan Onlyfans-seksityöntekijät tulevat liki väistämättä toisintaneeksi sukupuolittunutta valtaa ja miehisen halun konventioita, he eivät kuitenkaan asetu alisteisiksi objekteiksi. Seksityöhön on liittynyt vastaavanlaista kamppailua vallasta ja toimijuudesta jo kauan ennen Onlyfans-alustan syntyä, mutta maksumuurin taakse asetettu Onlyfans on tuonut tähän valtataisteluun väistämättä uudenlaisen elementin ja kysymys (nais)kehon asettamisesta kaupan alaiseksi on samalla saanut uuden ilmiänsun.

Onlyfans on tarjonnut naisille uuden väylän paitsi seksuaalisen toimijuutensa haltuun ottamiselle, myös sen valjastamiselle ansiotulon lähteeksi. Alustan ansiosta seksityöstä on tullut saavutettavampi ammatti esimerkiksi vammaisille ja muille vähemmistöille, ja siten jossain määrin myös taloudellisesti aiempaa kannattavampi ammatti.

Onlyfans-seksityöntekijät eivät kuitenkaan ole täysin vapaita seksin myymiseen liittyvältä paheksunnalta ja laaja-alaisesti seksialaa leimaavalta stigmalta, joka ulottuu niin pornoon, prostituutioon kuin strippaamiseenkin (Weitzer 2018, 217, 219). Sosiologi Anna Kontulan (2008) väitöskirjassaan haastattelemat suomalaiset seksityöntekijät pitivät kulttuurisille normeille perustuvaa seksityön stigmaa huomattavasti suurempana ongelmana kuin työn mahdollisia terveys- ja turvallisuusriskejä (emt., 49). Leimaavuudessa ongelmalliseksi koetaan se, miten yksilö nähdään vain työnsä kautta, ja muut mahdolliset persoonan osat, kuten äidin, akateemikon tai vaikkapa ihmisoikeus- tai ympäristöaktivistin rooli, sivuutetaan. Pahimmillaan seksityön stigma voi vaikuttaa esimerkiksi lastensuojeluviranomaisten käsityksiin yksilön pätevydestä äitinä tai vuokranantajan käsitykseen seksityöntekijästä luotettavana vuokralaisena (emt., 69).

Onlyfans-seksityöntekijät pyrkivät minimoimaan työn leimaavuutta esimerkiksi piiloutumalla nimimerkin taakse sekä peittämällä sisällöistään selkeästi tunnistettavia ulkonäöllisiä ominaisuuksia, kuten tatuointeja (Stutz ym. 2023, 13). Huomionarvoista on, etteivät seksityöntekijät itse koe häpeää työstään vaan stigma rakentui sosiaalisesti (emt., 21).

2.4 Alustatyö uutena työllistymisen tapana

Onlyfansia voidaan tarkastella paitsi digitaalisen seksityön tuoreimpana ilmenemismuotona, myös alustatalouden muotona ja esimerkkinä kokoaikatyötä korvaavan keikkaluontoisen työn voimakkaasta lisääntymisestä (Cardoso ja Scarcelli 2022; Easterbrook-Smith 2023). Alustayritysten synty paikantuu vuoden 2008 finanssikriisin jälkeiseen aikaan, jolloin työttömyys oli korkea (Devinatz 2018). Työttömän työvoiman kasvu yhdessä alati voimistuvan teknologisen kehityksen kanssa johti siihen, että ratkaisuja työllistymiseen alettiin etsiä digitaalisilta alustoilta, ja alustatyöstä kehkeytyi uusi työllistymisen tapa.

Alustayrityksen roolina on tarjota markkinoiden kohtaamispaikkana toimiva digitaalinen toimintaympäristö, kuten verkkoalusta tai puhelinsovellus, jonka välityksellä itsenäisiä yrittäjinä työskentelevät työntekijät voivat myydä palveluitaan kuluttajille (Devinatz 2018; Wood ym. 2019). Alustayritys siis toimii ikään kuin markkinoiden koordinoijana ja välittäjänä, saattaen yhteen kysynnän ja tarjonnan (Graham ym. 2017, 4; Schor, Tirrell ja Vallas 2023). Itsenäisenä yrittäjänä työskentelevät työntekijät puolestaan toimivat paitsi suorittavana työvoimana alustalla, myös alustatalousyrityksen pääoman tuottajina (Lehdonvirta ym. 2019, 569).

Alustatyö voi olla luonteeltaan paikallista palveluntarjoamista, kuten Uberin ja Boltin kaltaisia kyyditsemispalveluja tai Foodoran ja Woltin kaltaisia ruoan toimituspalveluja. Vaihtoehtoisesti työ voi olla etäyhteyksin toteutettavaa ohjelmointia, editointia tai sisällöntuotantoa (Wood ym. 2019). Työntekijä voi valita itse työskentelyaikansa ja -tapansa, mutta on vastuussa työskentelyyn tarvittavien välineiden hankinnasta ja valtuutettu huolehtimaan itse omasta sosiaaliturvastaan.

Toisin kuin perinteiset työsuhteet ja palkkatyöt, alustatyö pohjautuu tilapäisyyteen ja keikkaluontoisuuteen eli työntekijät saavat työstä korvauksen tehtävä- tai toimeksiantoperustaisesti. Alustatyöntekijöiden tienaamista ansioista markkinoiden organisoijan roolissa toimiva alustayritys perii itselleen tietyn osuuden (Devinatz 2018, 61)

Sosiaalisen median alusta Onlyfansissa yksittäiset henkilöt voivat tarjota erilaisia digitaalisia sisältöjä, kuten kuvia ja videoita, kuluttajille eli faneille tai tilaajille maksua vastaan. Alustana

Onlyfans toimii ikään kuin virtuaalisena parittajana (*“matchmaking service”*; ks. Graham ym. 2017, 4) seksityöntekijän ja asiakkaiden välillä. Alustatalouden logiikan mukaisesti Onlyfans-sisällöntuottajat eivät ole työsuhteen alaisia työntekijöitä vaan he työskentelevät itsenäisinä yrittäjinä joko pää- tai sivutoimisesti.

Ansaintalogiikka Onlyfansissa pohjautuu sisältöä kuluttavien tilaajien kuukausimaksuihin, personoiduista lisäsisällöistä perittyihin maksuihin (engl. *pay-per-view content*) sekä tilaajien antamiin tippeihin. Onlyfans perii jokaisen sisällöntuottajan ansioista 20 prosentin provision¹¹.

2.4.1 Vapaus alustalla

Alustatyön rakenne on tiiviisti sidoksissa uusliberaaliin eetokseen, jossa korostetaan markkinoiden sääntelyn purkamista, yrittäjyyden ihannetta ja yksilön vapautta taloudellisena toimijana (Easterbrook-Smith 2023, 255). Onlyfans-sisällöntuottajien voidaan katsoa olevan malliesimerkki uusliberaalista yrittäjyysihanteesta ja yksilön vapautta painottavasta ideologiasta. Alustatyön suurimpina etuina esitetään työn tarjoamaa autonomiaa sekä mahdollisuutta työskennellä joustavasti ajasta ja paikasta riippumattomana (Devinatz 2018; Watson ym. 2021; Wood ym. 2019). Työntekijät eivät ole sidottuja tiettyyn työaikaan tai työtuntimäärään vaan he voivat itse päättää, milloin ja kuinka usein he ottavat toimeksiantoja vastaan.

Onlyfans lupaa sisällöntuottajilleen paljolti samoja etuja kuin muutkin alustayritykset, kuten esimerkiksi parempia tienestejä, työn ja muiden arjen vastuiden, kuten perheestä huolehtimisen, jouhevampaa yhteensovittamista ja mahdollisuutta työskennellä fyysisistä rajoitteista tai työkykyä rajoittavista vammoista huolimatta (Hamilton ym. 2023, 9–10). Toisaalta alustatyöhön liittyy niin taloudellisia, lainsäädännöllisiä, sosiaalisia kuin fyysisiäkin riskejä (Schor, Tirrell ja Vallas 2023, 17). Koska alustatyöntekijät kategorisoidaan itsenäisiksi yrittäjäksi, heillä ei ole samoja työlainsäädännöllisiä oikeuksia, kuten oikeutta sairauspäivärahaan tai palkallisiin lomiin (Wood ym. 2019). Lisäksi alustatyö on usein luonteeltaan epävarmaa, lyhytaikaista ja pirstaleista (Easterbrook-Smith 2023, 255; Zwick

¹¹ <https://onlyfans.fi/opas/tulot/> Luettu 25.10.2023.

2018). Työllisyyden epävarmuuden ohella verkkovälitteiseen alustatyöhön liittyy vaara sosiaalisesta eristäytymisestä, työyhteisön vertaistuen puutteesta sekä jopa asiakkaiden työntekijöihin kohdistamasta rasismista ja luokkasyrjinnästä (Graham ym. 2017, 6–8).

Vaikka alustatyöläiset saattavatkin kokea olevansa työssään autonomisia, riippuvuussuhde alustaan tekee alustatyöntekijöistä vain näennäisesti vapaita toimijoita. Valta työntekijöiden elinkeinon pysyvyydestä on alustayrityksellä, ja alustan toiminnan ja sääntelyn muutokset heijastuvat suoraan työntekijöihin. Onlyfans-sisällöntuottajat ovat alttiita esimerkiksi hinnoittelun ja luottokorttiyhtiöiden käyttöehtojen muutoksille alustalla (Easterbrook-Smith 2023, 253–254).

Havainnollistava esimerkki riippuvuussuhteen riskeistä nousi ilmoille elokuussa 2021, jolloin Onlyfans ilmoitti kieltävänsä kaiken seksuaalisen sisällön alustalla. Onlyfansin perustaja ja toimitusjohtaja Tim Stokelyn mukaan päätös johtui alustan kanssa yhteistyötä tekevien pankkien halusta katkaista kytkökset aikuisviihteeseen.¹² Ilmoitus uusista käyttöehdoista uhkasi alustalla työskentelevien seksityöntekijöiden taloudellista toimeentuloa sekä osin myös asetti heidän turvallisuutensa alttiiksi, koska jotkut seksityöntekijöistä joutuisivat siirtymään turvalliselta verkkoalustalta riskialttiimman fyysisen seksityön pariin (ks. Lawlor, Lippman ja Leister 2023). Kiellon koettiin sysäävän etenkin etnisyyden, sukupuoli-identiteetin, seksuaalisen suuntautumisen tai vammaisuuden takia heikommassa asemassa olleita seksityöntekijöitä syvemmälle yhteiskunnan marginaaliin (Lawlor, Lippman ja Leister 2023, 6, 11). Onlyfans-yhtiölle seksuaalisen sisällön jakamiskielto puolestaan tarkoittaisi väistämättä asiakaskatoa ja mittavia ansionmenetyksiä seksityöntekijöiden ja heidän palveluistaan maksavien tilaajien poistuessa alustalta. Lopulta kuusi päivää myöhemmin Onlyfans tiedotti viestisovellus X:ssä peruuttavansa päätöksensä, vedoten muun muassa ”monipuolisen sisällöntuottajayhteisön tukemiseen ja inklusion kannattamiseen”.¹³

¹² <https://time.com/6092947/onlyfans-sexual-content-ban/> Luettu 23.1.2024.

¹³ <https://twitter.com/OnlyFans/status/1430499277302816773?s=20> Luettu 23.1.2024.

2.4.2 Alustatyö ja mahdollisuuksien tasa-arvo

Alustamuotoinen seksityö ei eroa kovin merkittävästi siitä, millaista seksityö on ollut luonteeltaan jo kautta aikain. Sekä alustatyötä että seksityötä voidaankin tarkastella niin kutsuttuna prekaarina työnä. Prekaarilla työllä viitataan perinteisen palkkatyön ohelle muodostuneisiin epämääräisiin pätkätöihin ja muihin alati muuttuvaisiin ja tilapäisiin työn muotoihin (Kontula 2008, 134). Usein kyse on tilapäisen työvoiman suorittamasta matalapalkkaisesta tai muutoin taloudellisesti epävakaasta työstä, jolle tunnuksenomaista on työskentely ilman työlainsäädäntöä ja työsuhteen etuuksia, kuten ansiosidonnaista päivärahaa (Graham ym. 2017; Wood ym. 2019).

Prekaareista piirteistä huolimatta seksityöntekijöille itselleen työ ei välttämättä näyttäyty sellaisena. Kontulan väitöskirjatutkimuksessa (2008) seksityö näyttäytyi suomalaisille seksityöntekijöille parempana vaihtoehtona palveluammateille ja muille matalapalkkaisille töille. Seksialalle ryhtymistä motivoi muun muassa vapaus päättää itse työn luonteesta, ajasta ja paikasta sekä työn autonomia ja kustannustehokkuus (emt., 136–138). Samankaltainen ajatus näyttäisi toistuvan myös Onlyfansin kohdalla. Hamiltonin ja kumppanien (2023) tutkimuksessa yksi keskeinen syy Yhdysvalloissa Onlyfans-seksityön aloittamiselle on mahdollisuus tienata paremmin kuin muissa alustatöissä tai palvelualalla. Tätä motiivia ruokkivat eritoten median menestystarinat (emt, 18).

Todellisuudessa Onlyfans-seksityö ei suinkaan ole yksioikoinen tie menestykseen. Koska alustayritykset eivät tarjoa työntekijöilleen minimipalkkaa, yrittäjien kuukausiansiot voivat vaihdella paljon. Talousuutissivusto Business Insiderin haastatteleminen amerikkalaisten Onlyfans-sisällöntuottajien vuositulot vaihtelivat 143 000 eurosta 5,4 miljoonaan euroon vuodessa.¹⁴ Keskivertosisällöntuottaja tienaa Onlyfansissa bruttona arviolta noin 151 dollaria kuukaudessa eli hieman yli 140 euroa¹⁵.

¹⁴<https://www.businessinsider.com/how-much-money-onlyfans-creators-make-real-examples-2023-1?op=1&r=US&IR=T> Luettu 23.10.2023.

¹⁵<https://techreport.com/statistics/onlyfans-statistics/#:~:text=Payouts%20to%20creators%3A%20OnlyFans%20has,may%20be%20making%20much%20more>. Luettu 26.10.2023.

Menestynein prosentti sisällöntuottajista kahmaisee kolmasosan kaikesta alustalla liikkuvasta rahasta (Onlyfans 2023). Parhaimpia tienestejä alustalla tahkoavat usein jo entuudestaan julkisuudesta tutut henkilöt, kuten mallit, laulajat ja sosiaalisen median vaikuttajat. Sama näyttäisi pätevän myös Suomessa: esimerkiksi yrittäjä ja mediapersoona Susanna Penttilä kertoi Me Naisten haastattelussa (1.6.2023) tienanneensa neljässä kuukaudessa Onlyfansin kautta noin 150 000 euroa ¹⁶. Julkisuuden henkilöiden jalkautumisen Onlyfansiin onkin kritisoitu heikentävän seksityöntekijöiden pärjäämismahdollisuuksia alustalla (McCluskey 2023, 6–7).

Alustatyöläisten keskinäisen taloudellisen eriarvoisuuden juurisyitä voi tarkastella intersektionaalisuuden käsitteen kautta. Intersektionaalisuus on tapa tarkastella yksilön identiteettiä koskevien tekijöiden, kuten sukupuolen, iän, yhteiskuntaluokan, etnisyyden ja seksuaalisen suuntautumisen, tuottamia eroja ja vaikutusta yksilön yhteiskunnalliseen asemaan (ks. Crenshaw 1989). Intersektionaalisessa näkökulmassa keskeistä on havainto eriarvoisuuden kasaantumisesta, jolloin eriarvoisuudesta kärsivät erityisesti usean risteävän identiteettimuuttujan yhteisvaikutuksen vuoksi vähemmistöön lukeutuvat ihmiset.

Onlyfansiin sovellettuna intersektionaalinen näkökulma tuo ilmi yksilön identiteettiin liitännäisten tekijöiden, kuten etnisyyden, iän, vammaisuuden, sukupuoli-identiteetin ja seksuaalisen suuntautuneisuuden vaikutuksen tämän tienäämissämahdollisuuksiin alustalla. Kuten jo aiemmin todettu, parhaiten Onlyfansissa pärjäävät sellaiset sisällöntuottajat, joilla on paljon sosiaalista pääomaa – toisin sanoen julkisuudesta tutut henkilöt, joilla on jo entuudestaan laaja fani- tai seuraajakunta. Yhteiskunnassa heikommassa asemassa oleville vähemmistöille, kuten vammaisille ja rodullistetuille seksityöntekijöille taloudellinen toimeentulo ja menestys alustalla on havaitusti haastavampaa (Hamilton ym. 2023, 9). Myös sukupuolella on merkitystä: heteromiehet menestyvät verrattain huonommin kuin valkoiset (julkkis)naiset (emt.).

Vaikka muodollisesti Onlyfans-tilin perustaminen on mahdollista kelle tahansa täysi-ikäiselle, sosiaaliseen pääomaan sekä muihin yksilön resurssien ja identiteettitekijöiden risteävään

¹⁶ <https://www.is.fi/menaiset/ihmiset-ja-suhteet/art-2000009624047.html>. Luettu 26.10.2023.

vaikutukseen kytkeytyvä hierarkkinen jako sanelee viime kädessä sen, keille oman kehon ja seksuaalisuuden kapitalisointi on tosiasiallisesti edes mahdollista, ja millainen keho näyttäytyy markkinoilla ylipäättään haluttavana. Yksilön identiteettiin liitännäisten erojen vaikutus omaan asemaan luo siis väistämättä eriarvoiset lähtökohdat menestykselle alustalla. Tutkielmani analyysiosuutta ajatellen on mielenkiintoista tarkastella, millä tavoin intersektionaalinen näkökulma käy ilmi median Onlyfans-menestyjiä käsittelevistä jutuista.

3 SEKSI, KULTTUURI JA MEDIA

Tässä luvussa suuntaan katseeni seksityöhön linkittyviin poliittisiin ja moraalisiin jännitteisiin sekä seksiä ja seksuaalisuutta koskevaan normistoon ja sen neuvotteluun julkisuudessa.

Ennen näihin teemoihin siirtymistä sivuan lyhyesti seksityön luonnetta ja nykytilaa

Suomessa (luku 3.1) sekä kaupallisen seksin valtasuhteita koskevaa politisoitunutta debattia ja seksityötä koskevaa lainsäädäntöä (luku 3.2). Poliittisesta debatista siirryn moraalikiistaan ja sen taustalla vaikuttaviin kulttuurisiin seksuaalinormeihin (luku 3.3).

3.1 Seksityön erityispiirteet nykypäivänä

Ilmiönä seksityö on yhä vahvasti sukupuolittunut: valtaosa seksityöntekijöistä on naisia ja suurin osa asiakaskunnasta miehiä (Ahtiainen 2021, 287; Kontula 2008, 43). Sama sukupuolijakauma toistuu myös Onlyfansissa, jossa valtaosa tilaajista, joidenkin arvioiden mukaan lähes 90 prosenttia¹⁷, on miehiä. Suomalaisten Onlyfans-sisällöntuottajien määrästä ei ole tarkkaa dataa. Seksityön piiloluontoisuuden ja seksityön määritelmien väljyyden vuoksi seksityöntekijöiden määrää ja ilmiön laajuutta ylipäänsä on vaikea tilastoida (Häkkinen 1995; Skaffari 2010). Arviot seksityöntekijöiden määrästä Suomessa ovat heitelleet muutamista sadoista kymmeniintuhansiin, mutta ottaen huomioon pandemia-ajan jälkeisen virtuaalisen seksityön suosion kasvun, on luku mitä todennäköisimmin huomattavasti suurempi.

Mielikuvissa seksityöhön ryhtyminen nähdään usein keuhkojen taloudellisten ja sosiaalisten olojen seurauksena (Häkkinen 1995, 229). Seksien myymisen motiiveja ei tulisi kuitenkaan yksinomaan liittää huono-osaisuuteen. Moni tutkimus on antanut viitteitä seksityön keskiluokkaistumisesta ja korkeakoulutettujen kasvavasta määrästä alalla (ks. Brents ja Sanders 2010; Sanders ym. 2018). Iso-Britanniassa tehty pitkittäistutkimus osoitti nuorten naisopiskelijoiden hakeutuvan seksialalle sivutoimisesti opintojensa ohella (Bretons ja Sanders 2010, 56). Kontulan (2008) mukaan lähes kaikki seksityö on Suomen mittakaavassa tarkasteltuna keskiluokkaista. Seksityöhön liitetään myös vahvasti ammatillisuuden kokemus, joka ilmenee muun muassa toiminimen kautta tapahtuvana veronmaksuna,

¹⁷ <https://www.usesignhouse.com/blog/onlyfans-users>. Luettu 23.10.2023.

seksityöntekijöiden keskinäisenä verkostoitumisena ja pyrkimyksenä kehittyä omassa työssä (emt., 42). Seksityön ammatillisuutta vahvistaa myös seksityöntekijöiden yleinen näkemys työstään asiakaspalvelutyönä (Ahtiainen 2021). Suomalaisessa seksityötutkimuksessa seksityö näyttäytyy tyypillisemmin omaehtoisena ammattivalintana tai sivutulon lähteenä kuin niinkään pakon edessä valittuna viimeisenä oljenkortena tai parittamisen uhriksi joutumisen tuloksena (Häkkinen 1995; Kontula 2008).

Seksityöntekijät eivät ole homogeeninen joukko, minkä vuoksi heitä ei ole mielekästä tutkia yhtenä kiinteänä ryhmänä. Erottelukykyisemmän kokonaiskuvan luomiseksi seksityöntekijöitä on pyritty jaottelemaan ryhmiin toiminnan ammattimaisuuden, ammattitaidon, uran keston, seksuaalisuhteiden luonteen ja tapahtumapaikan sekä asiakkaiden mukaan. Antti Häkkinen (1995) kuvaa seksityöntekijöiden keskinäistä hierarkiaa pyramidimallin avulla. Mitä korkeammalle pyramidissa mennään, sitä parempi työntekijän sosioekonominen asema on. Alemmilla tasoilla seksityöntekijän yhteiskunnallinen asema on heikko ja työstä saadut ansiot pieniä. Hierarkian pohjalle sijoittuvien vertaistukiverkot ovat usein niukat ja he ovat alttiimpia stigmalle ja seksityön riskeille, kuten väkivallalle (Ahtiainen 2021, 295–296).

Kaupallisen seksin nykytilaan sovellettuna internet-välitteistä seksityötä harjoittavat sijoittuvat Häkkisen pyramidimallissa verrattain korkealle, sillä verkkovälitteisyys on lisännyt työn turvallisuutta ja seksityöntekijän mahdollisuuksia vaikuttaa työoloihinsa ja siten kohentaa asemaansa alalla (McCluskey 2023; Sanders ym. 2018). Onlyfans vaikuttaisi asettuvan hierarkiassa korkealle muun muassa siksi, että työhön liittyvä autonomia niin työolojen, työskentelyaikojen kuin asiakkaiden suhteen on suhteellisesti vahvempi kuin fyysisiä asiakaskohtaamia sisältävässä seksityössä. Pyramidin huipulle sijoittuvat nimekkäät, menestyneet ja usein jo entuudestaan julkisuudesta tutut Onlyfans-tähdet. Korkea positio hierarkiassa ei kuitenkaan poista työllistymisen jatkuvuuden epävarmuutta sekä seksityön stigman ja turvallisuusriskien olemassaoloa.

3.2 Alistavaa vai vapauttavaa? Politisoitunut debatti seksityöstä

Eräs keskeinen kysymys seksityötä koskevassa debatissa koskee kaupalliseen seksiin nivoutuvaa valtaa – eritoten kysymystä siitä, kenellä pohjimmiltaan on valta naisen kehoon (Sirkiä 2003). Erilaiset seksityötä koskevat poliittiset näkemykset tarkastelevat pakon ja vapauden problematiikkaa kukin omista näkökulmistaan käsin. Kaikkein jyrkin jakolinja kulkee seksin myymisen vapauttamisen ja totaalikieltämisen välillä. Näistä jälkimmäistä ajaa abolitionistinen lähestymistapa, jossa prostituutio käsitetään naisten oikeuksia polkevaksi ja toimintaa verrataan orjuuteen (Roth 2011; Sirkiä 2003, 5, 8). Jyrkän kielteinen näkökanta asemoi seksityön kategorisesti tuomittavaksi eikä jätä tilaa muille tulkinnoille seksityöstä ja siihen nivoutuvista valta-asetelmista.

Abolitionistisen näkökulman mukaan kaupallinen seksi ei ole hyväksyttävää silloinkaan, kun kyse on yksilön vapaaseen tahtoon perustuvasta valinnasta, koska kyseessä on aina patriarkaatin tuottaman naiseen kohdistuvan sarron ja alistamisen muoto. Vaikka abolitionistit tunnustavat sukupuolittuneen vallan, näkökulman on katsottu ylläpitävän haitallista kahtiajakoa ”kunnollisten ja kunnianttomien naisten välillä” (Sirkiä 2003, 7). Seksien myymisen nähdään olevan vastoin hyvän ja kunniallisen naisen ideaaleja riippumatta siitä, että toiminta perustuisikin naisen omaan tahtoon.

Siinä missä abolitionistit näkevät seksityön sortavia valtarakenteita uusintavana toimintana, seksiposiitiiviset feministit liittävät kaupalliseen seksiin tietynlaisen vallankumouksellisuuden ulottuvuuden. Seksiposiitiivisissa tulkinnoissa seksityö näyttäytyy sukupuolittuneiden rakenteiden toisintamisen ja niihin mukautumisen sijaan pikemminkin kyseisten rakenteiden vastustamisena sekä yksilön seksuaalisuuden ja vapauden ilmaisun muotona (McCluskey 2023, 3). Jo pelkällä olemassaolollaan seksityöntekijä tulee haastaneeksi erilaisia sukupuoleen, heteroseksuaalisuuteen ja yksiavioisuuteen liittyviä normeja (emt.). Seksiposiitiivisesta näkökulmasta katsoen seksityö vastustaa patriarkaattia ravistelemalla ja uudelleenjärjestämällä seksiin ja seksuaalisuuteen liittyviä valta-asemia yhteiskunnassa. Näkökulma kuitenkin sivuuttaa empiirisen näytön siitä, ettei seksityö ole kaikille voimaannuttavaa ja että seksikauppaan liittyy myös yksilön riistoa, väkivaltaa ja järjestäytyneitä rikollisuutta.

Totaalikielteen ja voimaannuttamisideologian välimaastoon asettuvat liberalistinen sekä seksiradikaali-feministinen näkemys. Liberalistinen tulkinta näkee vapaaehtoisen seksin myymisen ja pakkoprosituution toisistaan erillisinä asioina. Kaupallisessa seksissä on kyse kahden aikuisen väliseen sopimukseen perustuvasta vapaasta valinnasta, ja siten hyväksyttävästä ja oikeutetusta ansiotyön muodosta (Kontula 2008, 26, 183–184). Mikäli kahdenväliseen sopimukseen liittyy mahdollisia piileviä valtasuhteita, seksityöntekijän ajatellaan olevan tässä suhteessa niskan päällä (emt.).

Seksiradikaalit feministit jakavat käsityksen seksityöstä kontekstisidonnaisena valtakysymyksenä: seksityö voi olla voimaannuttavaa, sortavaa tai jotakin näiden väliltä (emt., 25–26). Seksiradikaalit feministit tunnustavat kaupalliseen seksiin linkittyvät naisia alistavat mekanismit, mutta määrittelevät seksityön tyypillisemmin omaehtoisena ansiotyönä kuin niinkään perustavanlaatuisesti alistavana toimintana.

Lukuisat eriävät näkemykset osoittavat, miten monitulkintainen kysymys seksityöhön nivoutuva valta oikein on. Se, kenellä on viime kädessä oikeus määrittää naisen suhde omaan ruumiiseensa, tuntuu olevan kysymyksenä loputtoman kiistanalainen (Skaffari 2010, 36). Kaupallista seksiä onkin pyritty sääntelemään eri tavoin esimerkiksi lainsäädännön avulla (emt., 22). Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa on päädytty kriminalisoimaan seksin osto. Suomessa lainsäädäntö heijastelee verrattain liberaalimpaa katsantotapaa erottamalla omaehtoisen seksityön ja pakkoprosituution toisistaan. Lainsäädäntö sallii näistä ensimmäisen tietyn reunaehdoin ja kriminalisoi vain jälkimmäisen.

Sexpo-säätiö¹⁸ ja seksialalla työskentelevien oikeuksia ajava Pro-tukipiste¹⁹ ovat kritisoineet hyväksikäytön ja ihmiskaupan kriminalisoivan lainsäädännön kääntyvän myös omaehtoisesti seksiä myyviä vastaan rajoittamalla heidän ihmisoikeuksiaan sekä heikentäen heidän turvallisuuttaan. Rikoslain parituslakipykälien (§ 10) katsotaan hankaloittavan seksityöntekijöiden mahdollisuuksia vapaaseen ammatinharjoittamiseen, kieltäen esimerkiksi toimitilojen vuokraamisen seksityöntekijöille, seksipalveluiden markkinoinnin ja

¹⁸ <https://www.epressi.com/tiedotteet/politiikka/kaupallisessa-seksissa-on-ongelmia-dekriminalisointi-on-ratkaisu.html> Luettu 27.1.2024.

¹⁹ <https://protukipiste.fi/seksityota-tekevien-asemaa-ei-paranneta-kriminalisoinneilla-1/> Luettu 27.1.2024.

seksityöntekijöiden keskinäisen taloudellisen yhteistyön. Vaikka Suomessa aikuisten välinen, suostumukseen perustuva kaupallinen seksi ei ole lainvastaista, nykyinen parituksen ja ihmiskaupan rangaistavuutta ajava lainsäädäntö on käytännössä johtanut siihen, että kaikki seksityö asettuu tietynlaiselle harmaalle alueelle eikä seksityöntekijöitä koske samat oikeudet kuin muita työllisiä. Syrjintää, seksuaalista tai fyysistä väkivaltaa tai muita väärinkäytöksiä kohdatessaan seksityöntekijät jäävät usein ilman lainsuojaa, sillä seksityön stigman vuoksi kynnys viranomaisavun hakemiselle voi olla korkea.

Seksityöntekijöiden oikeuksia loukkaavan lainsäädännön ja muun sääntelyn purkamisen eli seksityön dekriminisoinnin kannalla ovat muun muassa maailman terveysjärjestö WHO sekä ihmisoikeusjärjestöt Human Rights Watch ja Amnesty International. Suomessa dekriminisointia puoltavat muun muassa Sexpo-säätiö, Pro-tukipiste ry ja Feministinen puolue, mutta toistaiseksi seksityöntekijöiden oikeuksien turvaaminen prostituutioerityisen sääntelyn poistamisen kautta ei ole toteutunut. Seksityön dekriminisoinnin on havaittu muun muassa kohentaneen seksityöntekijöiden psyykkistä hyvinvointia, lisänneen koettua autonomiaa asiakkaisiin nähden ja parantaneen seksityöntekijöiden suhteita viranomaisiin (Abel, Fitzgerald ja Brunton 2007). Maailmalla seksityön ovat dekriminisoineet Uusi-Seelanti vuonna 2003 sekä Belgia vuonna 2022.

3.3 Hyvä paha seksi: seksin sosiaalinen kontrolli

Siitä huolimatta, että seksityö voidaan käsittää monissa tapauksissa naisen omaehtoisena valintana, rahan ja seksin yhdistäminen herättää laajalti vahvoja tunteita ja mielipiteitä, ja ilmiönä seksityöhön liittyy voimakas moraalinen lataus (Ahtiainen 2021; Sirkiä 2003; Skaffari 2010). Julkista keskustelua sävyttävät erilaiset uhkakuvat, ulossulkevat diskurssit ja voimakkaat yleistyksset: yhtäältä kaupallinen seksi nähdään uhkana parisuhteelle ja perheinstituutiolle, toisaalta myös naissukupuolta ja tasa-arvoon liittyviä tavoitteita vahingoittavana (Häkkinen 2021, 228). Ennen kaikkea seksityö on käsitetty räikeänä seksuaalinormien rikkomuksena, ja sitä kautta uhkana hyväksyttävänä ja luonnollisena pidetyn seksuaalisuuden ja seksin ideaaleille sekä ihanteellisen naiseuden normeille (Ahtiainen 2021).

Seksuaalinormiston kulttuurista rakentumista on tutkinut muun muassa yhdysvaltalainen kulttuuriantropologi Gayle Rubin. Rubinin analyysissä erilaiset seksiaktit ja -suhteet on tapana ymmärtää keskenään hierarkkisina. Tyypillistä on, että vain pieni osa seksin kirjosta arvotetaan seksuaalihierarkiassa luonnolliseksi, terveeksi ja suvaittavaksi. Tällaista on esimerkiksi kotioloissa keskenään saman ikäisen (hetero)pariskunnan tai avioparin välinen seksi ja niin kutsuttu vaniljaseksi, joka ei sisällä seksuaalisia fetissejä tai seksileluja. Hierarkiassa pahana, epänormaalina, syntisenä ja luonnottomana pidetään muun muassa sadomasokismia, irtosuhteita sekä julkista ja rahasta harrastettua seksiä (Rubin 1999, 151–153). Yleisen ideaalin vastainen seksi arvotetaan usein perustavanlaatuisesti tuomittavaksi, eikä arvioissa huomioida tilannekohtaista vaihtelua. Sallitusta seksistä puhuessa suhtautuminen on huomattavasti joustavampaa: esimerkiksi seksi heterosuhteessa voi kontekstista riippuen olla vapaata tai pakotettua, parantavaa tai itsetuhoista (Rubin 1999, 152). Rubin kritisoikin hierarkkista mekanismia sokeaksi kontekstisidonnaiselle vaihtelulle.

Seksuaalihierarkia heijastuu voimakkaasti myös kulttuurisiin käsityksiin hyveellisestä naiseudesta. Samaan tapaan kuin seksiakteja ja seksuaalikäyttäytymistä, myös naisten seksuaalisuutta on tavattu tarkastella ja arvottaa voimakkaiden, moralisoivien ääripäiden kautta (Bay-Cheng 2015). Moraalisiin käsityksiin juontava kahtiajako leimaa naisen seksuaalisuutensa julkisen ilmentämisen perusteella joko kunnialliseksi tai kunnianttomaksi, säädyllyiseksi tai säädyttömäksi, hyveelliseksi tai paheelliseksi (Häkkinen 1995, 161). Vaikka jakoa neitsyysiin ja huoriin on kritisoitu vanhentuneeksi ja epäpäteväksi kuvaamaan feminiinistä seksuaalisuutta tarpeeksi moniulotteisesti (Bay-Cheng 2015, 279, 281), tämä jako heijastuu yhä vahvasti seksityöntekijöitä koskeviin asenteisiin ja käsityksiin yhteiskunnassa. Seksiä rahasta myyvät naiset manifestoituvat ideaalin naiseuden vastakohtina ja paheellisen naisen arkkityyppinä (Ahtiainen 2021, 305). He luovat säröjä naiseutta koskeviin sosiaalisiin olettamuksiin, minkä vuoksi he eivät sovi tavallisen naisen, äidin tai opiskelijan kategorioihin (emt.). Marginalisoituun ja yhteisöstä poikkeavaan ihmisryhmään heijastetaan herkästi erilaisia pelkoja ja jopa vihaa, ja heidän aiheuttamaa uhkaa sosiaaliseen järjestykseen pyritään torjumaan kontrollin tai holhouksen keinoin (Ahtiainen 2021, 307; Sirkiä 2003, 7).

Ideaalin ja tuomittavan seksin välisestä rajanvedosta käytävä kamppailu on aina vahvasti sidoksissa kulttuurihistorialliseen kontekstiin. Tyypillisesti seksuaalinormit nousevat neuvottelun kohteeksi erilaisten yhteiskuntaa mullistavien sosiaalisten, taloudellisten ja uskonnollisten muutosten yhteydessä (Ahtiainen 2021; Brents ja Sanders 2010; Kontula 2008). Esimerkiksi länsimaiden sekularisaatio on nakertanut uskonnon valtaa seksuaalimoraalin määrittelijänä, minkä myötä uskonnollisiin arvoihin pohjaavat normatiiviset käsitykset esimerkiksi esiaviollisen seksin paheellisuudesta ovat tulleet yhä enenevässä määrin kyseenalaistetuiksi tai jopa täysin hylätyiksi (Brents ja Sanders 2010, 45). Myös homoseksuaalisuus, irtosuhteet ja itsetyydytys ovat tätä nykyä länsimaisessa kulttuurissa sosiaalisesti hyväksyttävämpiä ja täten siirtyneet hierarkiassa lähemmäs hyvänä, luonnollisena ja normaalina pidettyä seksiä (Kontula 2008; Watt ja Elliot 2017). Sen sijaan sosiaalisesti hyväksyttävän seksuaalikäyttämisen ulkopuolelle rajautuvat esimerkiksi pornografia, parisuhteen ulkopuoliset suhteet, fetissit ja rahaa vastaan harrastettu seksi (Brents ja Sanders 2010, 57; Watt ja Elliott 2017).

3.3.1 Pornoistuminen: kun seksistä tuli arkipäivästä

Sallitun seksuaalikäyttämisen normeja on haastanut ja venyttänyt keskeisesti yksilön vapautta painottava uusliberaali ideologia, joka on 1900-loppupuolelta lähtien vastustanut kaikenlaista yksilön toiminnan sääntelyä ja puoltanut yksilön oikeutta vapaaseen tahtoon ja valintaan (Bay-Cheng 2015; Brents ja Sanders 2010, 46). Sen yhtenä tavoitteena on ollut valjastaa seksi ja seksuaalisuus osaksi markkinoita (Brents ja Sanders 2010, 44–45, 58). Tämä on näkynyt siinä, että seksiin viittavasta kuvastosta on tullut yhteiskunnassa näkyvämpää, saavutettavampaa ja normalisoidumpaa. Samaan aikaan 1990- ja 2000-luvun taitteessa digitalisoitua media vauhditti pornon näkyvyyden kasvua ja saatavuuden parantumista, mikä johti pornoteollisuuden kasvuun. Tätä myöhäiskapitalististen markkinoiden ja mediateknologian vaikutusta seksiteollisuuden valtavirtaistumiseen on käsitteellistetty termillä *pornoistuminen* (Brents ja Sanders 2010, 44; Nikunen, Paasonen ja Saarenmaa 2005).

Globaalin talouden ja kuluttamisen tapojen muutoksen ohella pornoistumiseen kytkeytyy vahvasti mediateknologian muutos (Nikunen, Paasonen ja Saarenmaa 2005). Pornon näkyvyyteen ja saatavuuteen on vaikuttanut erityisesti internet. Se on mahdollistanut myös

itse tuotetun nettipornon tuottamisen. Susanna Paasosen (2011, 66) mukaan 2000-luvulla on voitu puhua amatööripornon vallankumouksesta. Sen myötä kotipornon tuottamisesta ja jakelusta verkkoalustoilla on voitu tehdä leipätyötä, eikä pornotähdeksi singahtaminen vaadi enää suurta pornoteollisuuskoneistoa.

Pornoistumisen myötä pornahtavista seksuaalisuuden ja sukupuolen esityksistä on tullut viime vuosikymmeninä entistä näkyvämpi osa populaarikulttuuria ja tiukasti yksityisen piiriin luokitellusta seksistä julkista viihdettä. Samalla seksikkyydestä on tullut yhä keskeisempi mainonnan keino ja kuluttajia puoleensa vetävä yleisintressi – siis ikään kuin ”sisäänheittäjä”, jolla printtilehteä tai populaarikulttuurin tuotetta myydään (Karkulehto 2011, 10).

Kulttuurin yleinen seksualisoituminen näkyy esimerkiksi tv-ohjelmissa, elokuvissa, mainonnassa, musiikkivideoissa ja muissa valtavirran kulttuurituotteissa (Nikunen, Paasonen ja Saarenmaa 2005, 7–8). Tv-ruuduilla ja katumainoksissa seksikkäissä asennoissa poseeraavista (nais)kehoista ja muista eroottisista esityskonventioista on tullut niin arkisia ja itsestään selviä länsimaisen kulttuurin tuotteita, ettei tällaisia sisältöjä luokitella enää pornoksi (Karkulehto 2011, 65; Nikunen, Paasonen ja Saarenmaa 2005). Viihdemaailman lisäksi seksistä on tullut myös asiavihteessä ja journalismissa käsiteltävä teema sekä mediaorganisaatioille taloudellisesti kannattava aihe (Karkulehto 2011, 9–10). Tuomalla julkkisten seksipaljastuksia ja -tunnustuksia päivänvaloon iltapäivälehdet pyrkivät lisäämään vetovoimaisuuttaan kuluttajien silmissä (Karkulehto 2011, 99; Saarenmaa 2005, 117).

Vaikka pornoistumisen käsite lanseerattiin yli kaksi vuosikymmentä sitten, sen avulla voidaan havainnoida seksin valtavirtaistumista myös nykyhetkessä. Eroottiseen sisältöön painottunut Onlyfans asettuu luontaisesti osaksi pornokuvaston kyllästävästä mediakulttuuria, ja kuluneiden vuosikymmenten populaarikulttuurin tuotteisiin peilattuna ajatus pornahtavan kuvaston – tai suoranaista pornoa – sallivasta sosiaalisen median alustasta ei tunnu järin yllättävältä. Siinä missä 1990-luvulla iltapäivälehtien viikonloppunumeroita myytiin missikaunottarien ja muiden julkisuudesta tuttuja kasvojen vähäpukeisilla kuvilla ja pornoalan toimijoita tituleerattiin pornotähtinä (Nikunen 2005; Saarenmaa 2005), heijastuvat nyt samanlaiset kehystämisen keinot Onlyfansin saamassa julkisuudessa. Onlyfans-tähdistä

on tullut niin lehtikirjoitusten päähenkilöitä kuin tv-ohjelmia tähdittäviä vieraita ja jopa kansainvälisesti tunnettuja julkkiksia.

Seksikkyiden ja menestyksen samanaikaisessa esittämisessä piilee mielenkiintoinen ristiriita. Tähteyden, pornon ja seksikkyiden yhteen liittäminen asettaa paheksuttavana ja likaisena pidetyn teollisuudenalan osaksi glamourin, menestyksen ja kuuluisuuden maailmaa (Nikunen, Paasonen ja Saarenmaa 2005, 13). Samanlainen jännite piilee myös Onlyfansia koskevissa mediaesityksissä: Onlyfans-tarinoissa on samanaikaisesti läsnä ihailun kohteeksi nostettu tähteyden ja menestys sekä monin paikoin paheksuttu ja tuomittu seksityö. Menestyksen liittäminen seksityöhön asettaa kiistanalaisen ilmiön kunnialliseen kontekstiin ja haastaa seksityön stigmaa (Nikunen 2005, 208).

Valtajulkisuuden pornotähtikuvastoa 1990- ja 2000-luvuilla käsittelevässä tutkimusartikkelissaan Kaarina Nikunen pohtii, tekeekö pornotähteyden asemoituminen osaksi populaarikulttuuria pornoalasta tavoitellumpaa. Saman kysymyksen voisi kohdistaa myös mediahuomion kohteena oleviin Onlyfans-tähtiin: Toimivatko Onlyfans-menestystarinat seksityön arkipäiväistäjinä ja kiistanalaisen maineen puhdistajina? Hamiltonin ja kumppanien (2023) mukaan yksi keskeinen syy Onlyfansin valtavirtaistumiselle on julkisuuden henkilöiden jalkautuminen alustalle. Sitä mukaa kun julkisuuden henkilöt ovat alkaneet tuottaa sisältöä alustalle, Onlyfansin yleinen hyväksyttävyyden yleisön silmissä sekä alustan näkyvyys julkisuudessa ovat kasvaneet (Hamilton ym. 2023). Samalla myös Onlyfans-seksityön stigma vaikuttaisi vähentyneen ainakin verrattuna muihin seksityön muotoihin, kuten pornoalalla työskentelyyn (emt., 10).

3.3.2 Media seksuaalinormien neuvottelijana

Seksuaalisuuden ja seksikkyiden esitysten arkipäiväistymisestä ja kasvavasta volyyymista huolimatta median suhde seksiin on kaksijakoinen, jopa ristiriitainen (Karkulehto 2011, 230). Vaikka seksi(kkyde)n julkinen esittäminen on 2000-luvun taitteen digitalisaation, pornoistumisen ja kapitalisten markkinoiden myötä valtavirtaistunut, erimielisyydet siitä, miten ja millaista seksuaalisuutta on lupa esittää julkisesti ja kenen toimesta, eivät ole laventuneet samalla mitalla. Salonkikelpoisen seksin rinnalle mahtuu myös paljon sellaista,

mitä pidetään yleisesti paheksuttavana, epäsoveliaana ja marginalisoituna. Naisten seksuaalisuuteen liitetään yhä salailua, mystisyyttä, jännittävyttä ja jopa tietoista rajojen ylittämistä ja uhmaamista (Karkulehto 2011, 109).

Seksin kuluttamisen ja myymisen arkistumista ei ole nieltä täysin purematta vaan julkisessa keskustelussa käsitellään toistuvasti ilmiön kääntöpuolia, kuten seksuaalista hyväksikäyttöä, väkivaltaa ja ihmiskauppaa (emt., 206). Mediassa seksityötä käsitellään tyyppillisesti erilaisten uhkakuvien ja traagisten esimerkkien kautta eikä niinkään normaalina, sen tekijälle aidosti mielihyvää tuottavana ammattina. Amerikkalaisen sosiologi Ronald Weitzerin (2018) mukaan ”uutismedia korostaa pahimpia hyväksikäyttötapauksia, yhdistää prostituution ihmiskauppaan ja tarjoaa vain harvakseltaan positiivisia tai edes neutraaleja kuvauksia seksityöntekijöistä ja heidän asiakkaistaan” (emt., 721). Rikollisuus- ja uhriskurssit näyttävät sävyttävän myös suostumukseen perustuvaa seksityötä koskevia mediaesityksiä (Reynolds 2021). Julkisuudessa harvinaisempia – muttei kuitenkaan poissuljettuja – ovat näkökulmat, joissa seksityöntekijät näyttäytyvät myötätuntoa herättävinä, samaistuttavina ja hyveellisinä naisina sekä oikeutettuina samoihin työlainsäädännöllisiin oikeuksiin, joista muut ammatinharjoittajat nauttivat (Mindedal ym. 2024, 10–14, 16).

Myös suomalaistutkijoiden piirissä vallitsee jonkinasteinen konsensus siitä, että seksityötä esitetään ensisijaisesti negatiivisten ja uhkakuvien kautta, esimerkiksi kytkemällä seksityö aina väistämättä osaksi paritusta, ihmiskauppaa ja muuta rikollisuutta tai väkivaltaa (Ahtiainen 2021, 308; Häkkinen 1995, 18–19; Skaffari 2010, 36–37). Muut positiot ja arkitodellisuudet jäävät usein julkisuudessa vähälle huomiolle, minkä vuoksi yleiset mielikuvat seksityöstä ovat monesti kapeita ja harhaanjohtavia. Huomionarvoista on myös representaatioiden sukupuolisidonnaisuus. Seksityötä käsitellään pääasiallisesti nais erityisenä kysymyksenä ja muut kuin naissukupuoliset seksityöntekijät – kuin myös miessukupuoliset seksin ostajat – loistavat julkisuudessa usein poissaolollaan (vrt. Farvid ja Glass 2014; Reynolds 2021, 687).

Mediaesitykset asettuvat tiiviisti osaksi hyväksytyyn ja paheksutun seksuaalisuuden välisestä rajasta käytävää neuvottelua (Karkulehto 2011, 230; Kontula 2008, 21). Keskeisenä vedenjakajana toimii kysymys seksityön näkyvyydestä julkisessa tilassa – toisin sanoen se,

kuinka julkisesti seksityöntekijät rikkovat naiseudelle ja naisten seksuaalisuudelle asetettuja sosiokulttuurisia normeja ja ihanteita. Piiloluontoisempaa, neljän seinän sisällä harjoitettua seksityötä käsiteltiin uutisissa suopeammin kuin katuprostituutiota (Farvid ja Glass 2014, 47) Niin kutsuttua kotiprostituutio esitettiin legitimiin ammattina ja naisten vapaaseen tahtoon perustuvana valintana, kun taas katuprostituutiosta luotiin kuvaa rikollisuuteen ja hyväksikäyttöön kietoutuneena toimintana ja asuinalueita tahraavana riesana (emt., 55–56, 58, 61–62). Rakentamalla vastakkainasettelua paheksuttavan ja kontrollointia vaativan katuprostituution ja legitimiin – tai vähintäänkin vähemmän ongelmallisen – kotiprostituution välille journalismi tulee vahvistaneeksi hierarkkisia jakoja hyvän ja pahan, sallitun ja paheksutun seksin välillä. Verkkovälitteinen, katukuvasta piilossa oleva ”yläluokkainen” seksityö sai mediassa huomattavasti positiivisempia merkityksiä kuin katuprostituutio.

Media käyttää seksuaalisuudessa läsnä olevaa houkutus- ja torjunnan ristivetoa hyväkseen toimimalla samanaikaisesti sekä seksuaalisuuden arkipäiväistäjänä että sen rajojen ja kiellon alueiden toisintajana (Karkulehto 2011, 233, 236). Jotta seksillä voidaan myydä, tulee sen esitysten pysytellä juuri sopivasti jännittävän ja tavanomaisen sekä sallitun ja kielletyn rajoilla, kuitenkin ylittämättä niiden välistä haurasta linjaa (emt., 233). Soveliasuuden rajoja rikkovia tai normien vastaisia seksuaalisuuksia esittäessään valtamedia tapaa turvautua erinäisiin luonnollistamisen strategioihin lieventääkseen marginaalisiin seksuaalisuuksiin liitettyä uhkaa. Esimerkiksi Playboy-lehdessä puhtoisina, seksikkyydestään autuaan tietämättöminä viattomina naapurintyttöinä poseeraavat naiset tekevät feminiinisen seksuaalisuuden uhkasta yleisölle vaarattomamman (Karkulehto 2011, 111). Julkisesti seksuaalisen naisen aiheuttamaa kuohuntaa vähentää myös se, jos seksikkyyden esitykset eivät riko tai haasta muita marginaalisiksi asetettuja identiteettikategorioiden rajoja, kuten etnisiä tai luokkaan liittyviä rajoja (emt., 120). Feminiinisen seksikkyyden julkisen esittämisen radikaaliutta on siis mahdollista kompensoida esittämällä naisen muuta identiteettiä mahdollisimman konservatiivisin ja perinteisin keinoin, jolloin nainen näyttäytyy viime kädessä kunniallisena (Saarenmaa 2005).

Seksuaalinen nainen uhkaa sitä vähemmän yhteiskuntajärjestystä, mitä viattomampana, korkeamoraalisempana ja keskiluokkaisempana hänet esitetään (Karkulehto 2011, 112). Näin

ollen valkoinen, keskiluokkainen ja heteroseksuaali Onlyfans-sisällöntuottaja aiheuttaa vähemmän moraalista arvostelua ja uhkaa yhteiskuntajärjestykselle kuin esimerkiksi rodullistettu, transsukupuolinen ja seksuaalivähemmistöön kuuluva Onlyfans-seksityöntekijä. Median Onlyfans-kuvasto tuntuukin olevan pullollaan valkoista keskiluokkaa, kun taas normista poikkeavia seksuaalisuuksia esiintyy julkisuudessa harvakseltaan.

4 JOURNALISMI JULKISEN KESKUSTELUN JÄRJESTÄJÄNÄ

”Journalismin tehtävänä on valottaa niitä nurkkia, jonne emme tavallisesti näe.”

Osapuilleen näin totesi toimittaja ja Tampereen yliopistossa lukuvuonna 2020–2021 journalistiikan työelämäprofessorina toiminut Reetta Rätty luennolla muutama vuosi sitten. Rädyn lausahdus on iskostunut muistiini osuvana, joskin suhteellisen kapeana kiteytyksenä sille, mikä merkitys journalismilla instituutiona yhteiskunnassa on. Rädyn lausuman taustalla on ajatus journalismista ikään kuin linkkinä ihmisten ja sosiaalisen maailman välillä (ks. Seppänen ja Väliverronen 2012, 188).

Journalismi ei kuitenkaan ole välitön ikkuna todellisuuteen: se ei tyydy pelkästään heijastelemaan todellisuutta vaan avaa aina tietynlaisen ikkunan todellisuuteen (Karkulehto 2011, 37, 42). Se, millaisena maailma uutismedian esityksissä näyttäytyy, on aina journalistien tekemien valintojen tulosta (Seppänen ja Väliverronen 2012, 97). Tällä tavoin todellisuutta tajullistamalla journalismi vaikuttaa siihen, millaisena yleisö käsittää ympäröivän maailman – siis millaisia merkityksiä asioista ja tapahtumista tullaan luoneeksi (Karkulehto 2011, 37; Kunelius, Noppari ja Reunanen 2009, 50–51).

Todellisuutta uusintavien esitysten eli representaatioiden kautta journalismi tulee luoneeksi jaettuja merkityksiä asioista ja ilmiöistä (Hall 1997). Samalla esitykset tekevät näkyväksi jatkuvan kamppailun todellisuuden merkityksistä – siis asioita koskevien eriävien mielipiteiden ja näkemysten kirjon. Vaikka uutisia tuottaessaan journalismi ei toimi suoraan mielipiteiden esittäjänä, juttuihin valikoimiensa tietolähteiden kautta journalismi tulee aina tuottaneeksi tietynlaisia ymmärrystä sosiaalista todellisuutta.

Täten journalismin esityksiin liittyy vahva poliittinen ulottuvuus. Se, millaisia sanallisia, kuvallisia tai äänellisiä representaatioita journalismi luo esimerkiksi seksityöntekijöistä, tuottaa tietynlaisia seksityötä koskevia jaettuja merkityksiä – esimerkiksi yleisiä käsityksiä ja mielikuvia siitä, millaisia ”kaikki” seksityöntekijät ovat (ks. Karkulehto 2011, 37–39). Tällä tavoin ymmärrettynä journalismin esitykset kytkeytyvät osaksi laajempia yhteiskunnallisia

puheen ja ilmaisun tapoja eli diskursseja (Seppänen ja Väliverronen 2012, 90). Toisaalta yleisö voi itse päättää, omaksuako jutun tarjoamat merkitykset vai asettuako vastustamaan niitä.

Ideologisella tasolla mediarepresentaatiot toimivat yhteiskunnan valtahierarkioiden tuottamisen ja toisintamisen välineinä sekä yleisen mielipiteen muovaajina (Ainamo, Tienari ja Vaara 2006, Karkulehto 2011, 42–44, 50). Toisaalta, koska representaatiot ovat aina valintojen tulosta, journalismi voi myös tietoisesti tuottaa maailmasta sellaisia esityksiä, jotka haastavat ja purkavat vallitsevaa valtaa ja ideologioita (Karkulehto 2011, 47). Ei siis ole yhdentekevää, millaisia merkityksiä journalismi viljelee esitystensä kautta: yleistäviä ja yksipuolisia vai monisävyisiä ja stereotyyppisiä rikkovia.

Tämä saa suuntaamaan katseen journalismin ja vallan väliseen suhteeseen. Vaikka sittemmin viestinnän tutkimuksen saralla on luovuttu teorioista, jotka esittävät joukkoviestinten vaikutusvallan yleisöön lääkeruiskumaisen suoraviivaisena mekanismina, on journalismi yhä vääjäämättä sidoksissa yleisen mielipiteen muodostukseen ja julkiseen päätöksentekoon (Kunelius, Noppari ja Reunanen 2009; Reynolds 2021, 685). Kunelius, Noppari ja Reunanen (2009, 388) puhuvat median ”totuusvaikutuksesta”: tiivistämällä toistuvasti monimutkaisia ilmiöitä valtamediassa yksinkertaisempaan muotoon, hioutuvat lopulta nämä esitykset yleisiksi totuuksiksi. Yleisten totuuksien kautta media luo lähtökohdat sille, mitkä asiat nähdään päätöksenteossa kiistanalaisina ja mitkä osana konsensuksen piiriä (emt., 390).

4.1 Julkisuuden kehät

Eri toimijoiden näkökantojen ja kokemusten objektiivisen raportoinnin lisäksi journalismi voidaan käsittää myös julkisen keskustelun viitoittajana. Journalismin agendalle nousevien aiheiden tiimoilta esitetyt julkiset puheenvuorot tuottavat julkisuuteen erilaisia jatkumia, joihin erilaiset journalismissa kulloinkin esitetyt näkemykset suhteutuvat ja kytkeytyvät. Tähän ajatukseen nojaten yhdysvaltalainen mediatutkija Daniel Hallin (1984) on kehittänyt analyyttisen mallin, jonka avulla voidaan tarkastella journalismissa esitettyjen näkemysten suhdetta toisiinsa. Analyysin tavoitteena on selvittää, millaisista asioista journalismissa kulloinkin kiistellään ja millaiset aiheet syrjäytyvät julkisen keskustelun ulkopuolelle.

Hallin hahmottaa konsensuksen rakentumista julkisessa keskustelussa niin kutsutun kehämallin avulla. Kehämallissa kaikkein sisimpänä on konsensuksen kehä, jonka piiriin sijoittuvat kaikki sellaiset aiheet ja kysymykset, joista yhteiskunnan eri toimijoiden otaksutaan olevan jokseenkin yhtä mieltä (Hallin 1984, 21). Tämänkaltaiset aiheet eivät näyttäyty poliittisina kiistakysymyksinä vaan ne otetaan ikään kuin selviöinä.

Konsensuksen kehän ulkopuolella on legitiimin kiistelyn kehä, jonne sijoittuvat eriäviä mielipiteitä herättävät poliittiset kiistakysymykset, joiden julkista puimista journalismissa pidetään tärkeänä. Mitä vahvemmin aihe herättää erimielisyyttä etenkin yhteiskunnan valtaa pitävissä piireissä, sitä todennäköisemmin se paikantuu legitiimin kiistelyn kehälle. Aiheen sijoittuminen legitiimin ristiriidan alueelle on usein riippuvaista vallitsevasta poliittisesta ja kulttuurisesta kontekstista. Esimerkiksi kysymys siitä, onko seksityö yleisesti ottaen naisia vapauttavaa vai sortavaa, voi synnyttää vilkasta keskustelua, mutta tulla myös keskustelussa tyystin sivuutetuksi, mikäli asiasta tuntuu vallitsevan yksimielisyys tai jos aihe herättää voimakasta torjuntaa. Jälkimmäisessä tapauksessa aihe sijoittuisi niin kutsutulle poikkeavuuden kehälle (Hallin 1984, 21).

Julkisuuden kehät näyttäytyvät Hallinin mallissa dynaamisina. Koska julkisen keskustelun agendalle on tarjolla enemmän aiheita kuin mitä keskusteluun kulloinkin on mahdollista sisällyttää, julkisuuden portinvartijana journalismin tehtäväksi muodostuu neuvotella siitä, miten eri kysymykset sijoittuvat julkisuuden kehille: muuttuvatko ennen konsensusta nauttineet aiheet kiistakysymyksiksi tai vastaavasti muuntuvatko aiemmin sopimattomina pidetyt näkökulmat sittenkin legitiimeiksi uutisaiheiksi? (emt., 22.). Tiettyjen näkemysten hegemonia on täten murrettavissa yhteiskunnan poliittisilla, kulttuurisilla, taloudellisilla ja ideologisilla kentillä tapahtuvan liikehdinnän ja muutosten alla.

Tutkimusaiheeni kannalta pidän kiinnostavana kysymyksenä sitä, miten journalismi käyttää määrittelyvaltaansa seksityötä koskevassa julkisessa keskustelussa. Millaisten näkemysten toisintamiseen ja toisaalta haastamiseen journalismi käyttää valtaansa, ja miten se suhteuttaa eri näkemyksiä toisiinsa?

5 TUTKIMUSASETELMA

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on tarkastella, millaista kuvaa suomalaiset uutis- ja viihdemediat rakentavat digitaalisesta, alustavälitteisestä Onlyfans-seksityöstä. Erityisesti katseeni suuntautuu journalismin esitysten merkityksiin osana seksityötä koskevaa julkista keskustelua. Kiinnostuksenkohteenani on, millä tavoin Onlyfans-jutut neuvottelevat seksuaalinormeista ja miten ne muovaavat seksityötä koskevia käsityksiä ja asenteita. Koska Onlyfans-seksityössä on kyse alustatyön ja digitaalisen seksityön erityisluontoisesta risteämästä, jutut tuottavat myös merkityksiä alustatyöstä työllistymisen muotona. Siispä tuottaakseni analyysia siitä, millaista julkista keskustelua Onlyfansin yhteydessä käydään, moraalikeskustelun analyysin ohella tutkielmassa toisena tutkimusintressinäni on se, millaista julkista keskustelua alustatyöstä Onlyfans-jutut luovat.

Tutkielmani lähtökohtana toimii ajatus journalismin roolista julkisen keskustelun järjestäjänä ja sen vaikutusvallasta siihen, mitä asioita pidämme yleisenä totuutena. Pohjaten Daniel Hallinin (1984) teoriaan julkisuuden kehistä, käsitän journalismin järjestelevän julkisuuden agendaa määrittelemällä sitä, mitkä kysymykset nauttivat julkisessa keskustelussa konsensusta, mitkä taas asettuvat legitiimin kiistan alaisiksi ja vastaavasti mitkä kysymykset torjutaan poikkeavina.

Perinteisesti julkisessa keskustelussa seksityö on rajautunut julkisen keskustelun ulkopuolelle tai sen marginaaliin. Yhtäältä seksin myymisen on nähty rikkovan hyväksyttävän työn määreitä ja kulttuurisia käsityksiä sallitusta seksuaalikäyttäytymisestä ja naiseuden ideaaleista (ks. Ahtiainen 2021; Häkkinen 1995; Rubin 1999), toisaalta omaehtoisen seksityön on nähty sisältyvän yksilönvapauksien ja vapaan ammatinharjoittamisen piiriin (Kontula 2008; McCluskey 2023). Hyväksyttävyyden ja tuomittavuuden ristiriita tarjoaa mielekkään perustan tutkia, millä tavoin moderni, digitaalinen ja alustamuotoinen Onlyfans-seksityö jäsentyy konsensuksen kehille julkisessa keskustelussa – mistä kysymyksistä ollaan yhtä mieltä, mitkä kysymykset puolestaan herättävät kuohuntaa ja vastaavasti mitkä näkökulmat jätetään keskustelusta syrjään tai torjutaan.

Toisena kysymyksenä pohdin, miten digitalisaatio, valtakulttuurin seksualisoituminen ja uusliberalistisen talousajattelun valtavirtaistuminen vaikuttavat Onlyfansin esittämiseen ja sen luonteeseen sekä moraalisenä että poliittisena kysymyksenä. Seksityöhön on liittynyt kautta aikain kysymys vallasta, tarkemmin ottaen sarron ja vapauden problematiikasta. Keskeinen kysymys kuuluu, onko omaehtoinenkaan seksityö lopulta täysin vapaata vai toisintaako se sortavia patriarkaalisia valtarakenteita yhteiskunnassamme. Kenellä on viime kädessä valta naiskehoon seksityön kontekstissa: Onko se seksityöntekijällä itsellään, seksiä ostavalla miesoletetulla, kapitalistisilla markkinoilla vai jollakulla muulla?

Kysymykset seksityöhön nivoutuvasta vallasta toistuvat myös nykyhetkessä. Keskustelussa alustatalouden logiikalla toimivan sosiaalisen median alusta Onlyfansin rooli on varsin kiinnostava. Sisällöntuottajien ja tilaajien väliselle vaihdantasuhteelle pohjaava Onlyfans on paitsi tarjonnut täysin uudenlaisen väylän kehoon ja seksuaalisuuden kapitalisoinnille, myös rikastanut seksialaa monilla eduilla, kuten autonomialla, joustavuudella ja inklusiivisuudella (Hamilton ym. 2023; Wood ym. 2019). Toisaalta seksityöntekijöiden riippuvuussuhde alustaan tekee heidät alttiiksi sen toimintalogiikan, käyttöehtojen ja hinnoittelun muutoksille.

Kiinnostavaa onkin, miten journalismi kuvaa Onlyfans-seksityöntekijöiden monimutkaista positiota ja heidän toimijuuttaan alustatalouden logiikalla toimivan sosiaalisen median alustalla. Edellä esittelemäni tutkielmani laajemman kontekstin pohjalta kiteytyi lopulta tutkielman tutkimusongelma eli kysymys siitä, millaista julkista keskustelua uutis- ja viihdemedian Onlyfans-seksityötä käsittelevät jutut tuottavat. Analyysissäni keskityn kahteen tutkimuskysymykseen:

1. Millaista julkista keskustelua Onlyfans-jutut tuottavat alustataloudesta?
2. Miten Onlyfans-jutut neuvottelevat seksuaalimoraaleista julkisuudessa?

5.1 Aineisto

Aineistoni koostuu 91 suomalaisissa uutis- ja viihdemedioissa ja aikakauslehdissä julkaistusta Onlyfans-seksityötä käsittelevästä jutusta. Ajallisesti aineistoni alkaa vuodesta 2021, jolloin Onlyfansista alettiin uutisoida laajemmalla volyymilla Suomessa. Aineisto päättyy vuoden 2023 loppuun.

Tiettyjen medioiden valikoimisen analyysin kohteeksi sijasta pidin mielekkäämpänä koostaa tutkimusaineistoni aineistolähtöisesti. Luodakseni mahdollisimman kattavan kuvan siitä, millaisena modernia alustavälitteistä seksityötä koskeva julkinen keskustelu jäsentyy, sisällytin aineistooni laajan kirjon niin ajankohtais-, iltapäivälehti- kuin viihdejournalismin julkaisuja. Aineistonani käyttämät artikkelit on julkaistu seuraavissa medioissa: Helsingin Sanomat, Yle, Ilta-Sanomat, Iltalehti, MTV Uutiset, Apu, Me Naiset, Maailman Kuvalehti, Seiska ja Hymy. Taulukossa numero 1 on esitetty, miten aineistona toimivat artikkelit jakautuivat määrällisesti eri medioiden välillä.

91:stä aineiston artikkelista yhteensä 72 on julkaistu iltapäivälehdissä tai sensaatiohakuissa juorulehdissä. Iltapäivä- ja viihdelehtivoittoisuutta selittänee osaltaan lehtien profiloituminen kaupallisiksi medioiksi. Samanaikaisesti yleisössä torjuntaa ja kuohuntaa että tirkistelynhalua ja houkutusta herättävä seksi on mediataloille taloudellisesti kannattava aihe, sillä seksillä vihjailu kaappaa todetusti yleisön kiinnostuksen (Karkulehto 2011, 9; Saarenmaa 2005, 117).

Taulukko 1: Empiirinen aineisto ja artikkelien määrällinen jakautuminen medioiden kesken

Helsingin Sanomat 1 artikkeli	Ilta-Sanomat 25 artikkelia	Iltalehti 17 artikkelia	MTV Uutiset 8 artikkelia	Yle 5 artikkelia
Me Naiset 3 artikkelia	Apu 1 artikkeli	Maailman Kuvalehti 1 artikkeli	Seiska 22 artikkelia	Hymy 8 artikkelia

Aineisto on kerätty eri uutis- ja viihdemedioiden verkkosivuilta pääasiallisesti hakutyökalua käyttämällä. Etsin juttuja hakusanalla "Onlyfans" ja mikäli hakutyökalu sen mahdollisti, toistin haun erikseen jokaiselle aineistoon valitsemalleni julkaisuvuodelle saadakseni kerättyä aineistoa systemaattisesti koko rajaamaltani aikajänteeltä. Esimerkiksi MTV Uutisten tai Iltalehden hakutoiminnoissa tarkan julkaisuajankohdan valitseminen ei ollut mahdollista vaan hakukone tarjosi artikkeleita tuoreusjärjestyksessä. Löytääkseni kyseisissä medioissa julkaistuja vanhempia artikkeleita käytin apuna Google-hakua syöttämällä erilaisia hakusanayhdistelmiä, kuten "Iltalehti Onlyfans 2021". Vaikka tiedonhaun keinona Google-

haku ei muun muassa hakukoneoptimoinnin vuoksi ole järin systemaattinen saati tarjoa yhtä kattavaa juttuarkistoa kuin medioiden omat sähköiset arkistot, erillinen Google-haku mahdollisti sen, että sain laajennettua aineiston ajallista rajausta ja sisällytettyä aineistooni mahdollisimman monia eri journalistisia julkaisuja.

Tutkimusaineisto koostuu Onlyfans-seksityöntekijöitä esittelevistä henkilöjutuista, ja Onlyfans-alustaa yleisellä tasolla käsittelevät uutiset on rajattu analyysistä pois. Keskittymällä seksityöntekijöiden kokemuksiin pyrin saamaan selville, millaisia positioita ja rooleja media alustavälitteisesti työskenteleville Onlyfans-seksityöntekijöille diskursiivisesti teksteissään rakentaa: Ovatko he menestyviä businessnaisia, voimaantumiskokemuksia etsiviä feministejä, seksuaalisen itseilmaisun puolestapuhujia, vankeja alustayrityksen vallan alla, seksityön stigmasta juontuvan syrjinnän uhreja vai jotakin aivan muuta? Henkilövetoisia juttuja analysoimalla pyrin välttämään aiemmin seksityötutkimuksen saralla kritisoidun sudenkuopan, jossa seksityötä tarkastellaan, esitetään ja tutkitaan muiden kuin itse alalla toimivien henkilöiden kokemusten kautta (ks. Häkkinen 1995, 18–19; Skaffari 2010; Sirkiä 2003, 6).

Rajasin pois jutut, joissa Onlyfans toimi lähinnä sivumainintana tai lähinnä jutun kohteena olevan henkilön tunnettuutta tai identiteettiä taustoittavana tietona. Aineistoa kerätessäni huomasin osan artikkeleista olevan siteerauksia aiemmin toisessa mediassa julkaistuja jutuista. Toisteisuuden välttämiseksi valikoin vastaavista artikkelien sarjoista aineistooni mukaan vain ensimmäisenä julkaistun artikkelin. Rajasin aineiston ulkopuolelle myös jutut, jotka käsitelivät ulkomaalaisia Onlyfans-sisällöntuottajia, sillä empiirisessä analyysissä keskityn tarkastelemaan paikallista julkista keskustelua. Oletan, että vallitsevassa seksityötä koskevassa julkisessa keskustelussa konsensuksen ja kiistelystä alueiden sisältöjen rakentumista ohjaa osin se, miten tällä hetkellä Suomessa seksityötä säännellään sosiaalipoliittisesti. Ulkomaisia seksityöntekijöitä koskevien mediaesitysten sijoittaminen osaksi suomalaista prostituutiopoliittista keskustelua johdattaisi analyysia epäjohdonmukaiseen suuntaan.

5.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkielmassa käyttämäni tutkimusmenetelmä pohjautuu journalismin esitysten ja niiden luomien merkitysten tarkasteluun laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Analyysini kohteena on se, millaista todellisuutta modernista, digitaalisesta Onlyfans-seksityöstä journalismi käytäntöjensä kautta tuottaa. Huomioni keskittyy siihen, *mitä* sanotaan ja *miten* sanotaan eli miten media *diskursiivisesti* konstruoi todellisuutta. Median rakentamien yleisten totuuksien erittelyn lisäksi pyrin hahmottamaan, millaisia ristiriitoja ja jännitteitä esitykset pitävät sisällään. Aineistosta erottuvat ristiriitaisuuksien ja yksimielisyyden alueet viitoittavat käsitystäni siitä, miten moderni, digitaalinen ja alustamuotoinen Onlyfans-seksityö jäsentyy julkisessa keskustelussa, ja miten journalismi suhteuttaa erilaisia keskustelussa esiintyviä näkemyksiä, kysymyksiä ja ideologioita toisiinsa.

Onlyfansin kautta käytävän julkisen keskustelun rakenteen hahmottamisessa nojaan Daniel Hallinin (1984) teoriaan julkisuuden kehistä, käyttäen tätä metodologisenä työkaluna empiirisen aineiston analyysissa. Hallinin teoriaan pohjaten sijoitan aineistosta erotteleman diskurssit ja näkökulmat teorialähtöisesti teemoitellen julkisen keskustelun kolmelle kehälle eli konsensuksen, legitiimin ristiriidan ja poikkeavuuden alueille, ja arvioin kehien sisältöjen suhdetta toisiinsa.

Aloitin analyysini lukemalla systemaattisesti läpi aineistoani ja tekemällä muistiinpanoja syntyneistä havainnoista ja huomioista. Erottelin aineistosta erinäisiä toistuvia alustamuotoista Onlyfans-seksityötä koskevia väitteitä, näkökulmia ja tulkintoja, ja luokittelin näiden pohjalta muodostuvia toistuvia teemoja. Pelkistin kategorioiden nimeämisiä yksinkertaisempaan muotoon voidakseni nostaa aineistosta esiin erilaisia yleisiä väittämiä sekä niiden vastaväitteitä (Alasuutari 2011, 31–39; Tuomi ja Sarajärvi 2018, 91–98).

Kiinnitin myös huomiota siihen, millaisista rooleista ja positioista käsin haastateltavat puhuvat Onlyfans-jutuissa ja millaisia teemoja ja näkökulmia jutuissa tuodaan ja vastaavasti ei tuoda esiin. Peilasin havaintojani kirjallisuuskatsauksessa esittelemääni teoriataustaan koskien alustatyön luonnetta sekä seksityöstä käytävää julkista keskustelua Suomessa ja analysoin, miten aineistosta johtamani havainnot suhteutuvat näihin keskusteluihin. Samanaikaisesti

pyrin lukemaan aineistoa systemaattisemmin ikään kuin rivien välistä pureutuen siihen, millaisia ideologisia käsityksiä kukin juttu laajemmin edustaa. Toisintavatko vai haastavatko Onlyfans-jutut vallitsevia kulttuurisia käsityksiä seksuaalimoraalista ja naiseuden ideaaleista? Entä millaisia merkityksiä Onlyfans-seksityön erityisluontoisuus alustatyön muotona tuottaa, ja miten nämä merkitykset heijastuvat seksityön moraalista oikeutusta koskevaan keskusteluun?

Muun muassa näitä kysymyksiä apuna käyttäen sijoitin aineistosta tekemiäni havaintoja teoriaohjaavasti valmiiseen teoreettiseen viitekehykseen (Tuomi ja Sarajärvi 2018). Vaikka Onlyfansia koskevat merkitykset esitetään aineistossa jutun haastateltaviksi valikoituneiden henkilöiden kokemusten ja näkemysten kautta, analyysini taustalla on oletus siitä, että merkitykset ovat valikoituneet journalismin järjestelevän työn tuloksena. Hallinin kehämallia analyttisena työkaluna käyttäen pyrin tuottamaan vastauksia tutkimuskysymyksiini siitä, millaista julkista keskustelua Onlyfansin yhteydessä käydään alustataloudesta ja seksuaalimoraalista: Mitkä Onlyfans-seksityötä koskevat näkemykset nauttivat yleistä hyväksyntää, mistä puolestaan käydään kiistelyä ja millaiset näkökulmat asettuvat yleisiä totuuksia vastaan sijoittuen poikkeavuuden kehälle?

6 ANALYYSIN TULOKSET

Tässä luvussa esittelen analyysini tulokset. Pilkon tulosluvut tutkimuskysymysten mukaisesti kahteen osaan. Käsittelen ensin Onlyfans-juttujen rakentamaa julkista keskustelua alustataloudesta (luku 6.1), minkä jälkeen siirryn analysoimaan Onlyfans-juttujen kautta käytävää julkista keskustelua seksuaalimoraalista (luku 6.2). Alustatyökeskustelun analysointi ennen moraalikeskustelua on perusteltua siksi, että Onlyfans-seksityötä koskevat moraaliset arvotukset rakentuvat suhteessa Onlyfans-seksityön erityispiirteisiin alustamuotoisena, suoran asiakaskontaktin poissulkevana digivälitteisenä seksikauppana. Näin ollen erittely siitä, miten alustatyötä koskevat näkemykset jäsentyvät konsensuksen kehille julkisessa keskustelussa toimii keskeisenä viitoittajana analyysille siitä, miten seksuaalimoraaleista neuvotellaan julkisuudessa Onlyfans-juttujen kautta.

6.1 Julkinen keskustelu alustataloudesta

Seuraavissa alaluvuissa esittelen analyysin tuloksia siitä, millaista julkista keskustelua journalismin Onlyfans-jutut tuottavat alustatyöstä ja miten eri kysymykset asettuvat Hallinin hahmottelemille julkisuuden kehille.

6.1.1 Konsensus

Aineiston perusteella alustatyötä koskevassa julkisessa keskustelussa näyttäisi vallitsevan vahva yksimielisyys alustatyöstä legitimiinä työllistymisen tapana. Sisäistetty yleinen totuus digitaalisesta alustatyöstä työnä muiden joukossa toimi lähtökohtana jokaisessa aineistoon valikoituneessa jutussa. Alustatyötä kuvattiin todelliseksi ansiotyöksi, jossa on mahdollista tienata elantonsa. Joissakin jutuissa päähenkilöt olivat ajatelleet Onlyfans-sisällöntuotantoa aluksi vain pieneksi lisätienestiksi, mutta melko nopeasti toiminta oli osoittautunut tekijälleen taloudellisesti niin tuottavaksi, että sisällöntuotannosta tuli hänelle täyspäiväinen leipätyö. Rahallinen hyötyminen erotti sisällöntuotannon pelkästä vapaa-ajan harrastuksesta ja antaa sille työn statuksen:

”Onlyfansin piti alun perin olla pelkkä kokeilu, mutta Nea ymmärsi nopeasti, että alusta voisi toimia hänen pääasiallisena työnään. Nea perusti itselleen osakeyhtiön ja hankki itselleen kirjanpitäjän.” (IS, 24.6.2022.)

”Onlyfansin Sara aloitti, kun teki vielä päivätöitä toimistohommissa. Hän käytti kaiken vapaa-aikansa sen kehittämiseen. Kun Onlyfansin tulot olivat jo sen verran suuret päivätyön palkkaan nähden, lähipiiri nauroi, että olisiko aika lopettaa toimistohommat. Vuonna 2021 Sara irtisanoutui ja siitä lähtien on työskennellyt täysipäiväisenä yrittäjänä.” (IS, 25.8.2023.)

Osassa jutuissa alustatyö näyttäytyi tekijälle pikemminkin harrastuksena kuin leipätyönä. Esimerkiksi Onlyfansia tekevä Anna Roininen ei varsinaisesti mieltänyt Onlyfansia työkseen vaan enemmänkin harrastukseksi, josta saa rahaa (IS 27.1.2021). Toisaalta samaan aikaan jutussa tuodaan ilmi, että Onlyfans on Annalle mielekkäämpi vaihtoehto kuin kosmetologin ammatti, johon hän oli kouluttautunut, ja että nykyään Onlyfans on myös hänen pääsääntöinen tulonlähteensä. Näin juttu rakentaa kuvaa Onlyfans-sisällöntuotannosta oikeana ammattina eikä vain silkkana vapaa-ajan puuhasteluna.

Ammatin statuksen korottamisen lisäksi konsensusta luodaan siitä, että sisällöntuottajat suhtautuvat aiheeseen ja tuotantonsa laatuun ammattimaisen vakavasti. Kuvauksia varten saatettiin palkata ammattivalokuvaaja tai maskeeraaja tai vuokrata valokuvausstudio, ja vaatetukseen, kuvauslokaatioon ja oikeanlaiseen valaistukseen panostamista pidettiin tärkeänä. Ammatillisuuden kokemusta korostava retoriikka on usein seksityöntekijöille ominainen keino irrottaa oma työ huono-osaisuuden mielikuvista ja työn oikeutukseen kohdistuvasta kritiikistä (Kontula 2008, 42). kautta linjan jutuissa alustatyöntekijät argumentoivat topakasti oletettua kritiikkiä vastaan, perustellen työn legitimiyyttä muun muassa ansioista maksettavilla veroilla, yrittäjyydellä sekä ennen kaikkea sillä, että tulojen eteen on nähtävä vaivaa ja paiskittava töitä:

”Sen verran voin kuitenkin sanoa, ettei tätä työtä kannata vähätellä. On tosi tylsää, kun sellaista kuulee aina silloin tällöin. Työmäärä on nimittäin ihan älytön.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Sara Estefania] (Seiska, 21.12.2023.)

”Monella on sellainen käsitys, että isket vain kuvan ja rahaa tulee. Oikeasti kuvaukset pitää suunnitella, pitää olla uusia ideoita, vaatetukseen menee rahaa ja pitää jaksaa laittaa kuvia varten. Se ei ole mikään minuutin homma, Disa kertoo. Se on oikeasti työtä, eikä siellä siis kaikki menesty. Jos haluaa oikeasti menestyä ja tienata sillä, pitää panostaa kyllä ihan hirveästi.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Disa] (IS, 1.12.2022.)

Konsensusta nauttii myös ajatus alustatyöstä kannattavana työllistymisvaihtoehtona erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa oleville. Alustatyö näyttäytyi varteenotettavana keinona paikkailla heikkoa taloustilannetta ja kartuttaa ylimääräisiä tuloja. Esimerkiksi 26-vuotias lähihoitajaksi opiskellut Jani kertoi ryhtyneensä tuottamaan tavoitteellisesti sisältöä Onlyfansin paikataksaan palkattomalle sairauslomalle jäämisen aiheuttamia ansionmenetyksiä työssään sosiaali- ja terveysalalla (MTV Uutiset, 27.10.2023). Aineistossa digivälitteinen alustatyö näyttäytyi potentiaalisena optiona myös työelämästä syrjään jääneille sekä korvaajana sellaisille ammattilaisille, joissa ansiot ovat lähtökohtaisesti pienet tai vähentyneet merkittävästi markkinoiden heikkenemisen vuoksi.

”Koronaepidemia tyrehdytti esiintymiskeikat ja videoiden kuvaukset. [Anssi] Viskari ehti jo puhua, että telakoi koko aikuisviihdeuransa. Kuluvan vuoden alussa yksi Onlyfansiin materiaalia tekevä nainen otti kuitenkin yhteyttä ja kysyi häntä videolleen. Yksi asia johti toiseen eli Onlyfansiin ilmestyi myös Mr. Lotharin tili.” (IL, 25.6.2023.)

”Helsinkiläiselle Julialle, 23, aikuisviihteen tekeminen on kutsumusammatti. Hän päätyi alalle sattumuksien kautta suoritettuaan lukion kaksoistutkinnossa myös lähihoitajan pätevyyden. Hoitoalan töitä hän ei kuitenkaan juurikaan tehnyt, sillä masennus ajoi hänet pariksi vuodeksi sairauslomalle. Tekemällä sisältöä Onlyfansiin pääsin takaisin työelämään, Julia sanoo.” (Seiska 11.3.2023.)

Digitaalinen alustatyö esitettiin jutuissa matalan kynnyksen vaihtoehtona ihmisille, joiden koulutusaste on matalahko – tai kuten seuraava esimerkki osoittaa, myös heille, joilta koulutus puuttuu tyystin:

”Ensin risainen nuoruus, sitten äitiys ovat vaikuttaneet siihen, ettei [Onlyfans-sisällöntuottaja] Mirellalla ole koulututkintoa.” (Seiska 25.3.2023.)

Kaikkien aineisto toistaa varsin yhdenmukaisesti käsitystä Onlyfans-alustatyöstä kannattavana työllistymisvaihtoehtona, sekä kuten seuraava Onlyfans-sisällöntuottaja Janin sitaatti osoittaa, myös tasavertaisena vaihtoehtona muiden töiden joukossa: ”Koen Onlyfansin normaalina työnä yhtä lailla kuin lähihoitajan työn.” (MTV Uutiset, 27.10.2023).

6.1.2 Legitiimi kiista

Alustatyötä koskevassa julkisessa keskustelussa keskeinen ristiriita kytkeytyy kysymyksiin alustatyöntekijän vapauksista ja määräysvallasta oman työn ja alustan suhteen. Debatissa markkinoiden järjestäjänä toimivan alustan rooli nähdään kaksinaisena. Yhtäältä alusta suo työntekijöille monia muita palkkatöitä suuremman autonomian sekä enemmän vapauksia julkaistavan sisällön suhteen kuin muut sosiaalisen median alustat. Toisaalta Onlyfansin kapitalistinen ansaintalogiikka asettaa reunaehdot työntekijän mahdollisuuksille menestyä alustalla ja tekee työn jatkuvuudesta ja toimeentulosta epävarmaa. Legitiimi kiista rakentuu voimakkaasti juuri alustatyöntekijän vapauden ja riippuvuuden välille. Tyypillisesti kiista kulminoituu kysymykseen menestyksestä ja miten sitä kehystetään.

Vapaan toimijuuden puolesta aineistossa argumentoivat jutut, joissa alustatyöstä rakennettiin kuvaa taloudellisesti kannattavana ammattina, jossa minimitulotkin ovat ”verrattavissa normaalin ihmisen kuukausipalkkaan” (IL, 9.4.2021). Pääosin Onlyfans näyttäytyy taloudellisesti parempana optiona eritoten matalapalkkaisiin ammatteihin, kuten hoitoalaan tai koulunkäynnin avustajan työhön verrattuna. Joissakin kokemuksissa itsenäisen alustatyön suoma vapaus ja joustavuus peittosivat kovapalkkaisemmatkin päivätyöt, kuten vakituisen työn insinöörinä (IL, 9.4.2021). Alustatyön suomaa (taloudellista) vapautta ja autonomiaa painottavat puheenvuorot rakensivat kuvaa alustatyöstä työntekijöitä perinteisen palkkatyörakenteen ikeen alta vapauttavana työllistymisen trendinä:

”Kallio valmistui maaliskuussa lähihoitajaksi, mutta ainakin toistaiseksi Onlyfans-työ ja -tulot ovat vieneet mukanaan. Olisin saanut vakityön, hän kertoo. Mietin, otanko pienen palkan ja teen sikana töitä vai tämän työn, jossa pystyn päättämään itse aikatauluni ja tienamaan viisin- tai kuusinkertaisesti sen summan.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Marianne Kallio] (IL 1.11.2021.)

”Toisaalta tavallinen oravanpyöräkään ei ole ikinä ollut minua varten. Nautin suuresti esiintymisestä ja elämän vapaasta rytmistä. [...] Olen erittäin kiitollinen siitä, mitä tämä työmalli minulle mahdollistaa. Kyse ei ole pelkästään rahasta, vaan myös työn tuomasta vapaudesta. Tänäncään ei ole ollut kiire minnekään, vaan olen aloittanut aamuni pitkällä meditoinnilla.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Sara Estefania] (Seiska, 21.12.2023.)

Kaikkein voimakkaimmin individualistista ajattelua alleviivaavat jutut, joissa Onlyfansista rakennettiin kuvaa suoranaisena tienä menestykseen. Ideologisesti menestyspuhe heijastelee uusliberaalia yksilön vapauden ja taloudellisen toimijuuden ihannetta. Loistokkaimmissa suistutuksissa Onlyfans näyttäytyi rahasampona, jonka pohjattomuus löi jopa työntekijät itsensä ällikällä. Tilaaajien määrän kuvataan ”räjähtäneen käsiin” ja alustalta saadut tulot huitelivat samalla viivalla toimitusjohtajien palkan kanssa. Menestyksen tiellä ei näyttänyt olevan esteitä tai ulkoisia rajoitteita:

”Onlyfansilla Nea tienaa kuukausittain keskimäärin noin 18 000 euroa. Summa on lähes tuplasti enemmän kuin mitä toimitusjohtajat Suomessa tienasivat keskimäärin kuukaudessa vuonna 2020. Useampana kuukautena Nean tulot ovat olleet lähempänä 30 000 euroa.” (IS, 24.6.2022.)

”Hän kertoo Seiskalle tuplanneensa tulonsa sen jälkeen, kun ryhtyi yrittäjäksi ja heittäytyi täysipäiväisesti sosiaalisen median syövereihin.” [Onlyfans-tähti Sara Estefania] (Seiska 21.12.2023.)

”Videot ovat Viiville niin ikään tuottoisaa bisnestä. Viime kuussa tuli vajaa 10 000 euroa, hän kertoo tilastoja katsottuaan.” (MTV Uutiset, 5.1.2023.)

Aineistosta syntyy käsitys, että rahaa tulisi paitsi anteliaasti, myös melko nopeasti. Pin-up-malli Sini Ariell kertoi onnistuneensa korvaamaan aiemmin menettämänsä 45 000 euroa ja täten saaneensa kaikki laskunsa maksettua vain reilussa kolmessa kuukaudessa (Hymy, 25.8.2023). Kiinteistövälittäjänä työskennellyt Anu Puumalainen taas paljasti tahkonneensa Onlyfansissa alle viikossa enemmän rahaa kuin parhaimpana asuntokauppuvuokautena (Seiska, 14.9.2023). Narratiiveissa huomioidaan harvakseltaan markkinoita ohjaavien rakenteiden sekä oman julkisuuskuvan, sosiaalisen pääoman ja sattuman vaikutus alustatalousmarkkinoilla menestymiseen. Retoriikka nojaa yhtäläisiin vapauksiin eikä eriarvoisuutta luovia tekijöitä juuri tunnusteta.

Aineistossa menestyspuhetta haastettiin tuomalla ilmi, etteivät valtava suosio ja menestys ole taattuja jokaiselle Onlyfans-sisällöntuottajalle. Varsinkin Onlyfansin aloittaneet tavalliset suomalaiset – siis muut kun julkisuudesta entuudestaan tutut henkilöt – tuntuivat tiedostavan julkisuuden ja suosion vaikutuksen kysyntään ja markkinoilla menestymiseen varsin hyvin:

”Tiesin alusta asti, etten tule menestymään sormia napauttamalla. Minulla ei ollut tuhansia seuraajia valmiina ja kilpailu on kovaa. On paljon suosittuja tekijöitä, joita monet jo seuraavat.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Jenna Veteli] (Me Naiset, 30.9.2022.)

”[Onlyfans-sisällöntuottaja] Tuuli Lehtosen mukaan moni kuvittelee Onlyfansissa tienamisen helpoksi. Todellisuudessa menestyneet sisällöntuottajat ovat usein Lehtosen mukaan jo valmiiksi tunnettuja sosiaalisessa mediassa. Laajasta seurakunnasta moni siirtyy suoraan maksavaksi asiakkaaksi.” (IS, 17.9.2023.)

Vaikka eriarvoiset lähtökohdat ja markkinoiden epätasa-arvo tunnistettiin, niiden umpeen kurominen sälytettiin yksilön omalle vastuulle ja tämän ahkerien ponnistelujen varaan. Alustatyöntekijästä piirrettiin kuvaa autonomisena toimijana, joka on oman menestyksensä seppä. Yhteiskuntakriittisen ja individualistisen näkökulman keskinäinen jännite tuli osuvasti esiin Seiskassa 13.4.2023 julkaistussa jutussa, jossa yrittäjä Susanna Penttilän kerrottiin tienanneen Onlyfansilla jo ensimmäisen kuukauden aikana 40 000 dollaria ja sittemmin yltäneen noin 70 000 euron kuukausiansioihin. Penttilä kuvaili yllättyneensä toden teolla sivustonsa saamasta suosiosta. Jutussa Penttilän tapaus esitettiin sikäli poikkeuksellisenä, sillä hänen Onlyfans-tilinsä kuului sivuston parhaiten tienavaan promilleen. Kapitalistisesta markkinalogiikasta hyötymisen painottamisen sijaan Penttilä itse perusteli suosiotaan yksilöllisillä attribuuteilla, uskoen ”löytäneensä menestysreseptin aktiivisuudestaan ja välittömästä kontaktistaan käyttäjien kanssa” (Seiska, 13.4.2023).

Menestyksen näkeminen pitkälti yksilön vaivannäöstä ja kyvyistä riippuvaisena eikä esimerkiksi sosiaaliseen statukseen tai rakenteellisiin tekijöihin linkittyvänä asiana kielii juttujen taustalla vaikuttavista uusliberalistisista premisseistä. Vaivannäön, ahkeruuden ja kunnianhimoisuuden hyveitä korostamalla luodaan vahvan individualistista pärjäämisen kulttuuria, joka jättää eriarvoisuutta luovien rakenteiden vaikutukset vähälle huomiolle ja sen sijaan valaa uskoa siihen, että jokaisella olisi yhtäläiset edellytykset ja mahdollisuudet tahkota rahaa alustatalousmarkkinoilla ja menestyä elämässä.

Legitiimin kiistelyn alueella myös problematisoitiin alustatyöntekijän vapautta. Uusliberalistista yksilönvapauden eetosta haastettiin kuvaamalla alustatyötä prekaarina eli heikosti ennakoitavana, epävarmana ja tilapäisenä työn muotona. Vaikka alustatyö olisikin tekijälleen nautinnollista ja taloudellisesti kannattavaa, työn epävarman luonteen vuoksi

tulevaisuuteen suhtauduttiin usein varauksella eikä alustatyötä nähty loppuelämän urana. Menestystä ei otettu selviönä, ja mahdollisuuteen siitä, että kysyntä lopahtaa äkillisesti markkinoiden muuttuessa tai esimerkiksi kilpailevien tahojen astuessa markkinoille, kannatti varautua.

”Nean suunnitelmissa on jatkaa Onlyfansin tekemistä niin kauan kuin oma mielenkiinto sisällöntuottamiseen säilyy. Hän pitää Onlyfanssia kuitenkin vain trendinä, eikä osaa ennustaa, miten pitkään tulotaso voi pysyä nykyisen kaltaisena. Siksi Nea haluaa keskittyä myös muihin asioihin. Viime syksynä perustettu osakeyhtiö on laajentumassa.” (IS, 24.6.2022.)

”Onlyfansin menestyskaari on tämä korona-aika. Olisi hölmöä sanoa, että se olisi ikuista eikä sille ole vaihtoehtoja.” [Mediatutkimuksen professori Susanna Paasonen] (Yle, 28.8.2021.)

Kun työehtosopimukseen kirjattua minimipalkkaa ei ole vaan ansaintalogiikka alustalla pohjaa pitkälti kuukausitilauksiin ja tilaajille personoidun maksullisen sisällön aktiiviseen tarjoamiseen, tulee töitä herkästi tehtyä kelloon katsomatta eikä lomailulle ole välttämättä sijaa. Markkinalogiikan pillin mukaan tanssiminen haastaa näkemystä alustatyöntekijän vapaasta, rajoittamattomasta toimijuudesta:

”Olen tässä työssä joutunut stressaamaan paljon enemmän kuin missään aiemmassa ammatissani. Tässä joutuu miettimään paljon enemmän ja olemaan jatkuvasti läsnä. Koko ajan on keksittävä, miten pidetään tämä show pystyssä.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Sara Estefania] (Seiska, 21.12.2023.)

”Se vähän yllätti, miten paljon aikaa tähän täytyy laittaa. Rahaa saa enemmän, jos tilaajille juttelee ja he tietävät kuka olen. Muuten heidän kiinnostuksensa lopahtaa.” [puolianonyymi Onlyfans-sisällöntuottaja Sonya] (Me Naiset, 30.9.2022.)

”Vapaa-ajan ja työajan raja on Nean elämässä häilyvä. Hän vastailee tilaajien viesteihin pitkin päivää. Periaatteessa olen koko ajan tavoitettavissa. Totta kai pidän myös vapaapäiviä, että en kuvaa, mutta yritän silti julkaista sisältöä joka päivä. [...] Viimeksi alkuvuodesta Nea piti työstään pidempää taukoa. Onlyfansin päivittäminen jäi vähemmälle kuukauden ajaksi. Tilajaat olivat kuitenkin ymmärtäväisiä eivätkä tulot juuri laskeneet.” (IS, 24.6.2022.)

Esimerkit tekevät näkyväksi alustatyöntekijöiden riippuvuussuhteen alustaan ja sen tilauspohjaiseen toimintalogiikkaan. Herääkin kysymys, ovatko alustatyöntekijät todella niin vapaita kuin väitetään vai toimivatko he viime kädessä kapitalistisen markkinoiden

konventioiden määrämällä tavalla. Erityisesti alustatyöntekijän vaikutusvalta omaan työhön ja työllä menestymiseen asettui kyseenalaistavan linssin alle silloin, kun vaivannäöstä huolimatta työ ei ollutkaan osoittautunut taloudellisesti järin tuottoisaksi:

”Maatalousopintojen, henkilökohtaisen avustajan työn ja kaupanalan töiden ohella Onlyfans on hänelle [Onlyfans-sisällöntuottaja Jenna Veteli] lisätulo. Sisällöistä saatavilla tuloilla ei vielä makseta laskuja. Ensimmäisinä kuukausina tienasin 1300 euroa ja tässä kuussa menee parituhatta rikki, Jenna lukee tienaamaan summia tililtään. Summa voi kuulostaa alkuun suurelta, mutta sitä Jenna ei saa käteen puhtaana. Onlyfans ottaa tienestien päältä 20 prosenttia, jonka jälkeen summasta lähtee vielä verot.” (Me Naiset, 30.9.2022.)

”Kun Onlyfans yleistyi, kilpailu sisällöntuottajien välillä kiristyi. Maltillisempaa sisältöä tuottaneelle Lehtoselle se tarkoitti tulojen tyrehtymistä. Tuntui, ettei itselläni ollut enää annettavaa. Tilaajat menivät automaattisesti niille, jotka tekevät sisältöjä rohkeammin, eikä minun kesymmästä tekemisestä haluttu maksaa samaa hintaa. Motivaatio hiipui, ja päätin, että on parempi pistää homma seis ja keskittyä muuhun.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Tuuli Lehtonen] (IS, 17.9.2023.)

Huomionarvoista on, etteivät menestyspuhe ja kriittiset näkökulmat alustatyöstä prekaarina työnä aina esiintyneet toisensa kumoavina vastakohtina. Verrattain usein näkemykset esiintyivät rinnakkain samassa jutussa, jolloin alustatyö näyttäytyi ikään kuin kaksiteräisenä miekkana: samanaikaisesti se tarjoaa työntekijälle tiettyjä vapauksia ja etuja, mutta myös tuo mukanaan epävarmuutta työn jatkuvuudesta sekä hämärtää työ- ja vapaa-ajan välistä rajaa. Työntekijän vapauksien ja oikeuksien näyttäytyessä jännitteisinä ajoivat tyypillisesti työn hyödyt ja edut, kuten joustavuus ja autonomia, taloudellisen epävarmuuden, kiihtyneen kilpailun ja muiden nurjien puolien edelle.

6.1.3 Poikkeavuuden alue

Poikkeavuuden alue pitää sisällään epäolennaisina tai jopa epäsovivina pidettyjä näkemyksiä, jotka torjutaan juuri epärelevanttiutensa tai radikaaliutensa vuoksi (Hallin 1984). Koska poikkeavuuden alue rakentuu konsensuksen ja kiistan alueiden ulkopuolelle, analyysissäni poikkeavat näkökulmat hahmottuvat suhteessa julkisessa keskustelussa yleistä konsensusta nauttiviin aiheisiin ja kysymyksiin. Alustatyön status oikeana työnä ja legitiiminä vaihtoehtona työmarkkinoilla on selviö. Eriäviä mielipiteitä taas herättää se, kuinka vapaa toimija alustavälitteisesti työskentelevä työntekijä on, ja kuinka suuri

määräysvalta hänellä on alustalla hallussaan. Yhtä kaikki legitiimissä kiistassa läpileikkaavana premissinä toimii oletus ja ihannekuva ihmisestä lähtökohtaisesti vapaana ja autonomisena subjektina. Olkoonkin, että edellytykset pärjäämiselle alustalla näyttäytyvät aineistossa ainakin osin markkinarakenteiden sanelemina, alustatyöntekijällä käsitetään olevan silti verrattain paljon mahdollisuuksia kääntää markkinat edukseen. Poikkeavana näkemyksenä voidaan pitää ajatusta, jossa alustatyöntekijä on ikään kuin alustansa vanki, passiivinen ja rajoitettu objekti tai jopa riiston tai rikosten uhri.

Aineistossa alustatyöntekijän valtaa problematisoitiin yksittäisissä jutuissa. Kriittisimmin työntekijöiden riippuvuussuhdetta alustaan perattiin Ylen 28.8.2021 julkaisemassa jutussa, joka käsitteli Onlyfansin kaavailemaa pornografisen sisällön kieltoa alustalla syksyllä 2021. Sisältösääntöjen muutosta perusteltiin maksunvälityspalveluiden, kuten Visan ja Mastercardin alustaan kohdistamalla painostuksella. Jutussa haastateltujen Onlyfans-sisällöntuottajien puheenvuorot tekivät näkyväksi työntekijän haavoittuvasen aseman alustan vallan alla:

”Meiltä, jotka teemme pornoa ja varsinaista seksityötä päätoimisesti, uudet sisältösäännöt olisivat vieneet työt alta.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Anna Roininen]

”Tämä jättiyyhtiö on tehnyt omaisuuden seksityöntekijöiden selkänahasta, ja hyvin lyhyellä varoitusajalla sisällöntuottajien toimeentulo voidaan pyyhkäistä pois.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Iris Flinkkilä]

Flinkkilän sitaatti kärjistää alustatalouden kapitalistisena riistona, jossa hyväosaiset bisnesmaailman toimijat hyötyvät heikossa asemassa olevien työläisten kustannuksella. Ylen juttu Onlyfansin pornokiellosta teki näkyväksi alustatyöntekijän olemattoman oikeusturvan alustan toiminnan tai käyttöehtojen muutoksen alla ja problematisoi alustatyöntekijän vapaata toimijuutta. Vaikka alustatyö tarjoaa työntekijöille suurta autonomiaa, he ovat verrattain suojattomassa asemassa markkinoiden muuttuessa. Tämä fakta tunnuttiin usein häivyttävän alustatyön tarjoamien hyötyjen ja etujen – ensisijassa vapauden ja rahan – taakse. Alustatyöntekijän autonomiaa pidettiin jopa niin selviönä, että Onlyfansin valtaa rajoittaa seksityöntekijöiden vapauksia kuvattiin jutussa ”yllätyskäänteeksi” – siis ikään kuin asiaksi, jota ei ollut osattu odottaa tai huomioida.

Autonomisen taloudellisen toimijan ihannetta haastava näkökulma alustatyöntekijöistä voimattomina uhreina alustayrityksen vallan alla on selkeästi julkisuudessa torjuttu näkemys. Torjunta näkyi myös siinä, miten alustatyöntekijät kielsivät haavoittuvaisen asemansa ja pyrkivät korostamaan aktiivista toimijuuttaan. Ylen jutussa seksityöntekijä Anna Roininen kertoi etsivänsä pornokieltoskandaalin myötä työlleen uutta alustaa, ja Iris Flinkkilä puolestaan painotti taloudellista riippumattomuuttaan alustaan vakuuttamalla, että Onlyfans on hänelle vain sivutyö. Juttuun haastatellun asiantuntijan puheenvuoro tosin kuvasi yksittäisen toimijan asemaa alustamarkkinoilla varsin heikoksi:

”Alustan vaihtaminen ei kuitenkaan ole aivan yksinkertaista. Somessa isoin hallitsee. Jos kilpailijoilla on joitakin kymmeniä tuhansia käyttäjiä, on iso riski siirtyä pois Onlyfansista.” [mediatutkimuksen professori Susanna Paasonen] (YLE, 28.8.2021.)

Katkelmassa alustatyöntekijästä piirtyi kuva näennäisesti vapaana, mutta tosiasiasa markkinoille alisteisena toimijana. Alustan valtaa vastaan kapinoiminen, niin kutsuttu ”jaloilla äänestäminen”, näyttäytyy työntekijälle riskaabelina. Epäkohdista ja markkinoiden epätasa-arvoisuudesta huolimatta työtä jatketaan joko siksi, ettei muitakaan mahdollisuuksia työllistymiselle ole näköpiirissä tai ansaintamahdollisuudet muilla digitaalisilla alustoilla näyttäytyvät vieläkin heikompina ja epävarmempina.

Poikkeavana näkemyksenä näyttäytyy myös kuva alustatyöntekijöistä mahdollisen digitaalisen väkivallan ja väärinkäytösten uhreina. Häirintää ja maksumuurin taakse asetetun sisällön väärinkäytöksiä on pidetty julkisessa keskustelussa relevantteina riskeinä, mutta varsinaiset traagiset tarinat internet-rikosten uhriksi joutumisesta ovat julkisuudessa marginaalisia ja siten paikannettavissa poikkeaviksi ääniksi. Täten esimerkiksi alaikäisiä Onlyfans-sisällöntuottajia tai kostopornon tai muun luvattoman sisällön julkisen jakamisen uhreiksi joutuneita ei esiintynyt aineistossa lainkaan. Onlyfans-palveluun liittyviin kunnianloukkaus- ja identiteettivarkaukstopauksiin viitattiin lyhyesti parissa jutussa, mutta niissä ei kuultu mainittujen rikostapauksien asianosaisia.

Raportoitujen rikostapausten vähäisyys piirtää kuvaa Onlyfansiin liittyvästä rikollisuudesta marginaalisena ilmiönä. Pääosin Onlyfans-seksityöhön liittyvästä rikollisuudesta julkisuudessa puhuvat lähinnä viranomaiset. Puheenvuoroissa verkkorikosten uhriksi joutumisesta syntyy

kuva enemmän verkkojulkaisemiseen ja internetissä harjoitetun sisällöntuotantoon liittyvänä varjopuolena kuin niinkään erityisesti Onlyfansiin liittyvänä kysymyksenä:

”Valitettavasti aina, kun tunnistettavilla kasvoilla tehdään sisältöä verkossa, riskit nousevat. Muun muassa stalkkereiden, kiristyksen, vainoamisen ja identiteettivarkauden uhat on otettava näissä asioissa huomioon. Kuvan jakajia voidaan jäljittää myös ip-osoitteiden kautta, eikä kuvan lisääminen nettiin ole aina niin turvallista kuin äkkiseltään voisi ajatella.” [rikosylikomisario Hannu Kortelainen] (IS, 21.3.2021.)

Käsittelemällä Onlyfans-seksityöntekijöiden kohtaamia rikoksia internet-sisällöntuotantoon liittyvinä yleismaailmallisina riskeinä Onlyfansin vastuu alustana jää näkymättömäksi. Rikosten ehkäisy ja niistä raportoiminen jätettiin pitkälti sisällöntuottajien omalle kontolle, ja Onlyfansin tarjoaman suojelun ja avun puute tunnuttiin hyväksyttävän kyseenalaistamatta:

”[Onlyfans-sisällöntuottaja Marianne] Kallion mukaan Onlyfans on tehnyt aikuisviihteestä yleisesti ottaen eettisempää, vaikka ulkopuoliset yrittävät yhä hyötyä tekijöistä rahallisesti. Hänen sisältönsä päätyy ulkopuolisten käsiin viikoittain. Joskus kuvat on jaettu ilmaiseksi netin keskustelupalstoille, toisinaan joku taas yrittää myydä kuvia Onlyfansin ulkopuolella. Ongelma on yleinen, ja siksi Onlyfans-sisällöntuottajat ovat perustaneet keskusteluryhmän, jossa kuvien levittämisestä tiedotetaan.” (IS, 17.9.2023.)

6.2 Julkinen keskustelu seksuaalimoraalista

Seuraavissa alaluvuissa esittelen analyysini tuloksia siitä, miten journalismi neuvottelee seksuaalimoraalista Onlyfans-juttujen kautta ja miten eri kysymykset asettuvat Hallinin teoretisoimille julkisuuden kehille.

6.2.1 Konsensus

Analyysissään Hallin hahmottaa konsensuksen kehän kattavan sellaiset kysymykset, joista kaikki yhteiskunnan eri tahot ovat jokseenkin yhtä mieltä. Seksuaalimoraalista käytävän julkisen keskustelun analyysissä vastaavanlaisia läpileikkaavaa yksimielisyyttä nauttivia näkemyksiä ei analyysini perusteella tunnu olevan olemassa, tai konsensuksen alue hahmottuu vähintäänkin hyvin kapea-alaisena. Tästä syystä moraalikeskustelun analyysissä käsitän konsensuksen alueen hieman Hallinin teoriasta poiketen, hahmottaen sen rakentuvan pitkälti Onlyfans-seksityöntekijöiden keskuudessa selviöinä pidetyille ajatuksille. Määrittely jättää ulkopuolelle mahdollisten muiden tahojen eriävät näkemykset aiheesta eikä täten kuvaa konsensusta täydellisesti. Vaikka jutuissa Onlyfans-seksityöntekijät tekevät tietäväiksi heidän yleisiä totuuksiaan haastavien näkemysten olemassaolon, vastanäkemyksiä ei pidetä kiistelemisen arvoisina. Konsensus rakentuu julkisessa keskustelussa ikään kuin pakotetusti: kysymykset eivät ole itsestään selviä, mutta tietyn joukon keskuudessa niistä ei myöskään olla valmiita kiistelemään.

Seksuaalimoraalikeskustelussa konsensusta nauttivat käsitykset rakentuvat pitkälti liberaalista ideologiasta käsin. Läpileikkaavana lähtöoletuksena toimii ajatus yksilön vapauksista yleisenä ihanteena ja arvona. Moraalikeskustelun kontekstissa liberaalit asenteet ilmenevät yleisenä näkemyksenä yksilön oikeudesta vapaaseen seksuaalisuuden ilmaisuun. Vapaa toimijuus ja valta omaan elämään nähdään moraalisesti oikeana ja ihmisen vapaan toimijuuden rajoittaminen puolestaan yksilönvapauksia rikkovana.

Vapauden ja vapautumisen yleistä ihannetta korostivat ennen kaikkea juttujen päähenkilöinä esiintyvien Onlyfans-seksityöntekijöiden motiivit ammattiin ryhtymisestä puhtaasti itseilmaisun sekä omien intressien ja intohimojen toteuttamisen halusta. Sisällöntuottajat pitivät yksilön oikeutta vapaaseen, omannäköiseen elämään yleisenä ihanteena:

”Miksi peitellä sitä, kuka oikeasti olen?” [Onlyfans-sisällöntuottaja Tarja Malmström] (Hymy, 10.8.2023.)

”Mä ajattelen, että meidän ihmisten pitää tehdä sitä, mikä meistä itsestä tuntuu hyvältä. Olen hyvin suvaitsevainen ihminen itse ja kannustan muita tekemään niitä asioita, joissa voi toteuttaa itseään.” [puolianonyymi Onlyfans-sisällöntuottaja Päivi] (IL, 22.7.2022.)

Rahan tekeminen oman kehon ja seksuaalisuuden julkisella esittämisellä irrotetaan likaisuudesta, häveliäästä ja perverssistä, argumentoiden kyse olevan ennemminkin ”sensuellista yksin tehdystä taiteesta” (Hymy, 26.7.2023) tai ”seksuaalisesta taiteen muodosta” (MTV Uutiset, 27.10.2023). Mahdollista tarvetta ilmaista omaa seksuaalisuutta julkisesti sisällöntuotannon kautta oikeutetaan ja luonnollistetaan myös asiantuntijan avulla, kuten seuraavassa sitaatissa:

”Sensuellien kuvien julkaiseminen voi olla myös yksi keino [omaan seksuaalisuuteen tutustumiseen]. Omien kuvien katselu ja kuvissa esillä oleminen voi olla jollekin tosi tärkeä osa omaa seksuaalisuuden tutkimista. Vaikka sitä tekisi julkisella foorumilla, voi olla, että silti sitä on lähtenyt tekemään itseään varten. Some toimii siinä eräänlaisena purkukanavana.” [seksuaaliterapeutti Anna-Riitta Kässi] (Yle, 30.6.2021.)

Aineistossa seksuaalisuus käsitettiin luonnollisena osana identiteettiä, ja tämän minuuden osan häpeily ja tukahduttaminen nähtiin uhkana yksilön hyvinvoinnille. Seiskassa 6.10.2023 julkaistussa jutussa kirjailijan ammatista Onlyfans-dominaksi vaihtanut Laura Paloheimo kuvaili, kuinka ”seksuaalisuuden tunkeminen kaavun alle piiloon” oli ollut hänelle kokemuksena suorastaan traumatisoiva. Paloheimo kuvasi seksuaalisuuden tukahduttamista rajuin sanankääntein: ”Olen tehnyt itseäni vastaan väkivaltaa, kun en ole kukoistanut, vaan olen pelännyt.” Jutussa normien paineen ja sosiaalisen tuomitsemisen pelon pakottamasta kulissielämästä vapautumisen puolestaan lupailtiin tuovan todellisen onnen ja autonomian omaan elämään. Nykyisessä seksuaalisesti estottomassa elämässään Paloheimo sanoi ”kukoistavansa” ja olevansa ”paljaampi, vapaampi ja kaukana häpeämisen pakosta”.

Samankaltaista radikaaliliberaalia käsitystä yhteiskunnan asettamista rajoitteista vapautumisesta yleisesti tavoiteltavana hyveenä ja yksilön hyvinvointia palvelevana tekona viljeli myös Onlyfansiin sensuelleja kuvia julkaiseva Roosa:

”Mulla on tarve toteuttaa seksuaalisuuttani tällä tavalla. Jos en voisi toteuttaa itseäni näin, kokisin olevani jollain tavalla ansassa tai pakotettuna johonkin muottiin. [...] Olen estoton ihminen ja se, että pystyn ilmaisemaan sitä puolta itsessäni, on mulle tosi tärkeää.” (YLE 30.6.2021.)

Pakon ja vapauden väliselle jännitteisyydelle rakentuu myös toinen aineistossa toistuva valtavirtainen näkemys Onlyfans-seksityöstä yksilön omaehtoisena valintana. Ristiriitaista kyllä, siinä missä seksityötä koskeva julkinen debatti on ollut tyypillisesti vahvasti hyväksikäyttö- ja uhridiskurssien sävyttämää (ks. Mindedal ym. 2024; Weitzer 2018), tämän kaltaiset uhkakuvat jäävät aineistossa marginaalisiksi. Vastoin aiempia seksityödiskursseja aineistossa yleistä konsensusta nauttiikin ajatus Onlyfans-seksityöstä pakosta ja painostuksesta irrallaan tehtynä omaehtoisena valintana. Vallalla ollut seksityöntekijän vapaata tahtoa problematisoiva puhetapa tulee yksilökokemuksissa toistuvasti torjutuksi:

”Minun mielestäni sen pitäisi olla aika normaali juttu. Kaikki kuitenkin tekevät Onlyfansia omaehtoisesti heille, jotka sitä vapaaehtoisesti haluavat seurata. Kukaan ei pakota ketään.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Arttu] (IL, 22.11.2021.)

Selkeän pesäeron tekeminen pakottamisesta ja hyväksikäytöstä havainnollistuu erityisesti Onlyfansiin tuotettavista sisällöistä ja tilaajien toiveiden toteuttamisesta puhuttaessa. Maailman Kuvalehdessä (2.6.2022) Onlyfans-sisällöntuottaja Endia toteaa ykskantaan, että ”hommia ei koskaan saa tehdä painostuksen alaisena”, ja samaan tapaan Onlyfans-sisällöntuottaja Sini Ariell toteaa, ettei ”ole kenellekään mitään velkaa tai toimi kenenkään pillin mukaan” (Hymy, 22.5.2023). Keskustelusta välittyi vahva yksimielisyys siitä, ettei rahan vuoksi tule tehdä mitä vain, vaan kehon ja seksuaalisuuden digivälitteisen kapitalisoinnin tulee tapahtua aina myyjän oman tahdon ja mukavuusalueen puitteissa.

Oman tahdon ja valinnan korostaminen toimii ikään kuin seksityön oikeuttajana: niin kauan kuin seksuaalikäyttäytyminen on tulkittavissa omaehtoiseksi ja puhtaasti itseä varten toteutetuksi, suhtautuminen on yleisesti ottaen suopeaa (ks. Bay-Cheng 2015, 282). Sallitun ja kielletyn seksin välisessä rajanvedossa jälkimmäisen puolelle asettuu vastuuton, holtiton ja omaa itsemääräämisoikeutta kunnioittamaton seksuaalikäyttäytyminen (emt.).

”[Onlyfans-sisällöntuottaja Erika] Helin kertoo myyvänsä nimenomaan valokuvataidetta, ei seksiä tai seksipalveluita. Hän kertoo vetäneensä rajansa siihen,

mikä tuntuu itsestä mukavalta ja mikä ei. Mun ei tarvitse miellyttää ketään eikä rikkoa mun omia rajoja. Jos joku alkaa tuntua epämiellyttävältä, mun täytyy aina voida sanoa asiakkaalle, että mä en tarvitse sun 15 dollaria, lähe menee.” (IS, 14.4.2021.)

”Onlyfansissa tyylejä ja tarjontaa on laidasta laitaan, mutta Ninalle on tärkeää pitää kiinni omista rajoistaan. Rajojensa määrittelyä Nina suosittelee myös muille, jotka harkitsevat Onlyfans-tilin luomista. Vaikka joku muu julkaisisikin tyylipuhdasta pornoa, ei jokaisen sisällöntuottajan ole ryhdyttävä samaan. Ei ole pakko laittaa niitä kaikista pervoimpia kuvia, vaan saa laittaa ihan kilttejäkin kuvia.” [puolianonyymi Onlyfans-sisällöntuottaja Nina] (HS, 5.1.2021.)

Omasta toimijuudesta kiinnipitämisen korostamisen taustalla on implisiittinen oletus (kaupalliseen) seksiin nivoutuvasta valtasuhteesta, jossa miehinen halu hallitsee ja naiset toimivat passiivisina halun kohteina (ks. Butler 1997; Hall 1999). Onlyfans-seksityöntekijöiden alleviivaama ulkopuoliselta painostukselta kieltäytymisen vaatimus ilmentää naisten aktiivista pyrkimystä anastaa valta seksimarkkinoilla itselle ja muuttua seksuaalisoidun objektin sijasta aktiiviseksi ja autonomiseksi toimijaksi. Kehollisen itsemääräämisoikeuden hallinta toimii ehtona sille, että seksityö voi olla aidosti naisia voimauttavaa, alistaisuutta vastaan kapinoivaa ja siten moraalisesti oikein. Naisten vapautumisesta ja vallan haltuunotosta voidaan puhua vain niin pitkään kuin omista rajoista tulee aidosti pidettyä kiinni.

”OnlyFansin toiminta pohjautuu Endian mukaan siihen, että jokainen tekee sisältöä omalla mukavuusalueellaan. Seuraajat eivät aina ymmärrä tätä. Osa voimaantumisen tunteesta tulee juuri tästä: kyvystä asettaa omat rajat ja pitää ne.” (Maailman Kuvalehti, 2.6.2022.)

6.2.2 Legitiimi kiista

”Kaikki eivät aina tykkää, mutta tärkeintä on, että itse voi hyvin.” [puolianonyymi Onlyfans-sisällöntuottaja Päivi] (IS, 17.8.2022.)

”Miksi mietin muiden mielipiteitä, jos itse tykkään siitä, mitä teen.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Marianne Kallio] (IS, 8.11.2022.)

Oheiset sitaatit tekevät näkyväksi sosiaalisten normien ja yksilönvapauksien välisen räikeän ristiriidan, josta käytävä neuvottelu sijoittuu julkisessa keskustelussa legitiimin kiistan alueelle. Näkemys seksuaalisuudesta ihmisluonnolle luontaisena asiana on alati kamppailussa yhteisössä omaksuttujen sosiaalisten normien kanssa. Kehon ja seksuaalisuuden kapitalisointi Onlyfansissa nähdään yhtäältä yksilölle suotavana ammatillisena ja identiteetin ilmaisuun

liitännäisenä vapautena, toisaalta naiseuden ideaaleja ja seksuaalinormeja rikkovana ja siten moraalisesti tuomittavana toimintana.

Kaikkein liberaaleimmissa näkemyksissä moraalien ja normien olemassaolo sivuutettiin täysin. Jutut ilmensivät ideaalimaailmaa, jossa ihminen on vapaa elämään juuri oman näköistään elämää eivätkä muiden normatiiviset käsitykset rajoita häntä mitenkään. Yhteiskunnan asennoituminen näyttäytyy jutuissa vapaamielisenä eikä Onlyfans-seksityöhön kohdistu moraalista tuomitsemista tai stigmaa. Ylen (14.2.2021) jutussa Saara-Maria Karlström-Rantala julistautui ylpeästi seksityöntekijäksi ja totesi saaneensa elämässään enemmän kritiikkiä muista asioista kuin ammatistaan. Tiina Jylhä puolestaan esitti Seiskassa (14.6.2023) sosiaalisen tuomitsemisen pelon aiheettomana, sillä tosiasiasa Onlyfans oli poikanut hänelle ainoastaan ihailua, menestystä ja positiivista palautetta. Huoraleimasta kärsimisen sijaan kuusikymppinen Jylhä oli saanut kuulla toimivansa positiivisena esimerkkinä muille iäkkäämmille naisille:

”Moni aikuinen nainen on laittanut minulle viestejä ja kiitellyt, että olen avannut tilini. Olen kuulemma antanut heille uskoa itseensä ja kannustanut heitä avaamaan itse tilejä. Tässähän tuntee itsensä oikein roolimalliksi.” (Seiska, 14.6.2023.)

Seksuaalisuutta koskevista normeista vapautuminen nähtiin lähtökohtaisesti hyvin optimistisessa valossa jokaiselle mahdollisena tekona ja yksilölle pitkälti positiivisia seurauksia poikivana asiana. Normeista poikkeavaan seksuaalisuuteen liitettyä pelkoa ja tabumaisuutta pienennettiin tuomalla ilmi seksityöntekijän seurustelukumppanin salliva suhtautuminen seksityöhön tai eroottisen sisällön tuottamiseen. Pornovideoita tekevä kumppani ei juttujen mukaan ole syy häpeälle tai mustasukkaisuudelle vaan kumppanin intohimoihin voitiin suhtautua kannustaen, kuten Onlyfans-seksityöntekijä Anna Roinisen kumppani Ville-Pekan sitaatti osoittaa:

”Mä näen, että Anna nauttii siitä sen tekemisestä ja se tuo hänelle itselleenkin jotain positiivista. Niin tavallaan juuri se, että Annan onni on myös minun onni.” (IS, 4.3.2021.)

Juttujen taustalta on havaittavissa oletus kulttuurisesti rakentuneiden normien ja moraalien läsnäolosta, joskin pääasiallisesti jutut pyrkivät vapauttamaan seksuaalisuutta koskevia

asenteita. Erityisesti jutuissa kritiikin alle asettuivat julkisesti seksikkääseen naiseen kohdistuvat ennakkoluulot:

”Ethel kertoo, että jotkin naiset saattavat lähestyä häntä ja ihmetellä miksi hän tekee tätä työtä, ”kun hänessä olisi niin paljon potentiaalia”.” (IS, 21.3.2021.)

”Hän [Onlyfans-sisällöntuottaja ja laulaja Johanna Kuvaja] viittaa kintaalla kritiikille siitä, ettei hän voi olla vakavasti otettava artisti rohkeiden kuviensa takia. Maailmantähdet Grammy-voittaja Lizzosta lähtien ovat poseeranneet alastonkuvissa. Eroottisuus on osa minua, eikä se vähennä uskottavuuttani. Jos on ulkoisesti näyttävä, ei se tarkoita, etteikö voisi olla lahjakas, hän napauttaa.” (IS, 6.3.2021.)

”Olen koulutukseltani insinööri, ja moni sanoo, että ”sittenhän olet tosi fiksu”. Kun sanon, että teen Onlyfansia, moni sanoo ”ei vitsi, mikä bimbo”. Yleinen kommentti, jonka kuulen ihmisiltä tutustuessani on ”sähän olet älykäs, vaikka näytät tuolta, olet missikisoissa ja teet Onlyfansia. [...] Niin kauan, kun ihmiset näkevät nämä asiat vastakohtina, työni on kesken.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Erika Helin] (IL, 14.6.2022.)

Neitsyt-huora-jaottelun vaikutus ideaalikuvaan hyveellisestä naisesta tuli esiin eritoten äitiydestä ja parisuhteista puhuttaessa. Vaikka seksialalla työskentely olisi naisen suuri intohimo, varsinkin perheen ja parisuhteen kontekstissa ammatti näyttäytyi herkästi epäsopivana tai kyseenalaisena.

”En voisi nyt seurustella. Sehän vaatisi mieheltä aika paljon.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Susanna Penttilä] (MTV 11.11.2023.)

”Ammattinsa vuoksi Jussila on saanut kuulla olevansa huono äiti. Hän kokee, että yhteiskunnassamme äidin olisi hyväksyttävämpää olla vaikkapa alkoholisti kuin aikuisviihteen ammattilainen. [...] Jos isä tekisi pornoa, niin se ei olisi mikään juttu.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Maria Jussila] (IS, 11.6.2023.)

”Se on jännä juttu, että jotenkin yhtäkkiä kun olet äiti niin olet todella puhdas ja viaton. Isät saavat jatkaa samaa elämäntyyliä, mikä heillä oli ennen lapsia.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Disa] (IS, 1.12.2022.)

Yllä siteeratut otteet osoittavat seksuaalisuutta koskevien normatiivisten odotusten kohtelevan sukupuolia eri tavoin, rajoittaen naisten toimijuutta enemmän kuin miesten. Myös seksityöntekijän iällä on vaikutusta moraalisiin arvotuksiin. Ristiriitaista kuvaa asenteiden vapautumisesta rakentaa muun muassa juttu Onlyfansia tekevästä 60-vuotiaasta perheenäiti Päivistä (IL, 22.7.2022). Vaikka ideologisella tasolla jutusta on tulkittavissa vahva

yksilönvapauksien ihanne ja ajatus normeista vapautumisen voimaannuttavuudesta, iäkkään naisen seksuaalisuus näyttäytyy silti osin tabuna. Jutun otsikossa erotiikka-alalle ryhtymistä 60-vuotiaana kehystettiin ”repäisynä”, ja vaikka Päivin kolme aikuista lasta ”peukuttavat äidin harrastukselle”, Päivin pojalle ”äidin kuvien näkeminen on liikaa”. Seksuaalinormien rikkomisesta aiheutuva vieroksunta ja häpeä asettuvat räikeään ristiriitaan konsensuksen kehälle sijoittuvan voimaantumisideologian kanssa.

Sukupuolittuneet seksuaalimoraalit välittyvät vahvasti myös jutuista, joissa Onlyfans-seksityöntekijä oli miespuolinen. Yhteensä aineistossa miehistä kertovia juttuja oli neljä kappaletta. Seksityö näyttäytyi stigmatisoivana myös miehille, mutta leiman voimakkuus ja miespuoliseen seksityöntekijään liitetyt mielikuvat ja ennakkoluulot erosivat selvästi naiseen kohdistuvasta huoraleimasta. Nimimerkillä Soothingtouch esiintyvä Onlyfansiin pornoa tekevä mies perusteli ammattinsa salaamista sillä, että sivubisneksestä kertominen johtaisi ”luvattoman tyhmään läppään”:

”Ei haittaa, vaikka kaverit tietäisivät. He hyväksyisivät sen. Mutta haluan olla rauhassa. Jos puhun asiasta miespuolisille ystäville, olen joku ”panomies” sen jälkeen. Keskustelu lähtee luvattoman tyhmään läppään. Se on kiusallista.” (IL, 22.11.2021.)

Siinä missä naispuolisilla seksityöntekijöillä stigma heijastuu heidän kelpoisuuteensa naisena, äitinä tai vaimona (ks. Kontula 2008), miehillä seksityö näyttäisi olevan enemmän leikillisen irvailun aihe. Huolimatta siitä, että jutuissa haastateltujen miesten mukaan Onlyfans-seksityössä ei ollut mitään salattavaa tai hävettävää, viidestä mieshaastateltavasta kaksi esiintyi anonyymisti henkilöllisyyttään suojatakseen. Henkilökohtaisen maineen menetystä suurempana huolenaiheena miehillä oli seksityön vaikutus omaan päivätyöhön ja ammatilliseen pätevyyteen työyhteisön silmissä.

Nuoremmilla miehillä seksityön stigman vaikutus näyttäytyi kahtalaisena. 27-vuotias Soothingtouch ei ollut kertonut työstään vanhemmilleen lainkaan (IL, 22.11.2021), ja Onlyfans-sisällöntuottaja Artun mukaan ”äiti ei ollut edes yllättänyt, isä taas ei ole halunnut puhua asiasta.” (IL, 22.11.2021). Toisaalta Arttu totesi, ettei Onlyfansissa työskentely ole ”vaikuttanut mihinkään mitenkään”. Voisi siis tulkita, ettei miessukupuoli suoja seksityöntekijöitä täysin stigmalta, mutta ainakin osittain lieventää sitä.

Kaikkein ristiriitaisimmillaan sosiaalisista normeista ja yksilön vapauksista Onlyfans-jutuissa käytävä neuvottelu toisensi dikotomista jakoa huoriin ja neitsyysiin. Sisäistettyjen normien ja rakenteiden vaikutus välittyy eritoten Onlyfans-sisällöntuottajien pyrkimyksissä lieventää työnsä stigmaa. Onlyfansilla tienamista puolustamaan tarkoitettut puheenvuorot pohjaavat usein kesyn ja siivon sekä kunniallisen ja kunniantoman väliselle vastakkainasettelulle (ks. Karkulehto 2011) ja tulevat kahtiajaon logiikkaan nojaamalla toisintaneeksi sallitun ja kielletyn seksuaalikäyttäytymisen välistä rajanvetoa. Vaikka täyteen alastomuuteen tai pornografisen sisällön tekemiseen ei suhtauduttu suoranaisesti tuomitsevasti, kollektiivinen käsitys säädyllisyyden ja paheellisuuden välisestä rajasta näyttäisi estävän pornon ja ”kaiken paljastamisen”. Osa sisällöntuottajista linjasi oman sisältönsä visusti pornokategorian ulkopuolelle ja sen sijaan sijoitti tuotantonsa ”Playboy-lehden henkiseen” pehmopornokuvastoon, jota populaarikulttuuri on jo valmiiksi pullollaan ja joka siten näyttäytyy yleisesti hyväksyttävänä.

”Mun julkaisema sisältö on tosi luonnollista, herkkää ja monipuolista. Teen sitä ammattitaitoisesti, se on tyylikästä. Se ei oo mikään semmonen, että mä epätoivosesti laitan sinne kuvia, jotta saisin siitä rahaa. Haluan tehdä sitä arvokkaasti.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Anu Puumalainen] (Seiska, 21.10.2023.)

”Näyttävänä naisena jolla on kaarevat muodot, minun ei tarvitse tehdä sisältöä alastomana, mitä monet muut Onlyfans-mallit tekevät. Uskon, että naiset voivat olla seksikkäitä olematta alasti.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Pasha Pozdniakova] (IL, 9.4.2021.)

Keskeistä seksin ja kehon kaupallistamisen säädyllistämisessä oli estetiikan korostaminen: rohkeampikin sisältö toteutettiin aina ”hyvällä maulla” ja visuaalisella ammattitaidolla. Hiljaisesti omaksuttujen seksuaalimoraalien vaikutuksesta kieli myös sisällöntuottajien toistuva pyrkimys puhdistaa Onlyfans pornosivuston maineesta korostamalla, että alustalla julkaistaan myös paljon muunlaista sisältöä kuin paheksuttavana näyttäytyvää pornoa.

Sisäistetty normatiivinen kahtiajako hyvään ja pahaan seksiin heijastui paikoin myös sisällöntuottajien tavassa määritellä ja korostaa ammatti-identiteettiään. Yksilön toiminnan ollessa ristiriidassa sosiaalisten normien kanssa ristiriitaa ratkottiin ammatillisuutta, rahaa ja taloudellista menestystä korostavan retoriikan keinoin. Esimerkiksi Onlyfans-sisällöntuottaja

Anu Puumalainen kertoi tilaajien fetissien toteuttamisen tuntuneen alkuun moraalisesti arveluttavalta (Seiska, 25.11.2023). Ajatus vastaanottavasta osapuolesta kiihottumassa esimerkiksi jalkavideoille loi Puumalaiselle ”ällöttävän olon” ja hän myönsi ajatelleensa, ettei ”tiedä onko tämä OK”. Moraalien ja toiminnan välisessä ristiriidassa Puumalainen tukeutui lopulta ajatukseen siitä, että Onlyfansissa hän on työroolissa. Raha ja ammatillisuus toimivat siis paitsi toiminnan oikeuttajana, myös keinona neuvotella moraalista ristiriitaa:

”Mummo sanoi, että jos sillä itsensä elättää, niin antaa mennä vaan.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Jani] (MTV Uutiset, 27.10.2023.)

”Anu kertoo näyttäneensä Onlyfansinsa myös äidilleen. Äidille ei tullut yllätyksenä kuvien julkaisu uudelle somealustalle, mutta kuvien rohkeus hiukan säikäytti. Äidin kuultua, että mausteiset kuvat tuovat rahaa, totesi hän idean olevan hyvä.” (Seiska, 14.9.2023.)

Normeista poikkeava seksuaalisuus vaikuttaisi siis herättävän yhä paikoin torjuntaa, mutta kun epäsovivaksi tai kielletyksi luokitellulla seksillä ja seksuaalisuudella tehdään rahaa, toiminta muuttuu hyväksyttävämmäksi. Aineistossa tulkinnanvaraiseksi jää kysymys siitä, mihin kaupankäynnin legitimoiva vaikutus perustuu. Pyhittääkö rahan tavoittelu keinot, vai onko taustalla pikemminkin ajatus siitä, että raha muuttaa valtasuhteen – tässä tapauksessa jaon katsojiin ja katseen kohteena oleviin (ks. Butler 1997, Hall 1999) – naisen eduksi? Kun katseen alaisena olo muunnetaan kaupankäynnin välineeksi, muuttuuko objekti aktiiviseksi subjektiksi?

Toinen keskeinen legitiimin kiistan piiriin asettava kysymys kytkeytyy naisten vapaaseen toimijuuteen seksimarkkinoilla, jossa myyjän asemassa toimivia naisia uhkaa toimijuuden menettämisen riski miespuolisiin asiakkaisiin nähden. Keskustelussa tuodaan ilmi passiivisen objektin ja aktiivisen subjektin välisen rajan häilyväisyys, sekä tämän luoma riski sille, että seksityöntekijä menettääkin omaamansa vallan ja autonomian alustalla. Erityisesti alisteisuuden riskiä lisää asetelma, jossa nuori nainen myy seksipalveluja vanhemmille miehille. Iäkkäämmälle seksityöntekijälle attribuoidaan enemmän valtaa suhteessa seksiä ostaviin miehiin. Iän tuoma elämäkokemus nähdään resurssina, jonka avulla naiset pystyvät laittamaan kampoihin asiakkaille. Sen sijaan nuoremmat naiset käsitettiin alttiimpina

hyväksikäytölle ja kehollisen itsemääräämisoikeuden menettämislle vanhemmille miesasiakkaille:

”Nuorten Exitin toiminnanjohtaja Erja Saarela tähdentää, että seksityö voi uhata nuoren turvallista kasvua ja kehitystä. Nuorena kaipaa usein ihailua ja arvonantoa, joilla kohottaa itsetuntoa, ja sosiaalinen media voi Saarelan mukaan värittää nuorten käsityksiä seksityöstä. Etenkin nuorena on helppo tulla hyväksikäytetyksi huomaamattaan. Siitä mikä on aluksi mielletty helpoksi rahaksi, voi jäädäkin elinikäinen trauma.” (Apu, 23.2.2023.)

”Moni luulee, että tästä saa helppoa rahaa, mutta se ei ole totta. Monet tytöt ovat lopettaneet Onlyfansin tekemisen, koska eivät kestäneet painostusta tai suostuivat johonkin painostuksen alaisena ja jälkikäteen tuli kamala olo. Tähän pitää olla valmis. Vastassa on ihmisiä, jotka ovat vanhempia, kokeneempia ja kierompia.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Endia] (Maailman Kuvalehti, 2.6.2022.)

”[Onlyfans-sisällöntuottaja Susanna] Penttilä on hieman huolissaan nuorista naisista, jotka tekevät sisältöä palveluun. Hän ei suosittelisi palvelua nuorille naisille. Penttilän mukaan palvelu on ”miesten maailma”, jossa on helppo hyväksikäyttää muita ihmisiä. Penttilän omat seuraajat koostuvat pääosin 20–35-vuotiaista ihmisistä. Mä voisin olla iältäni monen äitikin. Mä luulen, että ne eivät kyllä pääse mun niskan päälle ja psyykkeeseen, Penttilä naurahtaa.” (IL, 20.4.2023.)

Siitä huolimatta, että seksuaalista itseilmaisua pidetään jokaisen oikeutena sukupuoleen, ikään tai muihin ominaisuuksiin katsomatta, Susanna Penttilän kuvailemassa ”miesten maailmassa” vaarana kuitenkin on, että valta omasta kehosta ja seksuaalisuudesta lipeää, ja itseään toteuttavien voimaantujien sijaan naiset asettuvatkin alistetuiksi miehelle ylivalle.

Sukupuolittuneen vallan läsnäolosta kaupallisen seksin maailmassa kielii myös Onlyfans-seksityöntekijöiden universaali, iästä riippumaton kokemus kehollisen itsemääräämisoikeuden joutumisesta koetukselle verkkovälitteisessä seksityössä. Vaikka sisällöntuottajat olivat määritelleet tarkasti millaista sisältöä he palveluun tuottavat, he kertoivat kohdanneensa useasti omien mieltymysten ja rajojen vastaisia pyyntöjä tai jopa painostusta. Toisinaan tilaajien sisältötoiveiden kerrottiin sisältävän jopa väkivaltafantasioita:

”Pahimmillaan toiveet ovat jopa pelottavia ja uhkaavia. Joku kertoi haaveilevansa siitä, että pitää oikeaa asetta mun suussa. Että ampuisi mut, jos en ottaisi aseelta suuhun, [Onlyfans-sisällöntuottaja Marianne] Kallio kertoo. Siinä kohtaa ajatus ei tuntunut enää seksuaaliselta fantasiaalta.” (IS, 17.9.2023.)

Ideaalikuva voimaantuvasta, patriarkaatin vallasta vapautuvasta naisesta näyttäisi tapahtuvan vain rajoitetuilla yhteiskunnan alueilla. Vaikka alustana Onlyfans mahdollistaa vallan anastamisen naisille ainakin osittain, alisteiset valtasuhteet pätevät yhä monilta osin digitaalisella alustalla. Usea Onlyfans-seksityöntekijä kertoi kokeneensa ahdistelua, häirintää ja vainoamista niin Onlyfansissa kuin reaali maailmassakin:

”Joku tyyppi laittoi anonyymissa chat-sovelluksessa, että tiedän missä sä asut ja tuun sun kotiin. En huomionut viestejä ollenkaan ja ajattelin, että tämä on vaan joku sekopää. Yhtenä iltana kävelin mieheni kanssa parkkipaikalta kotiin ja sain ilmeisesti tältä samalta ihmiseltä viestin, jossa hän kuvaili tarkoin vaatetustani. Ymmärsin, että hän tietää missä asun ja hän oikeasti stalkkaa mua.” [Onlyfans-sisällöntuottaja Crista Jaatinen] (IS, 6.9.2022.)

”Työn varjopuolia ei pääse pakoon vapaa-ajallakaan. [Onlyfans-sisällöntuottaja Marianne] Kallio kertoo kohdanneensa erään tilaajan kadulla kahdesti. Hän lähti perääni, tuli iholle ja pyysi livetapaamista. Sanoin, etten puhu työstäni täällä, mutta hän vain jatkoi seuraamistani kadulla.” (IS, 17.9.2023.)

”On niitä omituisia seuraajia ja stalkkereita. Joku on jopa halunnut ostaa mun kotiosoitteen, jotta hän voi tulla katselemaan minua ikkunasta, [Onlyfans-sisällöntuottaja Erika] Helin paljastaa.” (IS, 4.4.2021.)

Sukupuolia eri tavoin kohtelevat valtarakenteet tulevat ilmi eritoten vertaillen mies- ja naispuolisten Onlyfans-seksityöntekijöiden häirintäkokemuksia. Esimerkiksi tyttöystävänsä kanssa pornovideoita Onlyfansiin tekevä Arttu kertoi pariskunnan saaneen muutaman kerran ei-toivottuja peniskuvia. Tilanteet olivat ratkenneet kuitenkin sopuisasti: ”Kun olemme huomauttaneet, he ovat ymmärtäneet hyvin.” (IL, 22.11.2021). Vastaavasti Onlyfansiin sisältöä tuottavien naisten kokemuksissa yhteydenotoista ja ehdotuksista kieltäytyminen oli johtanut vihaisiin syytöksiin, uhkailuun ja huoritteluun (IS, 17.9.2023).

Onlyfans-seksityöntekijän vapauksia rajoittavista tekijöistä huolimatta moraalikeskustelussa vallitseva kiista alistavien valtasuhteiden ja sosiaalisten normien sekä yksilön vapauksien välillä ratkeaa pääosin voimaantumisideologian eduksi. Kulttuurisesti rakentuneet normit ja moraalit toimivat lähtökohtana juttujen taustalla ja normien rikkomisesta aiheutuvan stigman toiseuttavat vaikutukset tunnistetaan verrattain usein, mutta viime kädessä rajoittavista rakenteista ja normeista vapautumisesta seuraava voimaantuminen ja muut yksilöhyödyt

menevät moraalisen arvostelun edelle. Sensuellien kuvien julkaiseminen tai pornovideoiden tekemisen Onlyfansiin kerrottiin kohentaneen sisällöntuottajien itsetuntoa ja kehosuhdetta. Vapaan seksuaalisen itseilmaisun minäkuvaava eheyttävä vaikutus tekee työstä nautinnollista ja motivoi jatkamaan varjopuolista huolimatta:

”Ninalle tilissä ja kaikissa kuvissa on kyse ennen kaikkea hänestä itsestään. Kun Nina aloitti malliharrastuksensa, olivat vuosien kamppailu syömishäiriön kanssa ja turvaton parisuhde jättäneet jälkensä itsetuntoon. Kuvien kautta hän sai nähdä itsensä kuin ulkopuolelta. Yllättäen kuvissa ei näkyneet liian isoa takapuolta, vaan kaunis ja vahva nainen. Harrastuksensa myötä Nina on oppinut olemaan armollisempi itseään kohtaan ja hyväksymään itsensä sellaisena kuin on.” (HS, 5.1.2021.)

”Toistaiseksi seksityöllä on ollut Karlström-Rantalaan vain myönteisiä vaikutuksia. Niin kauan kuin näin on, hän aikoo jatkaa sisällön tuottamista. Hän kertoo kärsineensä aiemmin syömishäiriöstä ja jännittäneensä, laukaiseeko jatkuva omalla keholla työskentely jonkin vanhan ajatusmallin. Näin ei ole kuitenkaan käynyt, vaan päinvastoin: hänen itsetuntonsa on kasvanut, ja hän on oppinut hyväksymään itsensä sellaisena kuin on. Olen katsonut alastonta itseäni kuvista ja videoilta ja todennut, että en minä olekaan niin pahannäköinen.” (Yle, 14.2.2021.)

6.2.3 Poikkeavuuden alue

Onlyfans-keskustelulle leimallista on liberaali puhetapa: seksityötä tehdään omasta vapaasta tahdosta ja intohimosta, ja työtä tehdään omilla ehdoilla sosiaalisten normien luomista rajoitteista tai (mies)asiakkaiden painostuksesta piittaamatta. Itsenäisten, voimaantuvien ja ammatistaan omilla kasvoillaan avoimesti puhuvien tähtien joukkoon nähden julkisuudessa poikkeuksena näyttäytyvät seksityöntekijät, joille kehon ja seksuaalisuuden julkiseen esittämiseen ja kapitalisointiin Onlyfansin välityksellä kytkeytyy sosiaalista paheksuntaa ja stigmatisointia. Jutuissa joko täysin anonymisti tai puolianonymisti pelkällä etunimellä esiintyvät haastateltavat asettavat oletuksen asenteiden liberalisoitumisesta ja seksityötä leimaavan stigman murenemisestä ristiriitaiseen valoon.

Stigman vaikutusta korostavat Onlyfansissa erotiikkaa tai seksipalveluja myyvien kokema huorittelu, moralisointi lähipiirin toimesta sekä Onlyfansissa työskentelevien äitien pelko siitä, että työstä aiheutuisi kiusaamista tai muita haittoja heidän lapsilleen. Aineiston valossa seksityöntekijöiden lähipiirin suhtautuminen ammattiin oli yhtäältä hyväksyvää ja

kannustavaa, toisaalta osa piti työtä paheksuttavana ja arveli ammattivalinnan kielivän yksilön huomionhakuisuudesta tai mielenterveysongelmista (Me Naiset, 30.8.2022).

”Kaikki Mirellan lähipiirissä eivät sulattaneet uutta aluevaltausta kovin myötämielisesti. Menetin kaikkein parhaimman ystäväni, jonka kanssa olimme olleet ystäviä monta vuotta. Hän ei halunnut enää olla missään tekemisissä kanssani, Mirella kertoo haikeana. Entinen ystävä oli kertonut syyksi, ettei hän halunnut olla tekemisissä OnlyFansia tekevät ihmisen kanssa.” (IS, 19.12.2022.)

”Myös helsinkiläinen Marianne Kallio tunnistaa Onlyfansin mukana tulevan leiman. Kalliolla on tytär, ja äitiys on ilmiselvästi vaikuttanut arvostelun määrään, vaikka lähipiiri on suhtautunut uravalintaan myönteisesti. Tiesin, että joudun arvostelun kohteeksi. Siksi olin loppujen lopuksi aika hiljaa, enkä juurikaan puhunut tilin avaamisesta julkisesti.” (IS, 17.9.2023.)

Erityisen jännitteisenä stigman vaikutus näyttäytyi iältään nuoren Onlyfans-seksityöntekijän suhteessa vanhempiinsa ja perheeseensä. Aineistossa normien julkisesta rikkomisesta rakentui kuva sekä rohkeana oman polun kulkemisena että häpeällisenä tekona:

”Markkinoinnin kanssa Sonya koittaa olla varovainen, sillä hän ei ole kertonut vielä läheisilleen tekevänsä Onlyfansia. En viitsi huudella asiasta, kun en tiedä miten muut tähän suhtautuvat, hän kertoo. Sonyan tulojen lähde on kuitenkin paljastunut hänen veljelleen sekä osalle kavereista. Vanhemmilleen hän ei sivutyöstään vielä ole kertonut. Osa on suhtautunut hyvin ja ajatellut, että Onlyfans on yhtä lailla työtä kuin mikä tahansa muukin. Jotkut kaverit taas ovat pitäneet vähemmän yhteyttä. Veli raivostui aluksi, mutta heltyi myöhemmin ja totesi, että elämme vain kerran.” (Me Naiset, 30.8.2022.)

”On se toisaalta järkyttävää. Se on oma lapsi. Ensinnäkin ajattelen, että se on hemmetin rohkea. Toisaalta en voi välttää sitä, etteikö tulisi jonkunlainen häpeän tunne, [Onlyfans-pornotähti Viivin] Maria-äiti kommentoi videon nähtyään.” (MTV Uutiset, 5.1.2023.)

Seksuaalimoraalin neuvottelussa syrjään jäävät näkökulmat, jotka haastavat konsensusta Onlyfansista omaehtoisena valintana. Poikkeuksen tekevät juttu Onlyfansilla peliriippuvuuttaan rahoittaneesta Milla Lammista (IL, 5.7.2021) ja Onlyfansissa sisältöä julkaisevasta ulosoton asiakas Mintusta (Seiska, 24.8.2022). Kummassakin jutussa näkökulma asettui vastakohtaksi valtavirtaiselle näkemykselle Onlyfans-seksityön luonteesta. Jutuissa naisten kerrottiin kauppaavan itseään netissä taloudellisen paineen vuoksi, ja Onlyfans nähtiin viimeisenä oljenkortena talousvaikeuksista selviämiseksi. Normeista vapautuvien

voimaantujien sijaan naisista rakentuu kuva holtittoman elämäntyyliensä seurauksista ja huono-osaisuudesta kärsivinä uhreina.

Poikkeavana näyttäytyy myös ajatus siitä, että seksuaalinen ilmaisunvapaus ei koskisi kaikkia. Oikeutuspuheen taustalla vallitseva ideaali yhtäläisistä vapauksista asettuu haastetuksi julkisessa keskustelussa niin harvoin, että kollektiivista ilmaisunvapautta kyseenalaistavat näkökulmat voi luokitella poikkeaviksi. Vapauksien epätasa-arvo tuli ilmi lähinnä erilaisten marginalisoitujen identiteettien puheenvuoroissa. Esimerkiksi Onlyfans-sisällöntuottaja Jani kertoi keskustelewansa Onlyfansissa säännöllisesti sellaisten ihmisten kanssa, jotka eivät voi avoimesti toteuttaa seksuaalisuuttaan elämässään (MTV Uutiset, 27.10.2023). Onlyfans-tilillään Jani sanoi tarjoavansa hetkellisiä vapautumiskokemuksia ihmisille, jotka sosiaalisten normien paineen vuoksi joutuvat tukahduttamaan seksuaali-identiteettiään:

”Jos pystyn sitä kautta olemaan tukena sellaisillekin ihmisille, jotka eivät ole niin sinut seksuaalisuutensa kanssa. Olen homoseksuaali, niin siten ihmiset pystyvät toteuttamaan minun kauttani omaa seksuaalisuuttaan ja olemaan sinut itsensä kanssa.” (MTV Uutiset, 27.10.2023.)

Vaikka kaikenlaisista ulkoista rajoitteista vapautumista pidetäänkin yleisenä ideaalina, reaali maailmassa normien haastaminen ei näyttäydy kaikille samalla tapaa suotavana tai mahdollisena. Normista poikkeavien seksuaalisuuksien vapaan toimijuuden ja elintilan rajallisuutta julkisuudessa korostivat aineistossa MS-tautia sairastava Aku Meriläinen (Yle, 17.4.2022) ja ALS-tautia sairastava Sanna Jokinen (Seiska, 1.10.2023). Meriläistä ja Jokista käsittelevät jutut osoittavat kroonisesti sairaiden tai vammaisten seksuaalisuuden olevan julkisessa keskustelussa tabu. Vammattomuuden normista poikkeavat kehot ovat harvinaisen näky niin erotiikka- ja seksialalla kuin median otsikoissakin. Jutuissa poikkeavan seksuaalisuuden julkisesta esittämisestä rakentui kuva ensisijaisesti tietoisena aktivistisena tekona, ei niinkään luontaisena itseilmaisuna:

”Kuvissa Sanna kertoo näyttävänsä hyvin erilaisessa valossa kuin millaisina ALS-ihmiset on totuttu näkemään.” (Seiska, 1.10.2023.)

”Aku Meriläinen, 37, tekee pornoa, koska haluaa muovata mielikuvia vammaisuudesta ja seksityöstä. Meriläinen on mediataiteilija, joka sairastaa MS-tautia ja tekee someen rampa-aktivismia. [...] Rampa-aktivismi, rampuus, mun mielestä pyrkii lähestymään

kaikkia kysymyksiä haastamalla tervekehoisuuden ja vammattomuuden normien oletusarvoisuutta. (Yle, 17.4.2022.)

Normista poikkeavien kehojen ja seksuaalisuuksien julkisen esittämisen kehystäminen poliittisiksi kannanotoiksi ja tabuja rikkoviksi teoiksi tuo näkyväksi alituisen kamppailun sallitun ja kielletyn seksin ja seksuaalisuuden rajoista. Vaikka vapaata seksuaalisuutta ja yksilön voimaantumista pidetään yhteiskunnassa yleisinä ihanteina, vain tietynlaiset kehot näyttävät kelpaavan katsottaviksi ja kaupallistettaviksi. Haluttavuuden ja kauneuden standardeja kritisoiva näkemys on julkisessa keskustelussa radikaali ja vieroksuttu. Analyysin valossa oikeus julkiseen seksuaalisuuden ilmaisuun koski pääasiassa nuoria, valkoisia, lapsettomia ja vammattomia ihmisiä. Muille identiteettikategorioille julkinen seksuaalisuus näyttäytyi aina jonkinasteisena vallankumouksellisena kannanottona:

”Monet eivät näe omannäköistään tai oloisiaan ihmisiä voimaantumassa seksuaalisesti kuvissa; yleensä kuvia jakavat hoikat valkoiset cis-naiset. Kukaan ei voi täysin voimaantua seksuaalisesti, ennen kuin kaikilla on mahdollisuus voimaantua seksuaalisesti, ja siihen on vielä helvetin pitkä matka.” [seksuaaliterapeutti Anna-Riitta Kässi] (Yle, 30.6.2021.)

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tässä pro gradu -tutkimuksessa tavoitteena oli tarkastella, millaista kuvaa suomalaiset uutis- ja viihdemedioiden henkilöpainotteiset jutut luovat verkkovälitteisestä, alustatalouden logiikkaa noudattavasta Onlyfans-seksityöstä. Seksityön muotona Onlyfans on hyvin erityislaatuinen, sillä kyse on epäsuorasta, myyjän ja ostajan välisen fyysisyyden poissulkevasta seksityöstä, jonka markkina-alustana toimii tilauspohjaiseen ansaintamalliin perustuva sosiaalisen median alusta. Asetin aineistolle kaksi erillistä tutkimuskysymystä: Millaista julkista keskustelua Onlyfans-jutut tuottavat alustataloudesta ja miten Onlyfans-jutut neuvottelevat seksuaalimoraaleista julkisuudessa?

Näihin kysymyksiin pyrin löytämään vastauksia aineistostani, joka koostui yhteensä 91:stä uutis- ja viihdemedioissa vuosien 2021–2023 välillä julkaistusta henkilöpainotteisesta Onlyfans-jutusta. Metodina käytin laadullista sisällönanalyysia, ja analyysiani ohjaavana työkaluna Daniel Hallinin (1984) teoriaa julkisuuden kehistä. Hallinin näkemyksiä mukaillen ymmärrän julkisen keskustelun rakentuvan dynaamisesti konsensuksen, legitiimin kiistan ja poikkeavuuden alueista.

Analyysini pohjalta voidaan todeta, että julkinen keskustelu Onlyfans-seksityöstä heijastelee vahvasti liberaalia ideologiaa, jossa kehon ja seksuaalisuuden kapitalisointi digitaalisen alustan kautta nähdään yksilönvapauksien nimissä lähtökohtaisesti jokaiselle suotavana oikeutena. Seksuaalisuudesta piirtyy kuva erottamattomana osana ihmisen identiteettiä, ja tämän minuuden osan ilmaisu itselle luonnollisilla ja nautinnollisilla tavoilla mielletään yksilöä voimaannuttavana. Tämä näkemys – kuin myös keskustelussa ajoittain esiintyvät yhteiskuntakriittiset näkemykset sukupuolittuneiden valtarakenteiden olemassaolosta – sopii yhteen myös feministisen ajattelun kanssa. Pääasiallisesti Onlyfans-keskustelua hallitseva diskurssi näyttäytyy kuitenkin liberaalina, ja feministiseen ideologiaan pohjaava ajattelu jää lähinnä tapauskohtaiseksi.

Verkkovälitteisessä Onlyfans-seksityössä on kyse sekä vapaudesta kanavoida omaa seksuaalisuutta haluamallaan tavalla että legitiimistä keinosta tehdä rahaa. Mediassa esiintyvät Onlyfans-seksityöntekijät ilmentävät uusliberaalia taloudellisen toimijan

ihannekuva: he ovat itsenäisiä, voimaantuvia ja valtaosin menestyviä yrittäjiä, jotka ovat valjastaneet seksikkyytensä kaupankäynnin kohteeksi ja kääntäneet alustan kapitalistisen markkinalogiikan taitavasti edukseen (ks. Jones 2016). Paikoin Onlyfans-seksityö näyttäisi myös toimivan keinona toteuttaa feministisiä tavoitteita uudelleenjärjestää valtasuhteita ja ottaa valta ja toimijuus oman kehon ja seksuaalisuuden suhteen omiin käsiin.

Yleisesti hyväksytyt totuudet Onlyfans-seksityöntekijöiden vapaudesta, toimijuudesta ja voimaantumisesta eroavat räikeästi seksityötä koskevaa julkista keskustelua koskevasta tutkimuksesta, jonka mukaan seksityöntekijät esitetään pääosin rikollisuuden, hyväksikäytön tai huono-osaisuuden uhreina (Forsström 2019; Weitzer 2018). Onlyfans-jutuissa yleistä konsensusta nauttii ajatus seksityöstä kaikenlaisesta pakosta ja painostuksesta vapaana valintana. Verkkovälitteisen alustatyön mahdolliset kytkökset ihmiskauppaan tai muuhun rikollisuuteen torjuttiin julkisessa keskustelussa toistuvasti. Uhriposition kieltämisen taustalla vaikuttanee ajatus verkkovälitteisyyden seksityöntekijälle lupaamasta autonomian ja itsemääräämisoikeuden kasvusta (Campbell ym. 2019; Hamilton ym. 2023).

Kotona yksin harjoitettu digitaalinen seksityö ei myöskään riko yhtä näkyvästi kulttuurisia seksuaalinormeja, mikä lieventää osaltaan Onlyfansia koskevaa moralisointia ja paheksuntaa (vrt. Farvid ja Glass 2014). Verkkoalustoilla seksuaalissävytteisiä kuvia tai videoita myymällä seksityöntekijän on mahdollista ansaita rahaa huomattavasti vähemmällä fyysisellä panostuksella (Sanders ym. 2018, 158). ”Omistajuus” kehoon ja seksuaalisuuteen tarjoutuu asiakkaalle vain välillisesti. Kenties juuri näiden erityispiirteiden vuoksi suhtautuminen saattaa olla paikoin suopeampaa, ja erilaiset digitaaliset seksityön muodot nähdään useammin tekijän vapaaseen tahtoon perustuvana legitiiminä ammattina (ks. Farvid ja Glass 2014, 55–56, 61–62).

Toisaalta paheksuttavana pidetty seksin ja rahan välinen vaihdantasuhde on erottamaton osa tilauspohjaiseen ansaintamalliin perustuvan Onlyfansin toimintalogiikkaa. Onlyfans-seksityöhön liittyy myös paljon sellaista, mikä mielletään Rubinin (1999) seksuaalihierarkiassa huonoksi ja luonnottomaksi, kuten esimerkiksi pornografiaa, sadomasokismia ja erilaisten fetissien toteuttamista. Moraaliset arvotukset ovatkin riippuvaisia siitä, minkä tyyppisestä seksikäyttäytymisestä ja seksuaalisuuden ilmaisemisesta kulloinkin on kyse. Mikäli

kynnyskysymykseksi asetetaan materiaalin rivoisuus ja alastomuuden aste, vihjailevien kuvien tai vähäpukaisuudella kiusoittelevien videoiden myymisellä elantonsa tekeviin Onlyfans-tähtiin voisi ajatella suhtautuvan suopeammin kuin pornoa tekeviin tai asiakkaiden fetissejä toteuttaviin Onlyfans-seksityöntekijöihin.

Poikkeuksena julkisessa keskustelussa näyttäytyvät menestyvien, voimaantuvien ja seksuaalisesti rajoittamattomien Onlyfans-menestyjien stereotypian vastakohtat eli anonymina pysyttelevien seksityöntekijöiden joukko, joille ammattina Onlyfans näyttää sosiaalisesti paheksuttavana tai jopa tabuna. Vaikuttaisikin siltä, että Onlyfans on sosiaalisesti hyväksyttävä ammatti vain tietyille kehoille ja seksuaalisuuksille. Marginalisoiduille vähemmistöille tai nuoren naisen muotista poikkeaville päätös oman kehon ja seksuaalisuuden julkisesta esittämisestä ja kapitalisoimisesta alustavälitteisesti näyttäisi tuottavan stigmaa ja moralisointia. Keskustelussa poikkeavuuden kehälle sijoittuu myös näkemys Onlyfans-seksityöntekijöistä riiston tai rikosten uhreina. Vaikka Onlyfansin seksityöntekijöiden oikeusturvan ja suojelun vähäisyys tuodaan ajoittain esiin, se ei näytä horjuttavan vallitsevaa käsitystä alustatyöntekijöiden vahvasta autonomiasta.

Julkisessa keskustelussa konsensuksen alueelta legitiimin kiistan puolelle siirrytään silloin, kun yksilönvapaudet asettuvat haastetuiksi tai muutoin jännitteisiksi. Legitiimin ristiriidan keskiössä on kysymys siitä, kuinka vapaa toimija Onlyfans-seksityöntekijä on kapitalististen alustatalousmarkkinoiden ja sukupuolittuneille valtarakenteille pohjaavien seksimarkkinoiden risteymän luomassa toimiympäristössä – toisin sanoen missä määrin Onlyfans-seksityöntekijä on itsenäinen voimaantuja ja missä määrin taas taloudelliselle epätasa-arvolle, hyväksikäytölle ja stigmalle altis uhri?

Onlyfans-seksityöntekijöiden vapaasta toimijuudesta neuvotellaan pääasiallisesti kahden toisiaan haastavan merkityksenannon kautta. Liberaaleimmissa näkemyksissä Onlyfans-seksityöntekijä näyttää kaikin puolin vapaana yksilönä: toimijuus ja määräysvalta alustalla nähdään olevan pitkälti työntekijän omissa käsissä ja tämä saa toteuttaa itseään ja seksuaalisuuttaan vapaasti ilman sosiaalisen yhteisön paheksuntaa. Liberaali näkemys kieltää normien ja rakenteiden vaikutuksen yksilön arkikokemuksiin ja liputtaa vahvasti individualismin nimeen. Yksilönvapauksien absoluuttisuutta haastetaan tuomalla ilmi

alustatalousmarkkinoiden rakenteet ja kaupallisen seksin maailman sisään rakentuneet patriarkaattiset valtasuhteet, jotka nakertavat alustan välityksellä seksipalveluita myyvien naisten vapaan toimijuuden ja itsemääräämisoikeuden täyttä toteutumista. Varsinkin nuorilla naisilla verkkovälitteiseen seksityöhön liittyy merkittävä alisteisuuden ja hyväksikäytön riski. Kun yhtälöön lisätään alustatalousmarkkinoiden kapitalistisen toimintalogiikan taloudellista eriarvoisuutta luova vaikutus, liberaalille näkemykselle rakentuu selkeä vastavoima.

Markkinarakenteiden lisäksi yksilön vapauksia ja täysivaltaisuutta haastavat kulttuurisesti rakentuneiden normien asettamat rajoitteet ja stigman toiseuttava vaikutus. Seksuaalisuutta ja naiseutta koskevien normien julkisesta rikkomisesta aiheutuvan sosiaalisen paheksunnan, moralisoinnin ja stigman valossa seksityöntekijöille attribuoitujen ammatinharjoittamisen vapauden ja itseilmaisun vapauden toteutuminen näyttäytyy vähintäänkin rajallisena.

Verkkovälitteisiin seksimarkkinoihin kytkeytyvien valtasuhteiden tunnistamisesta huolimatta ammattina Onlyfans näyttäytyy mediassa huomattavan positiivisessa valossa. Lähtöoletukseni uutisoinnin myönteissävytteisyydestä osoittautui siis analyysin tulosten perusteella oikeaksi. Erinäiset Onlyfansiin liitetyt hyödyt, kuten taloudellinen toimeentulo ja autonomia alustalla sekä yksilön mahdollisuus ruokkia omia intohimoja, eheyttää minäkuvaansa ja voimaantua alustan välityksellä asettuvat jutuissa toistuvasti työn varjopuolien, kuten seksityöntekijöiden kohtaaman stigman, häirinnän, verkkorikosten uhan ja heikon työmarkkina-aseman edelle. Rakenteiden ja normien sekä yksilönvapauksien keskinäiselle jännitteelle rakentuva legitiimi kiista ratkeaa niin ikään liberaalin voimaantumisideologian voitoksi. Vastaavasti kaikkein moraalisesti paheksuttavinta ja riskialtteinta seksityö on silloin, jos raha menee omien rajojen edelle eikä työ ole työntekijälle nautinnollista tai edes omaehtoista.

7.1 Johtopäätökset

Seksityötä koskevasta julkisesta keskustelusta on kritisoitu puuttuvan usein ilmiön puolesta ja vastaan asettuvien argumenttien väliin paikantuva kriittinen näkökulma, joka kykenisi tunnistamaan seksityöntekijöiden oikeudet ja toimijuuden, mutta samalla tekemään näkyväksi kaupallista seksiä ylläpitäviä sosiaalisia ja taloudellisia rakenteita ja valtasuhteita

(Farvid ja Glass 2014). Tutkijat problematisoivat kapeaa katsantotapaa, jossa seksityöhön liittyvät ongelmat mielletään liitännäisinä seksialaan ja sen toimijoihin yksilöinä, ei niinkään esimerkiksi sukupuolittuneen vallan tai taloudellisten resurssien epätasa-arvoisen jakautumisen seurauksina (emt., 47, 62). Kaupallisen seksin yksioikoisen tuomitsemisen sijaan seksin myyjiä ja ostajia tulisi tarkastella sosiaalisten, kulttuuristen, poliittisten ja taloudellisten rakenteiden keskinäisvaikutuksen alaisina toimijoina (emt., 49).

Yhtenä median rakentaman Onlyfans-keskustelun ansiona voi pitää sosiaalisten rakenteiden vaikutukset tunnistavia näkökulmia, jotka tulevat voimakkaimmin näkyviksi julkisen keskustelun legitiimissä kiistassa koskien seksityöntekijän vapautta osana alustamuotoista, digitaalista seksikauppaa. Erityisen ongelmallinen kuva piirtyi iältään vanhempien miespuolisten seksipalvelujen ostajien ja nuorten naisseksityöntekijöiden välisestä suhteesta, jossa ostajat voivat herkästi haastaa seksityöntekijöiden fyysistä itsemääräämisoikeutta ja autonomiaa. Tässä mielessä Onlyfans-keskustelu onnistuu siinä, missä muuta seksityötä koskeva julkinen keskustelu on aiempien tutkimusten mukaan kompastellut: tyyppillisesti moraalinen paheksunta kohdistuu lähinnä seksityöntekijänaisiin ja miessukupuoliset seksin ostajat jäävät kriittiseltä katseelta sivuun (vrt. Farvid ja Glass 2014, 62; Reynolds 2021, 687). Aiemmista tutkimuksista poiketen seksiä ostavien miesten asemaa osana seksimarkkinoita problematisoidaan Onlyfans-keskustelussa. Seksin myyjiä ja ostajia eri tavoin kohtelevan kaksinaismoralismin puute voidaan tulkita ainakin jossain määrin merkiksi median pyrkimyksestä tehdä sukupuolittunutta valtaa näkyväksi sekä haastaa sukupuolia, seksiä ja seksuaalisuutta eri tavoin kohtelevia normeja.

Huomionarvoista kuitenkin on, että alustakritiikki on julkisessa keskustelussa huomattavasti harvinaisempaa. Vaikka taloudellisten resurssien epätasa-arvoinen jako alustalla näyttäytyykin legitiiminä kysymyksenä, alustayhtiötä ei problematisoida saati yrityksen vastuuta alleviivata, ja mahdollisten ongelmien ja epätasa-arvon korjaamisessa vastuu sysätään individualistiseen eetokseen tukeutuen alustayöntekijöille itselleen.

Individualismia, toimijuutta ja voimaantumista painottava liberaali eetos on leimallinen modernin ajan online-seksityöntekijöiden itseidentifikaatiolle (ks. Jones 2016). Seksityön kontekstissa yksilökeskeisen voimaantumispuheen riskinä kuitenkin on, että feministinen

pyrkimys horjuttaa valtasuhteita jää lopulta turhan ponnettomaksi, ja rakenteelliset ongelmat sysätään yksilön vastuulle – esimerkiksi perustelemalla yksityisyyden suojaa loukkaavien rikosten tai verkkohäirinnän uhriksi joutumista seksityöntekijän omalla varomattomuudella (emt., 250).

(Kaupallisen) seksin kontekstissa yksilön vastuuta painottava eetos voi viime kädessä tuottaa vahingollista naisten syyllistämispuhetta kuin niinkään naisten aitoa voimaantumista (Bay-Cheng 2015, 279, 286–288). Siispä sen lisäksi, että mediassa Onlyfans-seksityötä ja varsinkin markkinoiden alustana toimivaa yhtiötä soisi tarkasteltavan nykyistä kriittisemmin, tulisi huomiota myös kiinnittää siihen, miten modernin, alustavälitteisen seksityön epäkohtia sekä vastuuta niiden ratkaisemisesta kehystetään. Niin kauan kun vastuu alisteisten valtasuhteiden purkamisesta ja muiden seksityöhön liittyvien sosiaalisten ongelmien ratkaisusta jää seksityöntekijöiden itsensä vastuulle, seksityöntekijöiden täysi vapautuminen yhteiskunnassa ei toteudu vaan ammattiryhmä pysyy yhä yhteiskunnan marginaalissa ja joutuu selviytymään oman onnensa varassa.

Lopuksi todettakoon, että henkilövetoisten Onlyfans-juttujen piirtämä kuva Onlyfansista menestyksekkäänä ja naisia voimauttavana ammattina on vajavainen kuvastamaan täysin koko Onlyfans-seksityön luonnetta saati seksityötä ilmiönä kokonaisuudessaan. Vaikka omilla kasvoillaan ylpeästi työstään puhuvilla keskiluokkaisilla seksityöntekijöillä on ansionsa seksityöhön liitetyn stigman ja tabumaisuuden murtajina julkisuudessa, toisteiset myönteissävytteiset kokemukset voivat luoda vinoutuneen kuvan verkkovälitteisestä seksityöstä rikollisuudelta ja väärinkäytöksiltä irrallisena toimialana. Riskinä on, että median käsittelytapa vahvistaa yksioikoista hierakkista jakoa puhtoiseen ja ongelmattomaan verkkovälitteiseen seksityöhön sekä likaiseen, paheksuttavaan ja rikollisuuteen kietoutuvaan fyysistä kontaktia sisältävään seksityöhön, ja tätä kautta voimistaa jälkimmäiseen seksityöntekijöiden joukkoon kohdistuvaa stigmaa ja nostaa heidän kynnystään hakea viranomaisapua väärinkäytöksiin. Keltaisen lehdistön keskiluokkaisista kantasuomalaisen menestyjien rinnalla parituksen ja ihmiskaupan uhrit sekä ulkomaalaistaustaiset seksityöntekijät saattavat näyttäytyä virheellisesti vain marginaali-ilmiönä. Kuitenkin Poliisin

arvion mukaan Suomen seksityöntekijöistä puolet on ulkomaalaistaustaisia²⁰. Tarkkoja tilastoja ihmiskaupan uhrien osuudesta seksityöntekijöistä ei ole, mutta yleisesti ihmiskaupan uhrien määrä Suomessa on moninkertaistunut. Vuonna 2022 ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän uusista tapauksista noin viidesosa oli seksuaalisen hyväksikäytön uhreja²¹. Onlyfans-seksityöstä uutisoidessa uutis- ja viihdemedioiden olisi tärkeä ottaa huomioon se, että viihteelliset jutut eivät veisi tilaa mediajulkisuudesta muilta kuulemisen arvoisilta seksityön harjoittamista koskevilta kokemuksilta ja ääniltä.

Onlyfans-sisällöntuottajien omiin kokemuksiin pohjaavat jutut eivät myöskään tuota täysin yleistettävissä olevia tuloksia yhteiskunnan asennoitumisesta ja moraalista arvotuksista seksityöhön liittyen, sillä aineiston ulkopuolelle rajautuvat muun muassa jyrkän seksityökriittiset näkökulmat. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa Onlyfansista käytävän keskustelun tai Onlyfansia koskevien mielipidekirjoitusten analyysi voisi tuottaa hyvin erilaisia tuloksia seksuaalimoraalien kulttuurisesta neuvottelusta ja näkemysten asettumisesta julkisen keskustelun kehille. On myös hyvä huomioida, että vaikka markkinoiden järjestäjänä toimivaa alustaa problematisoivat näkökulmat jäävät analyysini perusteella julkisessa keskustelussa marginaalisiksi, ei tämä väistämättä tarkoita, etteikö alustamuotoista seksityötä problematisoitaisi lainkaan journalismissa.

²⁰ <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/nainen-on-paasaantoisesti-taysin-tietoinen-mita-tulee-tekemaan-taalla-tallaista-paritusrikollisuus-on-suomessa/8643936#gs.8ctcb1> Luettu 5.5.2024.

²¹ <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/ihmiskauppa> Luettu 5.5.2024.

LÄHTEET

- Abel, Gillian, Lisa Fitzgerald ja Cheryl Brunton. 2007. "The impact of the Prostitution Reform Act on the health and safety practices of sex workers." Uusi-Seelanti: Otagon yliopisto. https://www.otago.ac.nz/_data/assets/pdf_file/0027/248760/pdf-811-kb-018607.pdf
- Ahtiainen, Jaana. 2021. "Työn määritelmät ja seksuaalisuuden normit opiskelijoiden tekemässä seksityössä." Teoksessa *Työväki ja seksi: Aatteet, normit ja kokemukset*, toimittaneet Matias Kaihovirta ja Tiina Lintunen, 287–317. Helsinki: Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura. <https://doi.org/10.55286/vv.121614>
- Ainamo, Antti, Janne Tienari ja Eero Vaara. 2006. "Between West and East. A social history of business journalism in Cold War Finland." *Human Relations* 59(5), 611–636. <https://doi.org/10.1177/0018726706066550>.
- Alasuutari, Pertti. 2011. *Laadullinen tutkimus 2.0*. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Bay-Cheng, Laina. 2015. "The agency line: A neoliberal metric for appraising young women's sexuality." *Sex Roles*, 73(7–8), 279–291. <https://doi.org/10.1007/s11199-015-0452-6>
- Brents, Barbara ja Teela Sanders. 2010. "Mainstreaming the Sex Industry: Economic Inclusion and Social Ambivalence." *Journal of Law and Society*, 37(1): 40–60. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6478.2010.00494.x>
- Campbell, Rosie, Teela Sanders, Jane Scoular, Jane Pitcher ja Stewart Cunningham. 2018. "Risking safety and rights: Online sex work, crimes and 'blended safety repertoires'." *The British Journal of Sociology*, 70, 1539–1560. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12493>
- Cardoso, Daniel ja Cosimo Marco Scarcelli. 2021. "The bodies of the (digitised) body Experiences of sexual(ised) work on OnlyFans." *MedieKultur: Journal of media and communication research*, 37(71): 98–121. <https://doi.org/10.7146/mediekultur.v37i71.122642>
- Crenshaw, Kimberlé. 1989. "Demarginalizing the intersection of race and sex: A Black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics."

University of Chicago Legal Forum vol. 1989 1(8), 139–167.

<http://chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8>

Cunningham, Stewart, Teela Sanders, Jane Scoular, Rosie Campbell, Jane Pitcher, Kathleen Hill, Matt Valentine-Chase, Camille Melissa, Yigit Aydin ja Rebecca Hamer. 2018.

“Behind the screen: Commercial sex, digital spaces and working online.” *Technology in Society*, 53, 47–54. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2017.11.004>

Devinatz, Victor. 2019. “Introduction to ‘Independent Workers: Growth Trends, Categories, and Employee Relations Implications in the Emerging Gig Economy.’” *Employee*

Responsibilities and Rights Journal 31(1), 61–62, <https://doi.org/10.1007/s10672-018-9328-6>.

Easterbrook-Smith, Gwyn. 2023. “OnlyFans as Gig-Economy Work: a Nexus of Precarity and Stigma.” *Porn studies*, 10(3), 252–267. [https://doi-](https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1080/23268743.2022.2096682)

[org.libproxy.tuni.fi/10.1080/23268743.2022.2096682](https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1080/23268743.2022.2096682)

Farvid, Panteá ja Lauren Glass. 2014. “It isn’t prostitution as you normally think of it. It’s survival sex’: Media representations of adult and child prostitution in New Zealand.” *Women’s Studies Journal* 28(1), 47–67.

Goffman, Erving. 1986. *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Ensimmäinen painos. New York: Simon & Schuster Inc.

Graham, Mark, Vili Lehdonvirta, Alex Wood, Helena Barnard, Isis Hjorth, ja Peter D. Simon. 2017. *The risks and rewards of online gig work at the global margins*. Oxford Internet Institute, Oxfordin yliopisto. <https://www.oii.ox.ac.uk/wp-content/uploads/2017/06/gigwork.pdf>

Hall, Stuart. 1997. *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. Lontoo: Sage Publications.

Hallin, Daniel. 1984. “The Media, the War in Vietnam, and Political Support: A Critique of the Thesis of an Oppositional Media.” *The Journal of Politics*, 46(1), 2–24.

<https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.2307/2130432>

Hamilton, Vaughn, Ananta Sonogi, Allison McDonald ja Elissa Redmiles. 2023. “Nudes? Should I charge for these?: Motivations of new sexual content creators on OnlyFans.”

- Proceedings of the 2023 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*,
artikkeli nro. 666, 1–14. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2205.10425>
- Häkkinen, Antti. 1995. *Rahasta – vaan ei rakkaudesta. Prostituutio Helsingissä 1867–1939*.
Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.
- Häkkinen, Antti. 2021. "Työväki, prostituutio ja Helsinki." Teoksessa *Työväki ja seksi: Aatteet, normit ja kokemukset*, toimittaneet Matias Kaihovirta ja Tiina Lintunen, 227–256. Helsinki: Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura.
<https://doi.org/10.55286/vv.121612>
- Jones, Angela. 2016. "I get paid to have orgasms: Adult webcam models' negotiation of pleasure and danger." *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 42(1), 227–256.
<https://doi.org/10.1086/686758>
- Karkulehto, Sanna. 2011. *Seksin mediamarkkinat*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kontula, Anna. 2008. *Punainen eksodus - Tutkimus seksityöstä Suomessa*. Like-kustannus.
- Kunelius, Risto, Elina Noppari ja Esa Reunanen. 2009. *Media vallan verkoissa*. Sarja A 112/2009. Journalismin tutkimusyksikkö, Tampereen yliopisto.
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/65414>
- Lawlor, Natalie, Christine Leistner ja Marie Lippmann. 2023. "OnlyFans: Content Creators' Perceptions of Potential Bans of Sexually Explicit Content." *Sexuality Research and Social Policy*. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1007/s13178-023-00841-z>
- Lehdonvirta, Vili, Otto Kässi, Isis Hjorth, Helena Barnard ja Mark Graham. 2019. "The Global Platform Economy: A New Offshoring Institution Enabling Emerging-Economy Microproviders." *Journal of management* 45(2), 567–599.
<https://doi.org/10.1177/0149206318786781>
- Leigh, Carol. 1997. "Inventing Sex Work." Teoksessa *Whores and other feminists*, toimittanut Jill Nagle, 225–231. Lontoo: Taylor ja Francis.
- Lippmann, Marie, Natalie Lawlor ja Christine Leistner. 2023. "Learning on OnlyFans: User Perspectives on Knowledge and Skills Acquired on the Platform." *Sexuality & Culture* 27(4), 1203–1223. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1007/s12119-022-10060-0>

- Litam, Stacey, Diane Aranez, Megan Speciale ja Richard Balkin. 2022. "Sexual Attitudes and Characteristics of OnlyFans Users." *Archives of Sexual Behaviour*, 51(6), 3093–3103.
<https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1007/s10508-022-02329-0>
- McCluskey, Mary. 2023. "OnlyFans: The Celebritization of Online Sexual Labour." *Canadian graduate journal of sociology and criminology* 6(1), 1–11.
<https://doi.org/10.15353/cgjsc-rcssc.v6i1.5029>
- Mindedal, Alina, Åsa Pettersson, Gustav Grut ja Teresa Silva. 2024. "Victimized Female Sex Worker Representation in the UK News Media." Teoksessa *Sexual Violence - Issues in Prevention, Treatment, and Policy*, toimittanut Kathleen Monahan. IntechOpen.
<http://dx.doi.org/10.5772/intechopen.107828>
- Nikunen, Kaarina, Susanna Paasonen ja Laura Saarenmaa (toim.). 2005. "Anna meille tänä päivänä meidän... eli kuinka porno työntyi osaksi arkea." Teoksessa *Jokapäiväinen pornomme: media, seksuaalisuus ja populäärikulttuuri*, toimittaneet Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen ja Laura Saarenmaa, 8–29. Tampere: Vastapaino.
- Nikunen, Kaarina. 2005. "Kovia kokenut domina ja pirteä pano-opas: Veronican ja Rakel Liekin tähtikuvat pornon arkipäiväistäjinä." Teoksessa *Jokapäiväinen pornomme: media, seksuaalisuus ja populäärikulttuuri*, toimittaneet Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen ja Laura Saarenmaa, 208–233. Tampere: Vastapaino.
- Onlyfans. 1.5.2023. *Tulot - millaisia summia voit tienata?* Luettu 26.10.2023.
<https://onlyfans.fi/opas/tulot/>
- Paasonen, Susanna. 2011. *Carnal Resonance: Affect and Online Pornography*. Cambridge: The MIT Press.
- Reynolds, Chelsea. 2021. "'Craigslis is Nothing More than an Internet Brothel': Sex Work and Sex Trafficking in U.S. Newspaper Coverage of Craigslis Sex Forums." *The Journal of Sex Research*, 58(6), 681–693. <https://doi.org/10.1080/00224499.2020.1786662>
- Roth, Venla. 2011. "Näkymättömät uhrit: seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan tunnistaminen." *Lakimies*, 109(5), 975–999.
- Rouse, Lauren ja Anastasia Salter. 2021. "Cosplay on Demand? Instagram, OnlyFans, and the Gendered Fantreprenuer." *Social media + society*, 7(3), 1–14.
<https://doi.org/10.1177/205630512111042397>

- Rubin, Gayle. 1999. "Thinking Sex: Notes for a Radical Theory of the Politics of Sexuality." Teoksessa *Culture, Society and Sexuality: a Reader*, toimittaneet Peter Aggleton ja Richard Parker, 143–178. Ensimmäinen painos. Lontoo: UCL Press.
<https://doi.org/10.4324/9780203020173>
- Saarenmaa, Laura. 2005. "Käsi sydämellä, povi paljaana: iltapäivälehtien kansikuvatyttöjen avomieliset tunnustukset." Teoksessa *Jokapäiväinen pornomme: media, seksuaalisuus ja populäärikulttuuri*, toimittaneet Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen ja Laura Saarenmaa, 113–135. Tampere: Vastapaino.
- Sanders, Teela, Jane Scoular, Rosie Campbell, Jane Pitcher ja Stewart Cunningham. 2018. *Internet Sex Work: Beyond the Gaze*. Ensimmäinen painos. Springer International Publishing.
- Schor, Juliet, Christopher Tirrell ja Stephen Vallas. 2023. "Consent and Contestation: How Platform Workers Reckon with the Risks of Gig Labor." *Work, Employment and Society*, 0(0), 1–22. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177/09500170231199404>
- Seppänen, Janne ja Esa Väliaverronen. 2012. *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.
- Sirkiä, Johanna. 2003. "Onko prostituoitu ihminen?" *Tiedepolitiikka*, 28(4), 13–22.
- Skaffari, Pia. 2010. "Rajat ylittävä prostituutio. Tutkimus naisten kokemuksista itäprostituutiossa." Väitöskirja, Lapin yliopisto.
- Stutz, Clover, Nyx Gomes, Laura Ramsey, Teresa King, Theresa Jackson ja Sarah Martins. 2023. "'We Hate Sex Workers in this Country': Stigma in Online Sex Work." *Sexuality & Culture*, 28, 1085–1107. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1007/s12119-023-10168-x>
- Swords, Jon, Mary Laing ja Ian Cook. 2021. "Platforms, sex work and their interconnectedness." *Sexualities*, 26(3), 277–297. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177/13634607211023013>
- Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi: Uudistettu laitos*. Helsinki: Tammi.
- Watson, Gwendolyn, Lauren Kistler, Baylor Graham, Robert Sinclair. 2021. "Looking at the Gig Picture: Defining Gig Work and Explaining Profile Differences in Gig Workers' Job Demands and Resources." *Group & Organization Management*, 46(2), 327–361.
<https://doi.org/10.1177/1059601121996548>

- Watt, Laura, ja Mark Elliot. 2017. "Continuity and change in sexual attitudes: A cross-time comparison of tolerance towards non-traditional relationships." *The Sociological Review*, 65(4), 832–849. <https://doi.org/10.1177/0038026116674887>
- Weitzer, Ronald. 2018. "Resistance to Sex Work Stigma." *Sexualities*, 21(5–6), 717–729.
- Wood, Alex, Mark Graham, Vili Lehdonvirta ja Isis Hjorth. 2019. "Good Gig, Bad Gig: Autonomy and Algorithmic Control in the Global Gig Economy." *Work, Employment and Society*, 33(1), 56–75. <https://doi.org/10.1177/0950017018785616>
- Zwick, Austin. 2018. "Welcome to the Gig Economy: Neoliberal Industrial Relations and the Case of Uber." *GeoJournal* 83 (4), 679–691.

LIITE 1: AINEISTO

- Aaltonen, Juha. 2023. "Kirjailija Laura Paloheimo, 52, muuttui Onlyfans-dominaksi – taustalla syvät väkivaltatraumat: "Seksuaalisuuteni oli vaarallista". *Seiska*, 6.10.2023.
- Ampuja, Eetu. 2023. "Perheenäiti Sara, 35, takoo tuhtia tiliä OnlyFansissa". *Seiska*, 21.12.2023.
- Elstelä, Iida. 2023. "Anu Puumalainen kertoo podcastissa Onlyfansinsa fetissisisällöstä: "Vaihtoehtoja on". *Seiska*, 25.11.2023.
- Elstelä, Iida. 2023. "Anu Puumalainen puhuu podcastissa Onlyfans-tienesteistään: Ei jää hirveästi Susanna Penttilän alle". *Seiska*, 25.11.2023.
- Elstelä, Iida. 2023. "Parantumattomasta sairaudesta kärsivä Sanna perusti OnlyFans-tilin: Haaveilen mallinurasta." *Seiska*, 1.10.2023.
- Enqvist, Niina. 2023. "Playboyssakin poseeranneen Johanna Kuvajan suuri elämänmuutos: jätti OnlyFansin ja tuli uskoon". *Ilta-Sanomat*, 16.1.2023.
- Enqvist, Niina. 2021. "Laulaja Johanna Kuvaja rahoitti uuden kappaleensa eroottisilla kuvilla OnlyFans-sivustolla – "Toivottavasti tulevaisuudessa pystyn elättämään itseni musiikilla". *Ilta-Sanomat*, 6.3.2021.
- Enqvist, Niina. 2022. "OnlyFansilla itsensä elättävä Crista Jaatinen paljastaa tyypillisen työpäivänsä – tämä on todellisuus "helpon rahan" takana". *Ilta-Sanomat*, 6.9.2022.
- Grönqvist, Oona. 2023. "BB-Anu paljastaa Seiskalle totuuden Onlyfans-tuloistaan: hurja ero asuntokauppaan!". *Seiska*, 14.9.2023.
- Hakala, Salli. 2023. "Miksi antaisit jollekin setäukolle siitä yhtään mitään" – Elina Tervolla selvä mielipide tarjouksista, joita saa OnlyFansissa." *Ilta-Sanomat*, 13.9.2023.
- Hallikainen, Iida. 2021. "Kun Heli tai Ethel julkaisee Onlyfans-videon, tilille voi kilahtaa useampi satanen – nyt he kertovat millaista on työ kohutulla sivustolla". *Ilta-Sanomat*, 7.3.2021.
- Halonen, Antti. 2021. "Näin mies voi tienata Onlyfansilla". *Ilta-Sanomat*, 22.11.2021.
- Hapuli, Noora. 2023. "Susanna Penttilä, 49, alkoi myydä rohkeita kuviaan – lopputulos sai silmät selälleen". *Ilta-Sanomat*, 28.2.2023.

Hapuli, Noora. 2021. "Temptation Island Suomeen osallistuva Anna, 21, elättää itsensä myymällä eroottisia kuvia ja alusvaatteita – palveluun kuuluvat myös "dick picit". *Ilta-Sanomat*, 27.1.2021.

Harju, Elli. 2021. "Maksa, niin kerron". *Ilta-lehti*, 16.9.2021.

Henell, Helmi. 2023. "Onlyfans-tekijät kokoontuivat saman katon alle Hämeenlinnassa – Minttu, 30, kertoo seksintäyteisestä viikonlopusta: "Ei mennyt kymmentä minuuttiakaan, kun...". *Ilta-lehti*, 9.10.2023.

Hopi, Anna. 2023. "Kirjailijasta dominaksi". *Ilta-lehti*, 20.9.2023.

Hurmas, Mira. 2021. "Anna, 21, myy itsestään alastonkuvia OnlyFans -sivustolla – näin hänen puolisonsa Ville-Pekka ajattelee asiasta". *Ilta-Sanomat*, 4.3.2021.

Hyttinen, Nelli. 2021. "Kolme naista kertoo miten elämä muuttui, kun he ottivat haltuun seksuaalisuutensa ja kehonsa – Nyt poseeraaminen paljastavissa somekuvissa tuo heille hyvää oloa". *Yle*, 30.6.2021.

Ikola, Vilma. 2021. "Mitä seuraa, kun aivan tavallinen työssäkäyvä alkaa myydä verkossa alastonkuvia itsestään? Vantaalainen Nina, 38, päätti kokeilla". *Helsingin Sanomat*, 7.1.2021.

Ikonen, Emmi. 2023. "Viivi, 21, tekee avoimesti pornoa OnlyFansiin ja tienaa tonneja – näin hänen äitinsä reagoi rajuun videoon: "Järkyttävää". *MTV Uutiset*, 5.1.2023.

Jokinen, Teresia. 2023. "Maajussi-Jani tekee sisältöä Onlyfansiin: "Ei se tilaajaa kylmäksi jätä". *MTV Uutiset*, 27.10.2023.

Juuti, Mikko. 2023. "Erika Helin kertoo millaista on työ kohutulla OnlyFans-sivustolla – seuraajat haluavat muutakin kuin paljastavia kuvia". *Ilta-Sanomat*, 13.3.2023.

Juuti, Mikko. 2023. "Podcast: BB-Anu toteuttaa ihmisten fetissejä OnlyFansissa – "Alkuun oli kiusallinen olo". *Ilta-Sanomat*, 25.11.2023.

Juuti, Mikko ja Satu Äijälä. 2023. "Susanna Penttilän OnlyFansiin ilmestyi hätkähdyttävää materiaalia – takoi hirmutulot". *Ilta-Sanomat*, 3.11.2023.

Kantola, Iida. 2023. "Susanna Penttilä tienasi mykistävän summan vain kuukaudessa – OnlyFans-suosio johti radikaaliin ratkaisuun". *Ilta-Sanomat*, 8.4.2023.

Kivioja, Josefiina. 2022. "Henna, 35, tienaa lähes 4 000 euroa kuussa paljastavilla kuvilla – näin entinen "hiljainen hissukka" päätyi tekemään työkseen Onlyfansia". *Me Naiset*, 12.7.2022.

Knapp, Noora. 2023. "Onlyfansin pimeä puoli". *Ilta-Sanomat*, 17.9.2023.

Knapp, Noora. 2022. "Omista rajoista kannattaa pitää kiinni". *Ilta-Sanomat*, 24.6.2022.

Koivuranta, Esa. 2021. "Entinen Miss Rovaniemi päätyi myymään seksiä kohutulle sivustolle – ei halua tuntea syyllisyyttä eikä häpeää, ja se kertoo ajan muuttumisesta". *Yle*, 14.2.2021.

Kojonen, Veli. 2023. "Susanna Penttilä tahkoi eroottisella Onlyfans-tilillään 70 000 euroa parissa kuukaudessa: "Viisikymppinenkin voi olla haluttu". *Seiska*, 13.4.2023.

Kojonen, Veli. 2023. "Susanna Penttilä tienaa jälleen alastomuudella – "Linjani on muuttunut paljon rohkeammaksi". *Seiska*, 21.6.2023.

Kojonen, Veli. 2023. "Kirjailija Laura Paloheimo uudesta rohkeasta aluevaltauksestaan: Tienaan paremmin kuin kirjoittamalla". *Seiska*, 30.12.2023.

Koskela, Miika ja Karla Kempas. 2023. "Kateelliset Ylilauta-keskustelijat kärehtävät Onlyfans-esiintyjä verottajalle, sanoo seksiä netissä myyvä Minttu, 29". *Yle*, 23.4.2023.

Koskela, Miika. 2021. "Seksityöläinen Anna Roininen kauhistui, kun oli menettää elantonsa Onlyfansin pornokiellon takia: "Sama asia kuin McDonald's lakkaisi myymästä hampurilaisia" *Yle*, 28.8.2021.

Koste, Henna. 2022. "Kaikki sisältöni maksavat". *Ilta-lehti*, 17.12.2022i.

Koste, Henna. 2022. "Rankan eron läpikäynyt Erika Helin keskittyy nyt Onlyfans-uraansa – hänellä on myös missio". *Ilta-lehti*, 14.6.2022.

Kupiainen, Jari. 2023. "Sini Ariell avasi tilin OnlyFansissa! "Kaksi ihanaa tilaajaa jo!" – Menetti 45 000 euroa woke-mielipiteensä vuoksi!". *Hymy*, 27.4.2023.

Kupiainen, Jari. 2023. "Sini Ariellin aloitus OnlyFansissa menestys – nyt jo yli 200 tilaajaa!". *Hymy*, 3.5.2023.

Kupiainen, Jari. 2023. "Sini Ariell työstään OnlyFansissa: "Miksipä sitä ei jatkaisi...". *Hymy*, 22.5.2023.

Kupiainen, Jari. 2023. "Playboy-äiti Kirsi Rissanen alastomana heinäpellolla – kertoo OnlyFansissa menestymisestään: "Kun saisin laskut maksettua, ruokaa pöytään". *Hymy*, 6.7.2023.

Kupiainen, Jari. 2023. "61-vuotias Päivi Kristiina julkaisee OnlyFansissa: "Pyysin tyttäreltäni tähän luvan". *Hymy*, 26.7.2023.

Kupiainen, Jari. 2023. "Televisiosta tuttu Tarja paljastaa rajun bisneksensä – "OnlyFansissa raha liikkuu". *Hymy*, 10.8.2023.

Kupiainen, Jari. 2023. "Sini Ariell jätti OnlyFansin: "Tienasin sen minkä menetin". *Hymy*, 25.8.2023.

Kupiainen, Jari. 2023. "61-vuotias Päivi Kristiina julkaisee OnlyFansissa: "Mua on kohdeltu kyllä tosi hyvin". *Hymy*, 6.11.2023.

Lehtikanto, Katariina. 2023. "Omalla laillaan ujo pornotähti". *Ilta-lehti*, 25.6.2023.

Lintunen Katja. "Susanna Penttilä, 51, on tienannut OnlyFansilla lähes puoli miljoonaa – sisältö on muuttunut tuhemmaksi: "En ole enää yksin niissä". *MTV Uutiset*, 11.11.2023.

Lintunen, Katja. "Anu Puumalainen avaa podcastissa, millaista sisältöä tekee OnlyFansiin – näin hän vastaa kysymykseen tuloista". *MTV Uutiset*, 25.11.2023.

Lintunen, Katja. "Susanna Penttilä, 50, on tienannut OnlyFansilla kahdessa kuukaudessa 100 000 dollaria – tällaista sisältöä hän tekee". *MTV Uutiset*, 23.4.2023.

Lippu, Anna-Maija. 2021. "Suomalaisjulkiset seksikkäinä". *Ilta-lehti*, 9.4.2021.

Mettänen, Heli ja Ismo Puljujärvi. 2021. "Erika Helin esitteli uuden rakkaansa – avoimena työtilanteestaan: "Only Fans luistaa hyvin". *Ilta-lehti*, 18.9.2021.

Niittyalahti, Anni. 2023. "Lähihoitajaksi valmistunut Julia löysi kutsumuksensa: Onlyfans toi minut takaisin työelämään". *Seiska*, 11.3.2023.

Niittyalahti, Anni. 2023. "Helsinkiiläinen Julia tienaa aikuisviihteellä 3 000 euroa kuussa – "Isä varoitti, etten saa innostua rahasta liikaa". *Seiska*, 12.3.2023.

Nousiainen, Janna. 2022. "Päivi, 60, halusi voimaantua ja alkoi julkaista somessa sensuelleja kuvia – perusti nyt oman OnlyFans-tilinkin". *Ilta-Sanomat*, 17.8.2022.

Nousiainen, Janna. 2022. "Podcast: TIS-sinkku Disa, 39, julkaisi paljastavia kuvia ja sai äidit kimppuunsa – näin hän kertoo OnlyFans-työstä lapsilleen". *Ilta-Sanomat*, 1.12.2022.

Nousiainen, Janna. 2022. "Pelottava huumepsykoosi vei Mirellan vuosia sitten ojan pohjalle – nyt pienen lapsen äiti tekee tiliä rohkeilla kuvilla". *Ilta-Sanomat*, 19.12.2022.

Nummi, Heidi ja Riina Rastas. 2022. "Seksistä hyvinvointipalvelu? – Seksin harmaiden alueiden kasvaessa yhä useampi on myyjä tai ostaja". *Maailman Kuvalehti*, 2.6.2022.

Nyman, Riikka. 2021. "Pelinainen". *Iltalehti*, 5.7.2021.

Ollas, Monica. 2022. "Oho, Huippumalli haussa -kilpailija julkaisee ronskia K18-materiaalia Onlyfansissa - Minttu, 22, on myös ulosoton asiakas". *Seiska*, 24.8.2022.

Ollas, Monica. 2023. "Nuoresta "inttipojasta" vihjaileva Susanna Penttilä on tienannut jo yli 290 000 euroa Onlyfans-tilillään - maksullinen sisältö vuoti julki". *Seiska*, 7.9.2023.

Ollas, Monica. 2023. "Ella Toivainen perusti kohutun Onlyfans-tilin: "Silareiden myötä sain enemmän itsevarmuutta". *Seiska*, 20.2.2023.

Ollikainen, Jade. 2023. "Nyt puhuvat naiset, jotka eivät saa jättituloja Onlyfansilla – Jenna ja Sonya kertovat, paljonko tienaa erotiikalla". *Me Naiset*, 4.3.2023.

Pakkanen, Riia. 2023. "Näin paljon Onlyfans nosti suomalaisjulkimoiden tuloja". *Iltalehti*, 8.11.2023.

Peltola, Jari. 2023. "Plusmalli ja sometähti Pasha Pozdniakova muistuttaa: "Mitä laittaa nettiin, jää sinne ikuisiksi ajoiksi". *MTV Uutiset*, 6.8.2023.

Pikkarainen, Helmi, Olli Malankin ja Vera Hämäläinen. 2023. "Heidi, 23, tekee seksityötä OnlyFans-sivustolla – Yhä useampaa nuorta kiinnostaa seksityö, vaikka riskejä on enemmän kuin aikuisilla". *Apu*, 23.2.2023.

Rautio, Samppa. 2023. "Äidin työ". *Ilta-Sanomat*, 11.6.2023.

Romero, Rebeca. 2023. "Tänään tv:ssä: 21-vuotiaan Viivin pornoura alkoi poikaystävän ehdotuksesta: "Jos näyttää tuolta, niin kannattaa ottaa rahat pois". *MTV Uutiset*, 3.4.2023.

Saarinen, Sonja. 2022. "Onlyfans-tähti Crista Jaatinen, 23, tienaa joka kuukausi viisimeroisia summia pornolla – kipinä ammattiin syttyi jo nuorena". *Iltalehti*, 23.7.2022..

Saarinen, Sonja, 2022. "Päivi, 60, repäisi ja aloitti Onlyfansissa - poikakin kannustaa, mutta kuvien näkeminen on liikaa". *Iltalehti*, 22.7.2022.

Salomaa, Tomi. 2021. "Helppoa rahaa?". *Iltalehti*, 1.11.2021.

Saloranta, Emilia. 2023. "Susanna Penttilä, 50, kertoo, kuinka paljon on tienannut Onlyfans-kuvillaan 4 kuukaudessa – "Täytyy miettiä eläkeasioita". *Me Naiset*, 1.6.2023.

Seppänen, Elina. 2023. "Tiina Jylhä, 60, liittyi Onlyfansiin – "Looks 28". *Ilta-Sanomat*, 9.6.2023.

Seppänen, Elina. 2023. "Sara, 35, elättää perheensä inttipoikien seksisymbolina – vastaa nyt ihmisille, jotka pitävät videoita sairaina". *Ilta-Sanomat*, 25.8.2023.

Silander, Iriz. 2023. "Onlyfans-vaikuttaja Erika Helin avoimena rahakkaasta ja rankasta työstään: "Olen harkinnut myös oikeita töitä". *MTV Uutiset*, 15.9.2023.

Simoinen, Karoliina. 2021. "Podcast: Only Fans -missi Erika Helin työn ja naiseuden varjopuolista – stalkkeri, ahdistelua, törkyviestejä...". *Ilta-Sanomat*, 18.5.2021.

Simoinen, Karoliina. 2023. "Susanna Penttilä paljastaa – Tällaista sisältöä hän on alkanut tehdä Onlyfansiin: "Vähän rohkeampaa". *Ilta-Sanomat*, 28.4.2023.

Suominen, Olli. 2023. "Mirella pääsi eroon päihdekierteestä – itseään piikittäneestä teinistä kasvoi Onlyfans-tähti: "Aloin juoda 13-vuotiaana". *Seiska*, 25.3.2023.

Suominen, Olli. 2023. "Onlyfans-tähti Mirella tienaa 4 000 euroa kuukaudessa: "Monen mielestä tämä on liikaista". *Seiska*, 26.3.2023.

Suominen, Olli. 2023. "Tiina Jylhä pelkäsi Onlyfansia - avautuu Seiskalle: "Olen todella yllättynyt". *Seiska*, 14.6.2023.

Suominen, Olli. 2023. "OnlyFans-tähti Jasmin avoimena: "Minua pidetään huonona äitinä!" *Seiska*, 3.7.2023.

Suominen, Olli. 2023. "Marika Fingerroos avautuu Onlyfans-sisällöstään: Lisämaksusta rankempaa!". *Seiska*, 16.7.2023.

Suominen, Olli. 2023. "Suomalainen Onlyfans-kaunotar Jasmin tienaa yli 20 000 kuukaudessa – tällaista palautetta tilaajilta tulee". *Seiska*, 18.7.2023.

Syrjänen, Salli. 2023. "OnlyFans-uran aloittanut Jasmin kannustaa perheellisiä erotiikka-alalle: "En ole katunut hetkeäkään". *Ilta-Sanomat*, 7.7.2023.

Syrjänen, Salli. 2023. "Muut miehet katsovat, kun mystinen Mr. Jersey harrastaa seksiä kameroiden edessä – taustalla vaimon rohkea ehdotus". *Ilta-Sanomat*, 9.7.2023.

- Tani, Iida. 2021. "Suomalaista Pashaa, 21, seuraa yli miljoona ihmistä Instagramissa – rohkeilla kuvilla tienaa sometähti saa jatkuvasti ilkeitä kommentteja ulkonäöstään". *Ilta-Sanomat*, 14.2.2021.
- Tawast, Sofia. 2022. "Pitkäaikaissairas Aku Meriläinen alkoi tehdä pornoa Onlyfansissa – nyt hän kertoo miltä tuntui saada maksavia asiakkaita". *Yle*, 17.4.2022.
- Tenhu, Anna. 2021. "Läskiaktivistiksi julistautuva TIS-Anna avoimena: OnlyFans on leikkikenttäni!". *Seiska*, 23.5.2021.
- Tukiainen, Emilia. 2023. "Anu Puumalainen avautuu työstään podcastissa: "En koe olevani seksityöläinen". *Seiska*, 21.10.2023.
- Tähtivaara, Sarianne. 2022. "Marianne Kallio tienasi aikuisviihteellä yli 4 000 euroa kuukaudessa – paljastaa yhden pyynnön, johon ei suostu mistään hinnasta". *Ilta-Sanomat*, 8.11.2022.
- Uotinen, Jenni. 2023. "Tänään tv:ssä: Riikka, 24, kuvaa Onlyfans-videon, kun Maria Veitola on samassa sängyssä – "Haluatko, että katson muualle?". *Ilta-Sanomat*, 5.1.2023.
- Åkman, Erika. 2021. "Erika Helin avautuu podcastissa OnlyFans-työn kääntöpuolesta – asiakkaan karmiva pyyntö sai niskakarvat nousemaan pystyyn". *Ilta-Sanomat*, 14.4.2021.